יודען, געדענקט, אז דער קאמף קעגן די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט

הײַנט 10 זײַטען

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 261 | Łódź, Poniedziałek, 11 listopada 1935 | דרייצענטער יאהרגאנג | לאָדז, מאָנטאָג ט"ו מרחשון תרצ"ו | № 261

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

אדרעס פון רעדאקציע און ארמיניסטראציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 224-71.

היינט — דער אומאָפהענגיגקייטס-יום-טוב

די היינטיגע פייערונגען אין לאָדז.

אין שייכות מיט דעם 17-טען יאָהר-טאָג פון דערגרייכען די פוילישע אונאָפּהענגיגקייט, האָבען נעכטען, דעם 10 נאָוועמבער, 7 אַ זייגער אין אָוונד געשפּילט אָרקעסטערס איבער די לאָדזער גאַסען.

היינט דעם 11-טען נאָוועמבער, 9 אַ זייגער איינדערפריה וועלען פאָרקומען גאָטעסדינסטען אין אַלע היגע געבעט-הייזער. 10 אַ זייגער ווערט פאָרקומען אַ פייערליכע תפילה אין דער קאַטעדרע אין דער אַנוועזענהייט פון פאָרשטעהער פון דער מלוכה-מאַכט, מיליטער, שטאָט-פערוואַלטונג, פּאָליציי און פאָר-שטעהער פון דער געזעלשאַפט, אָרגאַניזאַציעס און פעראיינען מיט זייערע פעהנער.

האַלב 12 פערזאַמלען זיך די פעראיינען אויפ'ן האַלער-פּלאַץ, 12 אַ זייגער ווערט פאָרקומען די דע-פילאַדע.

1 אַ זייגער ווערט פאָרקומען די פייערליכע ער-עפנונג פון דער אויטאָ-עסטראַדע לאָדז — לאַגעווניק

פון 2 ביז האַלב 4 פאָרשטעלונג אין פּאָפּולאַרני טעאַטער פאַר זעלנער פון לאָדזער גאַרניזאָן.

האַלב 9 אין אָוונד — פייערליכע פאָרשטעלונג אין שטאָטישען טעאַטער.

* * *

צ. אַ. וועלען די שולעם זיין פריי פון די לימודים און עס וועלען מיט'ן אַנטייל פון די שולען פאָר-קומען גאָטעס-דינסטען אין די געבעט-הייזער פון אַלע רעליגיעס.

אין די שולען וועלען אויך פאָרקומען געלעגענ-הייטס-שמועסען מיט די שילער

היינט וועלען אַלע מלוכה-בנינים זיין דעקאָ-רירט, און ביינאַכט וועלען זיי אויך אילומינירט ווערען.

* * *

אין הסכם מיט דער פעראָרדנונג פון דער מאַכט, וועלען היינט אַלע אַמטען, זעלבסטפערוואַלטונג-און מלוכה-ביוראָס, ווי אויך אַלע עפענטליכע אינ-סטיטוציעס זיין נישט טעטיג.

היינט וועלען אויך נישט פאָרקומען קיין גע-ריכטס-פּראָצעסען.

די פּאָסט וועט טעטיג זיין, ווי יעדען זונטאָג. אַ גאַנצע רייהע פאַבריקען שטעלען זיך אָפּ.

אויך אַלע געשעפטען ווערען, — אין הסכם מיטן בעשלוס פון די סוחרים-און האַנדווערקער - אָרגאַניזאַציעס — געשלאָסען פון 10 ביז 2 אַ זייגער ביי טאָג

פייערליכקייטען ביי יודען

9 אַ זייגער אינדערפריה וועט פאָרקומען אַ פייער ליכע תפלה **אין דער אַלטשטעטישער שוהל,** וועלכע ווערט איינגעאָרדענט הורך דער יודישער קהלה. אין דער תפילה וועט אַנטיילנעמען די קהלה-פערוואַלטונג, דער קהלה-ראַט, געזעלשאַפט-ליכע אינסטיטוציעס, צעכען און פעראיינען, לעגיאָן אַ. נ. פון בערעק יאָסעלעוויטש, רעזערוויסטען-קרייז ביים לעגיאָן, פערבאַנד פון די יודישע קעמפער פאַר פוילענס אונאָפּהענגיגקייט און די שול-יוגענד.

אין דער סינאַגאָגע אויף קאָשטשושקאָ גאַס וועט 10 אַ זייגער אינדערפריה פאָרקומען אַ תפילה פאַר די שילער פון די מיטעל-שולען מיטן אַנ-טייל פון אויבער-קאַנטאָר און כאָר.

אין „אהל יעקב"

אין צוליב דעם היינטיגען יום-טוב שבת פאָר-געקומען אַ פייערליכע תפלה. ה' שמואל לעוו האָט אין זיין רעדע ערקלערט די וויכטיגקייט און דאָס גרויסע בעדייטונג פון דעם יו"ט. דערויף האָט ער פאָרגעלייענט אַ „מי שברך", וועלכער איז ספּעציעל פערפאַסט געוואָרען צוליב דעם טאָג.

אויך אין ווילקער שוהל, וואָלינער שוהל, סיני און באַר מרים וועלען פאָרקומען תפילות.

די יודישע פעראיינען

דער צענטראַלער האַנדווערקער - פערבאַנד, פּיל-סודסקיעגאָ 69 האָט אויפגעפאָדערט אַלע פעראיי-נען און צעכען, וועלכע זענען אָנגעשלאָסען אין פער באַנד אָנטיילצונעמען מיט זייערע פעהנער אין דער תפילה, וועלכע קומט פאָר אין דער אַלטשטעטישער שוהל.

אויך די האַנדווערקער - עקספּאָזיטור נעמט אָנ-טייל צוזאַמען מיט אַלע צעכען און פעראיינען אין די פייערליכקייטען,

אין סוחרים-פעראיין, פעטריקאָווער 10 און אין אַלע יודישע קליינהענדלער - פעראיינען קומען פאָר אַקאַדעמיעס לכבוד דעם אונאָפּהענגיגקייטס יום-טוב

אין די יודישע שולען קומען פאָר ספּעציעלע שמועסען פאַר די שילער וועגען דער בעדייטונג פון נאַציאָנאַלען יום-טוב.

* * *

שוין פון נעכטען אָן זענען אַלע הייזער דע-קאָרירט מיט פעהנער, דער בנין פון מאַגיסטראַט, די מלוכה-בנינים און די יודישע קהלה איז אילו-מינירט אומעטום כמעט זענען אַרויסגעהאָנגען גע-וואָרען די פּאָרטרעטען פון מלוכה-פּרעזידענט מאָש-טשיצקי און פערשטאָרבענעם מאַרשאַל פּילסודסקי.

אין וואַרשאָ

אין וואַרשאַ האָבען זיך שוין היינט אַ גאַנצען טאָג נעפיהלט די הכנות צו די פייערליכקייטען פון 11 נאָוועמבער. די הייזער זענען דעקאָרירט און אי-לומינירט. אין אָוונד זענען פאָרגעקומען אַ גאַנצע רייהע מאַניפעסטאַציעס, אין וועלכע ס'האָבען זיך אויך בעטייליגט אַ גאַנצע רייהע יודישע אָרגאַניזאַ-ציעס.

היינט 11 אַ זייגער פאָרמיטאָג קומט פאָר די גרויסע מיליטער-דעפילאַדע, וועלכע וועט אָפּגענומען ווערען פון הויפּט-אינספּעקטאָר פון די בעוואָפנע-טע כוחות, גענ. רידז-שמיגלי. די רעוויע וועט טראַנס מיסירט ווערען דורך דעם פוילישען ראַדיאָ.

פאַר'ן בעלוועדער איז פאָרגעקומען אַ גראַנדיע-זע מאַניפעסטאַציע, בעת וועלכער ס'איז בעהערט גע-וואָרען דער אָנדענק פון מאַרשאַל פּילסודסקי. ס'איז אָנוועזענד געווען די גאַנצע רעגירונג מיט'ן פּרע-מיער קאָשטשאַלקאָווסקי בראש. האַלב 9 איז אויך געקומען דער גענעראַל - אינספּעקטאָר פון די בע-וואָפענטע כוחות, גענ. רידז-שמיגלי מיט אַ רייהע גע-נעראַלען, וועלכער האָט אויפגעפאָדערט צו אַ מינוט שווייגען לכבוד דעם אָנדענק פון מאַרשאַל פּילסוד-סקי, דאַן האָט דער אָרקעסטער געשפּילט די ערשטע בריגאַדע.

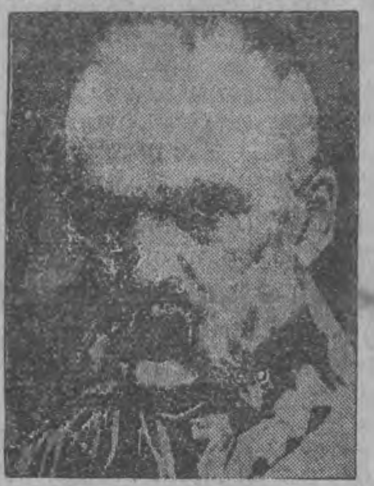

מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי

פּראָפ. איגנאַצי מאָשטשיצקי

טאָג-טעגליך.

11. נאָוועמבער

אַ פאָלק האָט צוריסען די קייטען, מיט וועל-כע עס איז געווען געבונדען דורך איבער הונדערט און פופציג יאָהר, אַ פאָלק, געפיהרט דורך איידעלע גייסטער און ריטערליכע קעמפער האָט אַראָפּגע-וואָרפען פון זיך דעם יאָך פון אונטערדריקונג און פון נאַציאָנאַלער אונטערטעניגקייט.

אַ פאָלק פון 33 מיליאָן מענשען איז בעפרייט געוואָרען און צוריק אָנגעהויבען אַ ניי לעבען, אויף דער אַלטער אייגענער ערד, איינגעאָרדענט דאָס לעבען לויט די אייגענע פוילישע טראַדי-ציעס, אַריינגעלעגט דעם אייגענעם פאָלקס-אינ-האַלט און זיך אויסגעגלייכט מיט אַלע איבריגע פעלקער אין צענטראַל-אייראָפּאַ.

דער 11 נאָוועמבער 1918 איז געווען דער היסטאָרישער טאָג ווען די פוילישע ערד איז אָפּגעריינגט געוואָרען פון דעם צאַרישען און דאַן פון דעם דייטשען אָקופּאַנט, וועלכע האָבען מיט זייער גאַנצער ברוטאַלקייט געטרעטען די נאַציאָנאַלע געפיהלען פון דעם גרויסען אַלטען פאָלק.

אַ יובעל, אַ פרייד האָט זיך דעמאָלט אַדורכ-געטראָגען פון איין עק לאַנד צום צווייטען, אויף יעדענס ליפען האָט זיך געהערט דער נאָמען פון דעם, וועלכער האָט זיין גאַנץ לעבען געווידמעט דעם קאַמף פאַר דער אונאָפּהענגיגקייט, דער וועל-כער האָט בעגייסטערט די מאַסען צום אַקטיווען קאַמף און זיי געפיהרט אויפ'ן וועג פון בעפרייאונג פון לאַנד און פאָלק — דער נאָמען פון יוזעף פּילסודסקי.

דער 11. נאָוועמבער איז באמת אַ הערליכער נאַציאָנאַלער יום-טוב, וועלכער דערמאָהנט אין אַלטע ביטערע צייטען און גיט האָפנונג אויף בעסערע צייטען.

מיר יודען, וועלכע וואוינען אין פוילען-לאַנד איבער 800 יאָהר, וועלכע האָבען מיטגע-ליטען יעדען חורבן פון לאַנד, האָבען אויך געשיקט אונזערע בעסטע אויף יעדען שלאַכט-פעלד, וועלכעס האָט געדינט דעם ערָאָבערען פון דער אונאָפּהענגיגקייט, די מצבות אויף אונזערע אַלטע און פרישע בית-עלמינ'ס, די איינגעמויערט טאָוו-לען אין אונזערע שוהלען מיט די צעהנדליגער און הונדערטער נעמען פון די געפאַלענע פאַר דער אונאָפּהענגיגקייט פון פאָלק און לאַנד, זאָ-גען עדות וועגען אונזער אַנטייל אין די אונ-אָפּהענגיגקייטס-קאַמפען און אויך וועגען דער אַנטייל אין פייערען דעם יום-טוב פון 11 נאָוועמבער.

מיר פייערען פוילענס בעפרייאונג און פאָ-דערען אויך אונזער בעפרייאונג צוגלייך מיט אַלע אַנדערע בירגער פון לאַנד.

ס.

אונזער וואָרט

ועד-הקהלות

ס'הענגט אַ קללה אויף יעדער יודישער אי-ניציאַטיוו און אויף יעדען פרוב צו פעראייניגען די פערוואָהרלאָזטע כוחות פון דער יודישער גע-זעלשאַפטליכקייט.

מ'כאַפּט זיך שטענדיג אָן אין דעם געדאַנק פון פעראייניגען די כוחות און פעראיינהייטליכען די שטעלונג ערשט דעמאָלס ווען דער חלף ליגט שוין אויפ'ן האַלז, ערשט דעמאָלס ווען אַלץ ברענט שוין צוזאַמען און ווען ס'איז קוים וואָס אָפּצוראַטעווען, אָבער אויך אין דעם פאַל דער-לאָזט נישט די שוועבענדע קללה צו דער דאָזיגער פעראייניגונג אפילו אין דער לעצטער מינוט.

די יודישע קהלות אין פוילען קענען בשום אופן זיך נישט ריהמען מיט זייער טעטיגקייט, נישט אומעטום שפּיגלען זיי אָפּ די כוחות-פערהעלט נישען פון דער אָדער יענער שטאָט, נישט אומעטום פערשטעהען די קהלות אין פוילען זייער אויפ-גאַבע פאַר דער געגענוואַרט און פאַר דער נאָהענט-סטער צוקונפט, נישט אומעטום ווערט געטון אין הסכם מיט דעם אינהאַלט וואָס מיר לעגען אַריין אין דעם וואָרט יודישע קהלה, אָבער די עצם אינ-סטיטוציע מוז דאָך דערהאַלטען ווערען און אָפּ-געהיטען ווערען פאַר יעדען אָנגריף בעזונדערס, וועלכער קומט פון דרויסען.

אין דער לעצטער צייט האָבען זיך די דאָזיגע אָנגריפען כסדר פערשטאַרקט, די אינטערעסען פון פערשידענע פאַקטאָרען אין דער קהלה-טעטיגקייט האָט אָנגענומען אַ כאַראַקטער ווי מען וואָלט גע-וואָלט די דאָזיגע אינסטיטוציע אינגאַנצען אונטער-ברענגען, דאָס האָט זיך דערפיהלט אומעטום, דאָס האָט אויך דערפיהלט דער צענטער אין וואַרשאָ, און טאַקי צוליב דעם איז אויף נעכטען צונויפגע-רופען געוואָרען דער צוזאַמענפאָהר פון די יו-דישע קהלות קיין וואַרשאָ. אָבער דער באַרג האָט געבוירען אַ מויז, אנשטאָט צו שאַפען דעם גע-פּלאַנטען ועד-הקהלות — דעם פעראייניגטען כוח האָט מען גערעדט וועגען אַ יורידישען ביוראָ, אַנשטאָט צו רעדען אויף איין שפּראַך איז געקומען צו שאַרפע אינצידענטען און כמעט ווי צו אַנ-אויפהער פון דעם נישט איינגעגעבענעם צוזאַ-מענפאָהר.

דער-וויל דויערט דער חורבן פון די יודישע קהלות, דער-וויל וועלען דויערען די אָנגריפען אויף דער אינסטיטוציע און ווער וועט טראָגען דערפאַר די אַחריות? נישט קיין אַנדערער ווי די איצטיגע קהלה-אָנפירער, וועלכע פערשטעהן נישט די ערנסטקייט פון מאָמענט

.ז.

די נייע טוריזענד סערטיפיקאַטען

זענען שוין פערטיילט געוואָרען

ירושלים, 10 (יט"א טעלעגראַפיש)

200 סערטיפיקאַטען פאַר פאַבלייט, וואָס האָ-דערהאַלטען די עקזעקוטיוו פון דער אַגענץ פאַר'ן נייעם שעדיול, זענען פערטיילט געוואָרען אויף פאָלגענדען אופן:

200 סערטיפיקאַטען פאַר פאַמייט, וואָס האָ-בען נאָמענטליכע אויספאָדערונגען. 100 — פאַר פאַבלייט אָהן אויספאָדערונגען. 200 — פאַר נישט קוואַליפיצירטע אַרבייטער. (קרובים פון ארץ-ישראל-איינוואוינער, וועלען פון די לעצטע סער-טיפיקאַטען נישט געניסען). 500 — פאַר דייטשע חלוצים, וואָס מאַכען אַדורך הכשרה, דערפון 50 פאַר פאַבלייט, וואָס געפינען זיך נאָך איצט אין דייטשלאַנד.

לעגיסלאַטיוו-ראַט — נישט אַקטועל

די פראַגע ווערט אָפּגעלעגט

ירושלים, 10 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער „דואר היום" דערוואוסט זיך פון זיכערע קוועלען, אַז דער קאָלאָניאַל-אַמט אין לאָנדאָן האָט אָפיציעל מיטגעטיילט, אַז דאָס בילדען דעם לעגיסלאַ-טיווען ראַט ווערט אָפּגעלעגט אויף אַ פּאַסיגערן מאָ-מענט. אזוי אז די פראַגע וועגען לעגיסלאַטיווען ראַט איז לעת עתה נישט אַקטועל.

ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען, אויסצואַר-בייטען אַ פּלאַן וועגען דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע אין ארץ ישראל.

אינטערוועניץ אין אינערן-מיניסטעריום

וועגן די פערפאלגונגען געגען יודען — פוילישע בירגער — אין נאצי-לאנד

וו א ר ש א, 10. (יט"א טעלעפאניש)

אין שייכות מיט די נירענבערגער געזעצן און וועגן די פראצעסען געגען יודען פוילישע בירגער, וואס ווערען פערמשפט פאר „ראסען-שאנדע", האט א דעלעגאציע פון פעראייניגטען קאמיטעט געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטש-לאנד אין די פערזאנען פון פרעזעס לעוויטע און רעד. טורקאוו, בעזוכט דאס אינערן-מיניסטעריום, וואו זיי האבען אפגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ מיט'ן שעף פאר יודישע ענינים דר. אדאמקיעוויטש, וועלכער איז גלייכצייטיג דער פערטרעטער פון פוילען בי'ם הויך-קאמיסאריאט פאר פליטים-ענינים.

די דעלעגאציע האט זיך בערופען אויף פראטאקאלען און אויף צייטונגס-ידיעות און פארגעשטעלט די לאגע, וואס ס'האט זיך געשאפען אין דייטשלאנד פאר יודען פוילישע בירגער, געגען וועלכע ס'ווערען אנגעווענדעט מיטלען, וואס זענען אפילו געגען די נאצי-געזעצן. די נירענבערגער געזעצען זענען נאך נישט אריין אין קראפט, און דאך ווערען זיי שוין אנגעווענדעט געגען פוילישע בירגער, וואס ווערען בעשולדיגט אין כלומר'שטע פערברעכענס, די דעלעגאציע ברענגט דערביי א רייהע פאקטען, ווי אזוי די נאצים שאנטאזשירען די פוילישע יודען אויף שריט און טריט. קיין געניגע פאקטען קאן מען נישט בעקומען צוליב דעם, וואס די קרובים פון טעראריזירטע האבען מורא צו מעלדען וועגען די טעראר-אקטען אין אויסלאנד, אפילו פאר דער פוילישער פארשטעהערשאפט אין דייטשלאנד.

די דעלעגאציע האט דערום געבעטען, אז די פוילישע רעגירונג זאל נעהמען אין שוץ די פוילישע בירגער, יודען געגען די גרוילטאטען פון די נאצים.

דער שעף ד"ר אדאמקיעוויטש האט ערקלערט, אז בנוגע דעם סטערעליזאציע-געזעץ, האט די פוילישע פארשטעהערשאפט אין דייטשלאנד אויסגעפועל'ט, אז דאס געזעץ זאל נישט חל זיין אויף פוילישע בירגער, אויב זיי ווילען פערלאזען ס'לאנד. וואס שייך די נירענבערגער געזעצן, האט ד"ר אדאמקיעוויטש געבעטען די דעלעגאציע צוזושטעלען א שריפטליכען מעמאריאל.

ווי יט"א דערוויסט זיך, וועט אזא מעמאר-יאל שוין די טעג צוגעשטעלט ווערען.

ווי אזוי איז פערטיילט געווארען דאס געלד

פון פערבאנד פון די יודישע הילפס-ארגאניזאציעס אין דייטשלאנד

ל א נ ד א ן, 10 (יט"א טעלעגראפיש)

אויף דער לעצטער זיצונג פון עקזעקוטיוו-קאמיטעט פון פערבאנד פון די יודישע הילף-ארגאניזאציעס אין ענגלאנד, האט י. מאכאווער אפגעגעבען א בעריכט פון די פערטיילטע סומען.

ס"ה איז פערטיילט געווארען א סומע פון 34100 פונט. דאס געלד איז פערטיילט געווארען אויף פאלגענדע צוועקען:

פאר אלגעמיינע בעשפייזונג — 3 טויזענד פונט. קינדער-הילף — 450 פונט. אויף רעקאנסטרוקטיווע הילף — 7.100 פונט. אויף סאניטארע און געזונדהייטס-צוועקען — 1950 פונט. אויף דער ציהונגס-וועזען און רעליגיעזע צוועקען — 5300 פונט. פאר הכשרה און עליה — 1000 פונט.

דער פארזיצער פון עקזעקוטיוו, ה' יאכעלזאן, האט געדאנקט די ה"ה: רעד. מאריס מייער, גוטמאן, ד"ר מאכאווער, א. מ. קייזער פאר זייערע פערדינסטען לטובת דער אקציע.

פוילישע יודען אין דייטשלאנד

ווענדען זיך נאך הילף צום פוילישען אמבאסאדאר

בערלין, 10 (יט"א טעלעגראפיש)

דער פוילישער אמבאסאדאר אין בערלין, האט אויפגענומען א דעלעגאציע פון פוילישע יודען פון מינכען, וועלכע האבען געבעטען שוץ געגען די פערפאלגונגען.

דער אמבאסאדאר האט פערשפראכען אויסצופארשען אויף וויפיל די פוילישע יודען אין דייטשלאנד ליידען פון דעם ארויסשטויסען זיי פון האנדעל און פון הויז-בעזיץ.

קאנפיסקירט דעם „טיימס" אין... דייטשלאנד

בערלין, 10 (יט"א טעלעגראפיש)

דער נומער „טיימס", אין וועלכען ס'איז געווען פערעפענטליכט דער שארפער ארטיקעל געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד, איז קאנפיסקירט געווארען.

Dr.

Wołkowyski

ציגעל-נאם 11, טעל. 238-02

ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

נעמט אן פון 8—11 בייטאג און פון 4—9 אוונט.

„שווארצע ליסטע" פון דייטש-ארישע פירמעס

וואס האבען יודישע פארטרעטונגען אין אויסלאנד

ב ע ר ל י ן (יט"א) די נאצי-פרעסע האט אנגעהויבען א קאמפאניע צו צווינגען ארישע פירמעס אין דייטשלאנד צו בעפרייען זיך פון יודישע פערטרעטונגען אין אויסלאנד. די „דייטשע וואכענשוי" האט אנגעהויבען פערעפענטליכען א „שווארצע ליסטע פון ארישע פירמעס, וואס ווערען אין אויסלאנד פערטרעטען דורך יודען.

דער „אנגריף" איז ארויסגעטרעטען מיט א ווילד-שארפען ארטיקעל געגען דער „פראנקפורטער צייטונג", וועלכע האט אין אנ'ארטיקעל פון די לעצטע טעג געפאדערט, אז די רעגירונג זאל מאכען א סוף צו דער אונזיכערקייט פון יודישען גורל אין האנדעל. דער „אנגריף" אינסינואירט, אז די „פראנקפורטער צייטונג" ווערט רעדאגירט דורך מענשען פון יודישער אפשטאמונג, און דאס איז די סיבה, צוליב וועלכע זיי האבען „אויפגעהויבען אנ'אלארם פאר זייערע מיטברידער".

יודישע פירמעס ווערען געצוואונגען צו שטיצען די נאצישע ווינטער-הילפס-אקציע

ב ע ר ל י ן (יט"א) נישט קוקענדיג דערויף, וואס יודען געניסען נישט פון דעם ווינטער-הילפס-ווערק אין דייטשלאנד, ווערען איצט יודישע פירמעס אויפגעפאדערט צו געבען בעשטייערונגען פאר דעם דאזיגען הילפס-ווערק אנשטאט פאר דער ספעציעלער יודישער ווינטער-הילפס-אקציע. אין דעם ענטשפרעכענדען צירקולאר, וועלכען דער יט"א-קארעספאנדענט האט די טעג בעקומען אין האנד, ווערט געזאגט, דאס בעת יודען אלס יחידים מעגען זייערע בעשטייערונגען געבען פאר די יודישע הילפס-פאנדען. איז עס אבער אנדערש אין בעצוג אויף יודישע פירמעס, „היות זיי געניסען דערפון, וואס צווישען זייערע קליענטען געפינען זיך אריער".

די דאזיגע פעראָרדענונג וועט זעהר שווער טרעפען די יודישע ווינטער הילפס-אקציע, וועלכע איז אויפגענומען געווארען מיט גרויס סימפאטיע דורכן יודישען כלל אין דייטשלאנד. די צענטראלע פון יודישען הילפס-קאמפיין האט בעשטימט בלויז פאר בערלין א קוואטע פון א מיליאן מארק. אורטיילענדיג לויטן ביז איצטיגען פערלויף פון דער אקציע, ריכט מען זיך, דאס אויב עס וועלען דעם קאמפיין נישט געמאכט ווערען קיין שטערונגען, וועט די דאזיגע קוואטע דערגרייכט ווערן.

יעדער אריער מעג אפ'גט'ן זיין יודישע פרוי. א פסק-דין פון בערלינער געריכט

ב ע ר ל י ן (יט"א) איגנארירענדיג פריהערדיגע געריכטס-אורטיילען, לויט וועלכע אריער קענען נישט גט'ן זייערע יודישע פרויען, אויב די הייראט איז צושטאנדגעקומען איידער די נאצים זענען געקומען צו דער מאכט אין מערץ 1933, האט א בערלינער געריכט די טעג גע'פסק'ענט, אז אנ'אריער מעג אפ'גט'ן זיין יודישע פרוי אונגעאכטעט אויף דער צייט, ווען זיי האבען החתונה געהאט, אויב דער אריער ערקלערט, דאס בעת דער הייראט האט ער זיך נישט אנגעגעבען קיין חשבון וועגען דער גרויסער חשיבות פון ראסען-חילוק צווישען יודען און אריער. ווי עס שיינט, וועט דער דאזיגער אורטייל — אין וועלכען דאס געריכט פעררופט זיך אויף די נירענבערגער געזעצן — גורם זיין א כוואליע פון גט'ן צווישן געמישטע פאר-פאלקען.

פון קאפיטעל „נאצישער טעראר".

ב ע ר ל י ן (יט"א) אין פראנקפורטער געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס פון אנ'ארישען פירמען-אייגענטימער, וועלכער האט אונטערן דרוק פון די נאצים געקינדיגט פון פאסטען דריי יודישע אנגעשטעלטע. דער ארבייטס-געבער האט פארן געריכט ערקלערט, אז ער האט גארנישט אויסצוזעצען געגען די דריי אפגעזאגטע אנגעשטעלטע, ער האט זיי אבער געמוזט בעזייטיגען פון דער ארבייט, ווייל די נאצי-פרעסע האט זיך אפגעזאגט אנצונעהמען זיינע אנאנסען, כל זמן ער גיט בעשעפטיגונג זיינע יודישע אנגעשטעלטע. דאס געריכט האט גע'פסק'ענט, אז דער פירמען-אייגענטימער דארף די בעזייטיגטע אנגעשטעלטע געבען ענטשעדיגונג אין דער הויך פון א 9-חדשים'דיגע שכירות.

שארפער נאצי-אנגריף געגען ניו-יארקער בירגערמייסטער, דעם „איטאליענישען יוד" לא-גארדיא

ב ע ר ל י ן (יט"א) די „שווארצע קארפס" — ארגאן פון די ס. ס. (די „שווארצע שטורמיסטען") — גרייפט אן זעהר שארף דעם בירגערמייסטער פון ניו יארק פיארעלא לא-גארדיא, וועלכען די „שווארצע קארפס" בעצייכענט אלס „איטאליענישען יוד". די צייטונג זעהט פאר, אז לא-גארדיא וועט זיכער ווידער געוועהלט ווערען אויפן אמט פון ניו-יארקער בירגער מייסטער, „מחמת ער איז א געגנער פון נאציאנאל-סאציאליסטישען דייטשלאנד און ארבייט האנד ביי האנד מיט די יודען".

די צייטונג גרייפט אויך אן זעהר שארף די גאנצע אמעריקאנער פרעסע, ערקלערענדיג, אז „בלויז די הוירסט-פרעסע וואגט צו שרייבען דעם אמת וועגען דייטשלאנד".

Dr. med.

Sadokierski

כירורג פון צייהן און יאסלעס

Piotrkowska 164 tel. 114-20

צוריקגעקעהרט

אונזער פריינד

ה' מארקוס סטריקאווסקי

צו זיין פערלאבונג מיט פרל.

סאלא ברייטשטיין

א הערציגען מזל-טוב

פינקוס וויינטרויב און פרוי

ישראל ראזענבערג און פרוי.

מיין פריינד

ה' מארקוס סטריקאווסקי

צו דער פערלאבונג מיט פרל.

סאלא ברייטשטייך

ווינשט א הארציגען מזל-טוב און פיל גליק

מ. ווארשאווסקי.

געדענקט, שטשענשליווי

ביי

צים ווינטער-סעזאן. א גרויסער אויסוואהל פון

אריגינעלע בילליגער און טאמאשאווער סחורות

אויף אנציגער און פאלטענס

פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 נאווראמיעסקא 5

טעל. 156-09.

גערעכט פראנט II שטאק.

פאר גאלד, בריליאנטען, זילבער, בישטערייע און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

Dr. **J. Lubicz**

כירורג און ארטאפעד

צוריקגעקעהרט

9 פאלודניאווא 9

טעל. 183-17.

נאך לאנגע שווערע ליידען איז געשטארבען מיין ליבער מאן, טייערער און אונפערגעסליכער פאטער

ב"ע

אברהם פיליפאווסקי

(גדאנסקא 94) איז עלטער פון 56 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, מאנטאג, דעם 11-טען נאוועמבער 1935,

3 א זייגער נאכמיטאג פון טהרה-הויז, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

צו אלע קוה-בעזיצער אין לאדז!

היינט, מאנטאג, דעם 11 נאוועמבער ד. י. 4 נאכמ.

קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל פאמארסקא 15

א וויכטיגע פערזאמלונג

וועג'ן דרינגענדע ענינים.

אלע קוה-בעזיצער ווערען אויפגעפאדערט אין זייערע אייגענע אינטערעסען פינקטליך צו ערשיינען.

די פערוואלטונג.

אחרי מחלה כבדה וממושכה שבק חיים לכל חי בעלי, אבינו, חותנינו, זקנינו, אחינו, גיסינו ודודנו

נ"ע

משה יהושע הערשבערג

ב"ר אליעזר ז"ל

חתן החסיד ר' לוי הכהן ז"ל סאהן יליד אזארקאוו, בשנת 65 לימי חיו

הלוי' תהי' היום ביום ב' ט"ו מרחשון תרצ"ו בשעה 1 אחה"צ מבית הטהרה

השרויים בצער עמוק משפחתו המתאבלת.

Dr. med.

H. ROZANER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנקה.

Narutowicza 9

tel. 128-98

נעמט אן פון 9—1

פארמ און פון 5—9

אויערן, נאז און האלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 9—2 און פון 4—8 אוונט.

Dr. **L. Suchowczycki**

כירורג

Gdańska 11

טעל. 123-47 (רוג קאנסטאנטינער)

POWRÓCIŁ.

נעהמט אן פון 4—6 נאכמ.

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ- און סקלעראז-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

אנאנסען — אין — פאלקסבלאט

האבן גרויס ערפאלג

Dr. med.

Leon Familier

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

6. שערפיעץ 37 (בענעדיקטא)

נעמט אן פון 5—7 נאכמ.

Dr. J. Herszfinkiel

ספעצ. פאר קינדער-קראנקהייטען

נעהמט אן ביי זיך זשעראנא 8a

טעל. 111-87

ווי אויך אין לעטשניצע „פאמאץ" אלעקסאנדראווסקא 1.

Dr. med. **H. Wajs**

כירורג

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 17

טעל. 148-01

איטאליענער געהען כסדר פאראויס אין דער ריכטונג צו אדיס-אבעבא

אדיס-אבעבא, 10 (ספ. טעל.)
צווישען אימאן יעמען און דעם נעגוס איז געשלאָסען געוואָרען אַ מיליטער-בונד. אביסיניען האָפט, אַז דער טראַקטאַט וועט פערברייטערט ווערען מיט צושטעהען צו איהם פון העדזשאַסען קעניג איבן סאוד.

פאריז, 10 (ספ. טעל.)
„האַוואַס" אַגענטור טיילט מיט, אַז דאָס מיליטער פון גען. גראַציאַני האָט אויפ׳ן דרום-פראָנט פערנומען סאַסאַבאַנעק און פיהרען ווייטער די אָפענסיווע אויף דזשידזשיגאַ. דאָס איז אַ קאָמוניקאַציע-פונקט צווישען בערבעראַ און אדיס-אבעבא. די גאַנצע פראָווינץ אָגאַדען געפינט זיך אין איטאַליענישע הענד.

לאָנדאָן, 10. (ספ. טעל.) דאָס אויסערן-מיניסטעריום האָט פערעפענטליכט אַנ׳אויפקלעהרונג וועגען אנווענדען די סאַנקציעס געגען איטאַליען וועלכע געהען אריין אין קראַפט דעם 18 נאָוועמבער. ס׳ווערט פערווערט יעדער עקספאָרט און אימפאָרט מיט׳ן אויסנאַהם פון דרוק-זאַכען, פאַר נישט אפהיטען די פעראָרדנונג דראָהט אַ יאָהר טורמע.

אראבער בעפאלען יודען

ירושלים, 10. (יט״א טעלעגראַפיש)
יודען, וואָס זענען ארויסגעפאָהרען קיין על-גמלה בעזיכטיגען באָדען, זענען בעפאַלען געוואָרען פון אראַבער. דער אראַבער וואָס האָט בעגלייט די יודען איז שווער פערוואונדעט געוואָרען.

לעא שמיכאוו איז נישט קיין פוילישער בירגער

בערלין, 10 (יט״א טעלעגראַפיש)
די פוילישע אַמבאַסאַדע טיילט מיט דער י. ט. א. אַז לעאָ שמיכאָו איז נישט קיין פוילישער בירגער, נאָר אַ שטאַטלאָזער.
ווי מ׳טיילט מיט, האָט דער פוילישער קאָנסול אין האַמבורג געפאָדערט, מ׳זאָל איהם צושטעלען אַ בעריכט דערוועגען.

דער מארד פון יוד. סערזשאנט משה ראזענפעלד
נעכטען איז פארגעקומען די לויה אין עין חרוד

ירושלים, 10 (יט״א טעלעגראַפיש)
אין עין חרוד איז פאָרגעקומען די לויה פון דעם יודישען סערזשאַנט משה ראָזענפעלד, וואָס איז ערמאָרדעט געוואָרען פון אַראַבער.
אין דער לויה האָבען זיך בעטייליגט טויזענדער יודען. די עלטערען און פרוי פון אומגעקומענע. אַ הספד האָט געהאַלטען משה טשערטאָק.
דריי אַראַבער זענען אַרעסטירט געוואָרען.
ווי די אַראַבישע פרעסע טיילט מיט, האָט דער שטעלפערטרעטער פון הויך-קאָמיסאַר, גלייך נאָכ׳ן מאָרד, אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט אַראַבישע פאָרשטעהער.

קאנפליקט צווישען יאפאן און כינא
וועגען אַנ׳ערמאָרדעטען מאַטראָס

טאָקיאָ, 10 (ספ. טעל.)
די רעגיר.-אַגענטור טיילט מיט, אַז אויב יאַפּאַן וועט נישט בעקומען קיין סאַטיספאַקציע פאַר דעם דערמאָרדעטען יאַפּאַנישען מאַטראָס, וועט דער יאַפּאַנישער עקספעדיציע-קאָרפּוס אָננעהמען רעזאָלוציע-מיטלען, שאַנכאַי זאָל אָקופּירט ווערען פון דער זייט פון נאַנקין, דער מאַרשאַל טשאַנג-קאַי-טשעק האָט איבערגעשיקט מיטגעפיהלס - און בעדויערונגס-אויסדרוקען, דער יאַפּאַנישער אַמבאַסאַדאָר פאָדערט צו כאַפּען דעם מערדער.

יודישער פראפעסאר זאגט זיך אפ צו היילען דעם קאנצלער היטלער

ווין, 10 (ספ. טעל.)
דער דייטשער אַמבאַסאַדאָר פאָן פּאַפּען האָט איינגעלאַדען דעם בעריהמטען יודישען האַלז-דאָקטאָר נוימאַן, אַז ער זאָל פאָהרען קיין בערלין, כדי צו היילען היטלער׳ן פון זיין האַלז-קראַנקהייט.
פּראָפ. נוימאַן האָט זיך אָפּגעזאָגט אָנצונעמען די איינלאַדונג.

טראגישע שרפה אין לאנדאן
5 פרויען פערברענט געווארען

לאָנדאָן, 10 (ספ. טעל.)
נישט ווייט פון דער פוילישער אַמבאַסאַדע איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין הויז פון איינעם פון די בעריהמטסטע האַלז-דאָקטוירים אין לאָנדאָן ד״ר פראַנקלין. אין דער צייט האָבען זיך אין דער וואוינונג געפונען 5 פרויען: די פרוי פראַנקלין, איהר שוועסטער-טאָכטער און 3 דינסט-מיידלעך. אַלע 5 פרויען זענען פערברענט געוואָרען.

די אויספיהר-תקנות צו די נירענבערגער געזעצען
האבען ארויסגערופען א פאניק אויף דער בערלינער בערזע

בערלין, 10 (יט״א טעלעגראַפיש)
אויף דער בערזע איז אין די לעצטע שעה פאַר׳ן שליסען, אויסגעבראָכען אַ פאַניק, דאָס איז געשעהען צוליב די קלאַנגען, אַז שוין היינט אָדער מאָרגען זאָלען פערעפענטליכט ווערען די פעראָרדנונגען צו די נירענבערגער געזעצען. ווארום ווי בעוואוסט זענען די אויספיהר-תקנות געווענדעט געגען קליינע און געגען גרויסע יודישע אונטערנעמונגען. ווי אויך פאַר יודישע דאָקטוירים, אַדוואָקאַטען און הויז-בעזיצער, וועלכע וועלען מעהר נישט קענען עקזיסטירען אין דייטשלאַנד.

דירעקטאר פון דער יודישער עמיגראציע-געזעלשאפט איז ווארשא

וואַרשאַ, 10 (יט״א טעלעפ.)
קיין וואַרשע איז געקומען דער דירעקטאָר פון דער יודישער עמיגראַציע-געזעלשאַפט פאוול, ער האָט אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט עמיגראַנטען-טוער וועגען די עמיגראַציע-מעגליכקייטען קיין קאַנאַדע.

גריכישער קעניג קומט קיין אטען

לאָנדאָן, 10 (ספ. טעל.)
דער גריכישער קעניג האָט אויפגענומען היינט די דריי שלוחים פון דער גריכישער רעגירונג, וועלכע האָבען געבעטען, אַז ער זאָל צוריק איבערנעמען דעם גריכישען טראָן.
אָפיציעל ווערט מיטגעטיילט, אַז דער קעניג האָט מסכים געווען צוריקצוקומען קיין גריכענלאַנד און וועט פערלאָזען לאָנדאָן היינטיגען דאָנערשטאַג.

גרויסע יודישע קליידער - פירמע אין בערלין אריבער אין ארישע הענד

בערלין (יט״א) צו דער שנעל - וואַקסענדער ליסטע פון יודישע פירמעס, וואָס געהען איבער אין אַרישע הענד, איז די טעג צוגעקומען דער גרויסער קליידער - אויסאַרבייטונג - קאָנצערן פון דער „מאָקס דאַווידזאָן - געזעלשאַפט", וועלכע בעשעפטיגט 400 פערזאָן, הגם עס ווערט נישט אָנגעגעבען די סומע, וואָס די נייע אַרישע בעלי-בתים האָבען בעצאָהלט פאַר דער אונטערנעהמונג, איז אָבער בעוואוסט, אַז די סומע מאַכט אוים בלויז אַ ברוך-טייל פון אונטער-נעהמונגס - ווערט. די אַרישע בעלי-בתים נעהמען איבער די פירמע דעם 15-טען ה. ח.

לאדזער נייעס

די לאדזער לדין-פאבריקאנטען האבען צוריקגעצויגען דער קינדיגונג פון קאלעקטיווען אפמאך

היינט איז פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פערזאמלונג פון פעראיין פון די לדין-פאַבריקאַנטען וועגען דעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך וואָס זיי האָבען געקינדיגט, נאָך אַ דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען צוריקצוציהען די קינדיגונג פון דעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך.

פולק. גאבריש אויסגעצייכענט מיט „פאלאניא רעסטיטוטא"

דער געשעצטער אָנפיהרער פון רעפעראַט פאַר מיליטערישער צוגרייטונג און פיזישער ערציהונג ביים לאָדזער ד. אָ. ק. איז אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אונאָפהענגיגקייטס יום-טוב אויסגעצייכענט געוואָרען מיט „פּאָלאָניאַ רעסטיטוטאַ".

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ציגעל-גאַס 27, טעל. 112-25
דיר.: ד. צעלמייסטער. אַנפּ.: י. קרעלמאַן

די גרעסטע סענסאציע אין לאדז טעגליך אויספערקויפט!
דאס גרעסטע, דאס שענסטע, דאס בעקוועמסטע טעאטער
היינט, 9.15 אוונט
די בענאַבטע און בעליבטע קינסטלערין
דינה האלפערן
צוזאַמען מיט איהר פּאַרטנער סעם בראנעצקי
און גאַנצען אַנסאַמבל — אין לעצטען רעוויע-שלאַגער אין 3 אַקטען פון א. נאַגער
אחתונה איז תפיסה
הערליכע אויסשטאַטונג, ליכט-עפעקטען. ספּעציעלער אָרקעסטער קאָנצערט-שטוהל.
בילעטען צו בעקומען פון 11 פריה אין קאַסע פון טעאטער „Rozmaitości"

קהלות-צוזאמענפאהר איז ווארשא
געקומען פארשטעהער פון 9 קהלות. — א יורידיש ביורא אדער ועד-הקהלות. — שארפער אינצידענט צווישען פרעזעס מאזור און דעפ. מינצבערג

וואַרשאַ, 10 (טעלעפאָניש)
היינט 11 אַ זייגער פאַרמיטאַג האָט זיך אין לאָקאַל פון דער קהלה אָנגעהויבען דער צוזאַמענפאָהר פון די פאָרשטעהער פון די יודישע קהלות אין פוילען, אין אַלגעמיין האָט זיך דער צוזאַמענפאָהר נישט איינגעגעבען. אַנשטאָט 26 איינגעלאַדענע קהלות זענען געקומען פערטרעטער נאָר פון 9 יודישע קהלות. אויף דער בעראַטונג איז אויך פאָרגעקומען **אַ זעהר שאַרפער אינצידענט צווישען דעם פרעזעס פון דער וואַרשאַוער קהלה מאַזור און פרעזעס פון דער לאָדזער קהלה דעפּ. מינצבערג.** וועלכער האָט זיך געענדיגט דערמיט, אַז דעפּ. מינצבערג האָט פערלאָזען דעם צוזאַמענפאָהר.
די בעראַטונג האָט געעפענט פרעזעס מאַזור, וועלכער האָט אָנגעוויזען אויף די גרויסע שוועריגקייטען, וועלכע ס׳האָבען לעצטענס אויסצושטעהן די יודישע קהלות. ער האָט אָנגעוויזען, אַז די מאַכט פערלאַנגט פאַטענטען אויף שחיטה און מקואות, מ׳שטעלט שווערע בודזשעט - פאָדערונגען א. אז. וו. ער לעגט דעריבער פאָר, אַז ס׳זאָל געשאַפען ווערען אַ יורידישע ביוראָ מיט׳ן זיץ-אָרט אין וואַרשאַ צו וועלכער די קהלות זאָלען זיך קענען ווענדען נאָך עצות.
דער יורי-קאָנסול פון דער וואַרשאַווער קהלה אַדוו. גרינשטיין האַלטען אַ לענגערן רעפעראַט וועגען די אויפגאַבען פון אַזאַ ביוראָ, וואָס דאַרף זיין דער ערשטער עטאַפּ צו שאַפען דעם ועד הקהלות.
פרעזעס פון לובלינער קהלה, האַלבערשטאַט דערצעהלט וועגען די פערשידענע צרות, וואָס ס׳האָבען אויסצושטעהן די קהלות און לעגט פאָר, אַז אַלס צייכען פון פּראָטעסט זאָלען זיך אַלע בעטייליגטע אין צוזאַמענפאָהר אָפּגעבען אין דעמיסיע.
ה׳ דיר. עפּשטיין פון סטאַניסלאַוואָוו לעגט פאָר, אַז די בעראַטונג זאָל זיך אויך פערנעמען מיט שול-פראַגען, עמיגראַציע א. אז. וו.
דעפּ. מינצבערג דריקט אוים זיין ענטוישונג, אַז צוליב׳ן שאַפען אַ יורידישען ביוראָ האָט מען ערשט געדאַרפט צונויפרופען אַ צוזאַמענפאָהר פון קהלות.
— פרעזעס מאַזור, זאָגט דער רעדנער, האָט געקענט אויף זיין אייגענעם אחריות שאַפען אַזאַ ביוראָ, דער רעדנער ווייזט אָן, אַז די יודישע קהלות אין פוילען ברעכען צוזאַמען צוליב פערשידענע פעראָרדנונגען און בעפעהלען. **דער צוזאַמענפאָהר דאַרף דעריבער נישט איינגעטוישט ווערען אויף קליינגעלד.** דעפּ. מינצבערג ווייזט אויך אויף פערשידענע בודזשעט-פראַגען פון די קהלות און דערמאָנט דערביי, אַז די וואַרשאַווער קהלה האָט זייט 4 יאָהר שוין נישט צונויפגעשטעלט קיין בודזשעט. ער לעגט פאָר, אַז אַ דעלעגאַציע פון אַ צוזאַמענפאָהר צוזאַמען מיט די יודישע פּאַרלאַמענט - מיטגלידער זאָלען תיכף אינטערווענירען.
פרעזעס מאַזור פּראָטעסטירט שטאַרק געגען דעם נישט טאַקטישען, לויט זיין מיינונג אַרויסטריט פון דעפּ. מינצבערג. אויב פּרעטענזיעס, זאָגט מאַזור, וואָלט מען זיי געדאַרפט האָבען צו דעפּ. מינצבערג, ווייל אין זיין סיים-רעדע האָט ער וועגען די קהלות גאָרנישט דערמאָנט.
ס׳רעדען נאָך די פאָרשטעהער פון לובלין, לוצק, ביאַליסטאָק, בריסק, טאָרן און אַנדערע, דאַן גיט דעפּ. מינצבערג אָפּ אַנ׳ערקלערונג, אַז **צוליב דער טאַקטלאָזיגקייט פון פרעזעס מאַזור און צוליב וואָס ער זעהט נישט קיין פעולה פון דער בעראַטונג, פערלאָזט ער דעם צוזאַמענפאָהר.**
נאָך אַ קורצער דיסקוסיע ווערט בעשלאָסען צו שאַפען אַ קאָמיסיע, וועלכע דאַרף אויסאַרבייטען אַ סטאַטוט פון ועד הקהלות און אַ אַ דעלעגאַציע פון צוזאַמענפאָהר זאָל אינטערווענירען ביי דער אויפזיכטס-מאַכט וועגען די לעצטע פעראָרדנונגען בנוגע די יודישע קהלות.

R. Zaclwasser
כירורג
צעגעלניאַנאַ 19, טעל. 125-17
נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—6.30.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאלג. טעג!
דער שענסטער פילם, פיל הומאָר און פּיקאַנט. — ווינער פּראָדוקציע.
שעהנע געזאַנגען א.ז.וו.
VERONIKA
אין דער הויפּט-ראָל: די רייצענדע
Franciszka GAAL
עס ווערט גערעדט און געזונגען אין דער דייטשער שפּראַך.
אָנהויב 4 נאָכמ. פרייטאָג, ד. 1. נאָוו., שבת און זונטאָג — 10 אַ זייגער פריה.

Dr. med. H. LUBICZ
פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
צוריקגעקעהרט
עמפּפאַנגס-שעה׳ן 8—10, 12—2 און 5—8 אָוונד.
זונטאָג פון 9—11 בייטאָג און יום-טוב פון 9—1

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוועכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונד.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

מיט 17 יאהר צוריק

ווי אזוי מען האט ענטוואפענט דעם דייטשען אקופאנט. — אנ'אפטיילונג פון 5 מאן האט אטאקירט 180 דייטשע זעלנער

געווען איז דאָס דעם 11. נאָוועמבער 1918. אין דאָזיגען טאָג ווען די וואַרשאָווער יוגענד האָט אָנגעהויבען צו ענטוואָפענען די דייטשע אָקופּאַנטען זענען פאָרגעקומען אַ רייהע עפּיזאָדען, וואָס נישט אַלע זענען נאָך בעקאַנט דער עפֿענטליכקייט און עס איז דעריבער כדאי זיי צו דערמאָנען. אַ עפּיזאָד, וואָס איז ווייניג בעקאַנט איז די עראבערונג דורך אַ גרופּע פון קוים 5 יונגע לייט דעם בנין פון וואַרשאָווער מאגיסטראַט אין וועלכען עס איז געווען פערבאַריקאַדירט דער דעמאָלסדיגער שעף פון דער אַדמיניסטראַציע אָקופּאַציע פאָן גלאַזענאַפּ מיט אַ אָפּטיילונג פון 180 בעוואָפענטע דייטשע זעלנער? דאָס אינטערעסאַנטסטע דערביי איז, אַז אין דער אַקציע האָט זיך בעטייליגט אויך די וואַרשאָווער... אָפּערע.

די דירעקציע פון דער אָפּערע האָט אין יענער צייט געפיהרט די איצטיגע דירעקטאָרען יאַנינאַ קאַראַלעוויטש—וויידאַווא. אויפ'ן 11. נאָוועמבער איז געווען בעשטימט אין וואָכען רעפּערטואַר די אָפּערע „קאַרמען" פון ביזעט. די געשעהענישען, וואָס האָבען זיך אָבער אָפּגעשפּילט פּלוצלונג און אומגעריכט שוין דעם 10־טען — האָבען בעוואויגען די דירעקטאָרען פון דער אָפּערע צו אַ דעמאָנסטראַטיווע ענדערונג פון רעפּערטואַר און אויפצופיהרען אנשטאָט „קאַרמען" די פּוילישע אָפּערע פון מאָניושקי „האַלקאַ".

דער דאָזיגער מאַנעווער פון דער דירעקציע איז דורכ'ן פּובליקום גוט פאַרשטאַנען געוואָרען, הגם דעם 11. איז שוין אין דער שטאָט געווען זעהר אומרוהיג און מען האָט געקענט ערוואַרטען בעוואָפענטע צוזאַמענשטויסען אויף די גאַסען — איז אָבער דאָס פּובליקום געקומען מאַסענהייט אין דער אָפּער און דאָס טעאַטער איז געווען אויסגעקויפט.

די טיטול־ראָלע האָט געשפּילט די דירעקטאָרין אַליין קאַראַלעוויטש וויידאַווא. די ערשטע צוויי אַקטען זענען אַדורך אָהן שום אינצידענטען, ענדליך קורץ פאַר'ן אויפהויבען די פאָרהאַנג צום דריטען אַקט, האָט מען געמעלדעט דער קאַראַלעוויטש-וויידאַווא, אַז עס ווילען מיט איהר רעדען צוויי יונגע לעגיאָניסטען.

— מיר האָבען אַ בעפעהל צו בעשיסען דעם מאַגיסטראַט, וואו עס געפינט זיך פאָן גלאַזענאַפּ — האָבען ערקלערט די לעגיאָניסטען. דאָס פּובליקום מוז אַרויסגעלאָזט ווערען דורך די קוליסען פון דער זייט פון דער טרעמבאַצקאַ גאַס...

אַ צווייטער טייל פון דער קליינטשיקער אָפּטיילונג, וואָס האָט בעקומען דעם בעפעהל צו פאַרנעהמען דעם מאַגיסטראַט האָט זיך שוין געהאַט אויסגעשטעלט אויף די עקען פון טעאַטער־פּלאַץ, אָפּשטעלענדיג די גאַנצע בעוועגונג, בכדי אָפּצוהיטען די ציווילע בעפעלקערונג פון די פאָלגען פון דער שיסעריי.

ביידע יונגע לעגיאָניסטען האָבען געבעטען די דירעקטאָרקע פון דער אָפּערע, אַז מען זאָל זיי אַרויספיהרען אויף דער טאַראַסע בכדי דאָרט אויפצושטעלען מאַשינען־געוועהרען, די פאָרשטעלונג איז אָבער נישט איבערגעריסען געוואָרען און צום סוף האָט די דירעקטאָרקע געמעלדעט דעם פּובליקום, דאָס צוליב דעם וואָס דער טעאַטער פּלאַץ איז אָבגעשלאָסען, ווייל ער וועט באַלד בעשאָסען ווערען — ווערט דאָס פּובליקום געבעטען צו פאַרלאָזען רוהיג דאָס טעאַטער דורך דעם קוליסען אויסגאַנג, וואָס פיהרט אויף דער טראַמבאַצקאַ גאַס.

דאָס גאַנצע פּובליקום האָט מען אַלזאָ געפיהרט הינטער די קוליסען און פון דאָרט צום אויסגאַנג. אין בנין איז געבליבען נאָר די קאַראַלעוויטש־וויידאַווא און אַ קליינע גרופּע טעכנישע מיטאַרבייטער. אין דעם מאָמענט האָט מען אויסגעלאָשען דאָס ליכט אין גאַנצען בנין און מען האָט אָנגעהויבען צוצוגרייטען צום אַטאַק אויפ'ן מאַגיסטראַט.

צו הילף די צוויי לעגיאָניסטען איז אָנגעקומען נאָך דריי יונגע „פּעאָוויאַקעס". דאָס איז געווען די גאַנצע „אָפּטיילונג", וואָס האָט געדאַרפט פאַרנעהמען דעם מאַגיסטראַט.

אַלע 5 האָט מען אין דער פינסטערניש אַרויפגעפיהרט אויף דער טאַראַסע. צו דער אַקציע האָבען זיך נאָך פאַראייניגט פרייוויליג אייניגע טעכנישע אַרבייטער פון דער אָפּערע.

די אָפּטיילונג האָט זיך געטיילט אויף צוויי גרופּען: איינע האָט פאַרנומען די טאַראַסע פון דער אָפּערע און די צווייטע איז אַרויף אויף דעם באַלקאָן פון דער וואוינונג פון דער דירעקטאָרקע, אויפ'ן באַלקאָן איז מען אַרויף דורכ'ן פענסטער פון דער דירעקטאָרקעס שלאָף־צימער.

אויף די באַלקאָנען האָט מען אויסגעשטעלט צו איין מאַשין־געוועהר. די יונגע קעמפער האָבען געבראַנגט וואַסער און מען האָט בעשלאָסען אָנצוהויבען דעם אַטאַק.

די ראָלע פון „שעף פון אויספיהר־אַמט" האָט גענומען אויף זיך די קאַראַלעוויטש־וויידאַווא, וועלכע נישט האָבענדיג קיין צייט זיך איבערצוטוען האָט זי די גאַנצע צייט זיך אַרומגעדרעהט אין קאָסטיום פון דער העלדין פון דער אָפּערע האַלקאַ. בעת דער דייטשער אָקופּאַציע האָט די ציוויל בעפעלקערונג נישט געקענט זיך בענוצען מיט די טעלעפאָנען. דאָס טעאַטער האָט דעריבער געהאַט אַ דירעקטע פאַרבינדונג מיט די פייערלעשער און מאַגיסטראַט דורך אַ אינערליכען קאַבעל. דער דאָזיגער טעלעפאָן אַפּאַראַט אין וועלכען די דייטשען האָבען פאַרגעסען, איז איצט אויסערגעוועהנליך צונוצגעקומען. פון די פייערלעשער מיט וועלכע מען האָט אויפגעהאַלטען כסדר די פאַרבינדונג האָט מען געוואוסט וועגן דער לאַגע אין מאַגיסטראַט.

אין הויף האָבען זיך געפינען אַנ'ערך 180 דייטשע זעלנער אין מלחמה בריטשאַפּט, פאָן גלאַזענאַפּ אַליין האָט זיך פאַרשלאָסען אין אַ אינערליכען פליגעל, היטענדיג אַ ריזיגע סומע פון 30 מיליאָן מאַרק, מלוכה'ש געלד, וואָס ער האָט געהאַט אונטער זיין אויפזיכט.

דער טעאַטער־פּלאַץ איז געווען איינגעהילט אין פינסטערניש, אַלע ליכטער זענען געווען פאַרלאָשען און דער הימעל איז בעדעקט געווען מיט שווערע וואָלקענס. עס איז געווען אַרום 11 אַ זייגער אין אָוונט ווען די טויטע שטילקייט וואָס האָט געהערשט אַרום איז איבערגעריסען געוואָרען דורך דעם געקליפּער פון מאַשינען געוועהרען. דאָס איז געווען די ערשטע סאַלווע, וואָס איז אָבגעגעבען געוואָרען פון דער „אָפּטיילונג פון 5" פון באַלקאָן פון דער אָפּערע אויפ'ן מאַגיסטראַט. באַלד האָט זיך דערהערט אַ קלאַנג פון צובראָכענע שויבען, וואָס זענען כמעט אַלע אַרויסגעפאַלען פון די פענסטער פון מאַגיסטראַט, דאַן איז יעדער איינגעטרעטען אַ שטילקייט, וואָס איז פון צייט צו צייט איבערגעריסען געוואָרען דורך סאַלוועס וועלכע זענען אָפּגעגעבען געוואָרען פון באַלקאָן פון דער אָפּערע. די פינסטערניש אין בנין פון דער אָפּערע איז נאָר בעלויכטען געוואָרען דורך אַ קליינע מאַסקירטע לאָמפּ אין אַ ווינקעל פון דער אָפּערע. ביים טעלעפאָן האָט מען כסדר אָפּגענומען בעריכטען פון די פייערלעשער אין מאַגיסטראַט.

דאָס בעשיסען דעם בנין פון מאַגיסטראַט האָט די דייטשען איבעראַשט. נישט קענענדיג די כוחות פון געגנער האָבען זיי נישט רעאַגירט. בכלל האָט די שיסעריי אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע פּאַניק צווישען די דייטשע זעלנער, צוליב'ן מאַנגעל אין מענשען האָט די קאַראַלעוויטש־וויידאַווא גענומען איצט זיך די ראָלע פון אַ אינפאָרמאַטאָר, זי איז אַלע מאָל געלאָפען אין קאָסטיום פון האַלקאַ פון טעלעפאָן אויף דער טאַראַסע, וואו זי האָט אינפאָרמירט דעם פיהרער פון דער אָפּטיילונג וועגן דער לאַגע אין מאַגיסטראַט, גלאַזענאַפּ האָט שוין אינגאַנצען נישט געטראַכט וועגען אָפּשלאָגען דעם אַטאַק, זאָרגענדיג נאָר וועגען אויפהאַלטען די דיסציפּלין צווישען די איבערגעשראָקענע זעלנער.

איינמאָל נאָר האָבען די דייטשען אונטערגענומען אַ אַרויספאַל. אויף אַ קורצען מאָמענט האָט מען געעפענט דאָס טויער און די סאָלדאַטען האָבען געוואָרפען אייניגע גראַנאַטען, וואָס האָבען אויפגעריסען מיט געוואַלדיגען ליאַרם, נישט אָנמאַכענדיג אָבער קיין שום שאָדען. נאָכ'ן דאָזיגען אויספאַל האָבען די דייטשען זיך ווידער צוריקגעצויגען.

אין דער אָפּערע האָט מען דערווייל אָנגעהויבען צו טראַכטען, וואָס צוטון מיט דער „אָפּטיילונג פון 5" אין פאַל ווען די דייטשען זאָלען זיך דערוויסען דעם אמת וועגן די „פיינדליכע כוחות". די קליינע אָפּטיילונג וואָלט זיך נישט געקענט אַנטגעגענשטעלען אַזאַ גרויסע אָפּטיילונג, ווי עס האָט זיך געפינען אין מאַגיסטראַט, מען האָט אַלזאָ בעשלאָסען, אַז אין פאַל ווען די דייטשען זאָלען זיך אַרייננרייסען אין דער אָפּערע זאָל זיך די אָפּטיילונג בעהאַלטען אין דער אַזוי גערופענער „פּאָסטקע" וואָס געפינט זיך אויף אַ טיפעניש פון 4 שטאָק הינטער דער סצענע. דאָרט וואָלטען זיי געווען פולשטענדיג זיכער און וואָלטען געקאָנט איבערוואַרטען אויף אַ געהעריגען מאָמענט, בכדי זיך אַרויסצוקריגען. צום גליק אָבער האָבען די דייטשען וועגען וועלכע מען האָט אין דער אָפּערע אַ דאַנק דער טעלעפאָנישער פאַרבינדונג מיט די פייערלעשער אַלץ געוואוסט, נישט געוואוסט וואָס עס טוט זיך אויף דער אַנדערער זייט.

דאָס בעשיסען דעם מאַגיסטראַט האָט געדויערט ביז 6 אינדערפריה, אין משך פון דער גאַנצער צייט האָבען די דייטשע זעלנער אין פולער קריגס־גרייטשאַפט געוואַרט אויפ'ן הויף. ווען עס האָט אָנגעהויבען צו ווערען ליכטיג איז „די אָפּטיילונג פון 5" אָפּגעטרעטען. אָבער נאָך אין דעמזעלבען טאָג האָט גלאַזענאַפּ זיך אָפיציעל אונטערגעגעבען דער ניי־פאָרמירטער פּוילישער מאַכט.

מאַרשאַל פּילסודסקי אין סולעיובעק

ווי אזוי מען האט געמאכט ארטילערישע איבונגען נעבען הויז פון מארשאל

אין דער „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" זענען פאַרעפענטליכט זכרונות פון סטאַניסלאַוו אַנדזשעי ראַדעק וועגען מאַרשאַל פּילסודסקי פון די צייטען פון פאַר דער מאַי איבערקעהרעניש, ווען ער האָט נאָך געוואוינט אין זיין צוריקגעצויגענקייט אין סולעיובעק. מיר ברענגען דאָ אייניגע פראַגמענטען פון די דאָזיגע זכרונות:

„דער ווינטער איז אַדורך. עס האָט זיך דערנעהנטערט דער נאָמענס טאָג פון קאָמענדאַנט. עפּעס האָט מען געדאַרפט טון בכדי צו בערוהיגען דאָס שטרעבען פון אייגענעם האַרץ און צו ווייזען די מענשען, אַז עס איז אין פּוילען אַ גרויסער יום־טוב. אין אָנהויב האָבען מיר געמיינט, אַז עס וועט קומען מיליטער און וועט עפּעס מאַכען, אָבער מיט'ן מיליטער האָבען דאַן רעגירט זעהר בעגרעניצטע מענשען. צוליב דעם האָט די אָרטיגע יוגענד, אין לעצטען טאָג זיך אַליין גענומען צו דער אַרבייט און אָנגעהויבען צו בויען אַ טריאומף טויער פאַר'ן אַריינפאָהר אין הויף מילושין אין סולעיובעק, וואו דער מאַרשאַל האָט געוואוינט. עס איז געווען אַ גרויסער פראָסט אָבער זיי האָבען געאַרבייט מיט אויסדויער ביז צוויי אַ זייגער ביינאַכט.

ערשט אינדערפריה זענען אָנגעקומען צופאָהרען צוויי מיליטערישע אָרקעסטערס און אַ סך אָפיצערען. דער נאָמענסטאָג פון קאָמענדאַנט. עס איז געווען האַרציג אָבער... נישט פרעהליך און זעהר קאַלט. די מוזיקאַנטען זענען געפרוירען געוואָרען. און עמיצער האָט זיי כסדר געבראַכט בראַנפען, אַז זיי האָבען זיך אַזוי אָנגעשכורט, דאָס זיי האָבען שוין נישט געקענט אונטערשיידן קיין מעלאָדיע און דער מאַרשאַל האָט זיי געהייסען אַהיימשיקען.

דער זומער איז אַדורך רוהיג און פּלוצלינג האָבען אונז אַלאַרמירט האַרמאַטען שאָסען און אויפרייסען פון קוילען אין דער סביבה פון מאַרשאַלס הויז. דער ערשטער איז אַרויסגעלאָפען אויפ'ן וועג יענדזשעי מאַראַטשעווסקי און דער לעצטער גראַנאַט האָט אויפגעריסען אַ הונדערט שריט ווייט פון איהם און נישט מעהר ווי אַ הונדערט מעטער פון מאַרשאַלס הויז, צוזאַמען האָבען אויפגעריסען 4 גראַנאַטען און זיי זענען געפאַלען אין דער רייהע נאָך אַלס נעהנטער צום הויז. מען האָט טעלעפאָנירט קיין רעמבערטאָוו צו דער אויסבילדונגס־קאָמאַנדאַ. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז עס קומען פאָר אַרטילערישע איבונגען, אָבער פאַרוואָס מען האָט געשאָסען אין דער ריכטונג פון הויז פון מאַרשאַל האָב איך זיך נישט דערוואוסט און איך ווייס אויך נישט ווי אַזוי דער ענין איז אויפגעקלערט געוואָרען.

יעדענפאַלס איז דער איינדרוק געווען זעהר נישט קיין אָנגענעהמער נאָכמעהר צוליב (דעם וואָס דער סיים האָט שוין דאַן געהוליעט אויפ'ן גאַנצען. עס האָבען זיך זעהר אָפט איבערגעחזרט אומווירדיגע אַרויסטרעטונגען פון אייניגע דעפּוטאַטען און אויף דער גאַס האָט די פּאַרטיי פּרעסע געשאַפען אַ אויסערגעוועהנליך געמיינע און בעאומרוהיגענדע אַטמאָספער. עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, וואָס אין האַרץ פון אַ סך פּאַטריאָטען איז ענטשטאַנען די מורא וועגען דער זיכערקייט פון פיהרער, באַכמעהר צוליב דעם, וואָס די וואַך פון מאַרשאַל איז קיינמאָל נישט געווען גרויס און אויך, די דריי זשאַנדאַרמען האָבען זיך געמוזט פאַר איהם אויסבעהאַלטען, ווייל ער האָט נישט ליב געהאַט ווען זיי האָבען זיך איהם געדרעהט פאַר די אויגען.

ביי אַזעלכע בעדינגונגען איז יענדזשעי מאַראַטשעווסקי אַרויסגעטרעטען מיט דער איניציאַטיוו צו שאַפען אין סולעיובעק אַ אָפּטיילונג פון „סטשעלעץ" בכדי אין פאַל פון אַ אומגליק זאָל זיין וועלכע עס איז שוץ פון הויף אין סולעיובעק. מיר האָבען געשאַפען אַ אָפּטיילונג פון 16 מאַן. איך האָב מיך קאָמוניקירט מיט'ן דעמאָלסדיגען קאָמענדאַנט פון „סטשעלעץ" און פון איהם בעקומען ביקסען און קוילען. מיר האָבען איינגעשטעלט כסדרדיגע דיזשורען און אַ גענויע אָבסערוואַציע פון דער אומגעגענד פון הויף מילושין.

און בעת מיר זענען געווען אַלס מעהר בעזאָרגט און פול מורא, האָט דער מאַרשאַל פּלוצלינג אין אַ שעהנעם העלען טאָג זיך איבערגעטון אין ציוויל געגאַנגען צופוס אויף דער באַהן־סטאַציע, געקויפט אַ בילעט צווייטער קלאַס און אין דער געזעלשאַפט פון איינעם פון זיינע אַדיוטאַנטען געפאָהרען קיין וואַרשע צו לורסען אויף קאַווע.

מיר זענען אַלע געווען אויסער זיך פון שרעק, מיר האָבען טעלעפאָניש וועגען דעם געמאָלדען אין וואַרשע און איידער דער מאַרשאַל איז נאָך דאָרט אָנגעקומען האָט שוין אויף דער סטאַציע געוואַרט אַ אויטאָ און אין דער צוקערניע האָט זיך פאַרזאַמעלט אַ גרופּע אָפיצערען.

—=—

סוף פון אנ'עלילת־דם

75 יאהר נאכ'ן בלוט־בלבול אין דמשק

דאָנערשטאָג איז געוואָרען 75 יאָהר, זינט דער דעמאָלטדיגער סולטאַן פון טערקיי, אַבדול מעדזשיד, האָט אַרויסגעגעבען דעם דעקרעט דורך וועלכען ער האָט פאַרדאַמט אַלס פאַלש דעם עלילות־דם פון דמשק און האָט פולשטענדיג בטול געמאַכט די קלאַגע געגען יודען, וועלכע מען האָט אַרעסטירט, געפייניגט און פאַרפאָלגט דורך יענעם בלוט־בלבול.

דער עלילת דם פון דמשק איז געווען איינער פון די שרעקליכסטע בלבולים, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען געגען יודען אין 19־טען יאָהרהונדערט. בקיצור איז די געשיכטע פון דער טרויעריגער און שרעקליכער אַפּערע, פאָלגענדע: דעם 3־טען פעברואַר 1840 זענען פאַרשוואונדען געוואָרען דער ראש פון אַ פראַנציסקאַנער מאָנאַסטיר, דער פאָטער טהאָמאַס און זיין משרת. עס זענען אַפילו געווען בעווייזען, אַז דער פאַרשוואונדענער מאָנאַך האָט געהאַט אַ סכסוך מיט אַ מאַכמעד־דאַנער, וועלכער זאָל האָבען געזאָגט: „דער הונד פון אַ קריסט וועט שטאַרבען פון מיין האַנד", אָבער טראָץ דעם האָט מען געזוכט צווישען יודען די שולדיגע אין'ם פאַרשוואונדען ווערען פון די דערמאָהנטע צוויי פּערזאָן. שולדיג אין דעם איז געווען דער דעמאָלטדיגער פראַנצויזישער קאָנסול, ראַטי מענטאָן, וועלכער איז געווען אַ שונא ישראל, און וועלכער האָט אויף אַ לייכטזיניגען אופן אָנגענומען די עצה פון אייניגע מאָנאַכען אַז מען דאַרף זוכען צווישען די יודען די שולדיגע.

צו יענער צייט האָבען עקזיסטירט זעהר גוטע בעציהונגען צווישען טערקיי און פראַנקרייך, און אַט צוליב דעם האָט דער טערקישער גובערנאַטאָר פון דמשק, שריף פּאַשאַ, געשטעלט דעם גאַנצען פּאָליציי־אַפּאַראַט צו דעם דינסט פון דער אויספאָרשונג אין דער ריכטונג, ווי דער פראַנצויזישער קאָנסול האָט אָנגעוויזען. מען האָט זיך גלייך גענומען אַרעסטירען יודען, צווישען זיי האָט מען אַרעסטירט אַ יודישען פריזיער מיט'ן נאָמען נעגרין. מען האָט דעם דאָזיגען אומגליקליכען אַזוי געמאַטערט און געפייניגט, ביז מען האָט פון איהם אַרויסגעפּרעסט אַ כלומרשטע ווידוי, אַז יודען האָבען טאַקי דער'הרג'עט דעם פאָטער טאָמאַס. גלייך נאָך אַט דער פאַנטאַסטישער ערקלערונג, וואָס איז געווען דער רעזולטאַט פון האַלוצינאַציע, צו וועלכער מען האָט דערבראַכט דעם אומגליקליכען נעגרין, האָט מען אַרעסטירט אַכט פון די פּראָמינענטסטע יודישע פיהרער פון שטאָט. צוזאַמען זענען געווען דרייצעהן אַרעסטירטע. מען האָט אַלע גאָר שרעקליך געפייניגט: מען האָט זיי אויסגעריסען די בערד און אַרויסגעריסען די צייהן, מען האָט זיי געברענט מיט גליהענדע אייזענס, און דערנאָך האָט מען זיי פאַרשפּראָכען גרויסע סומען געלד אַז זיי זאָלען זיך מודה זיין. איינער פון די געפייניגטע יודען, לאַנאַדאָ, אַ שוואַכער זקן, איז געשטאָרבען אונטער דער פייניגונג. נאָר אַ פּאָר זענען דערנאָך געשטאָרבען. איינער משה אַבולאַפיע האָט גאָר אָנגענומען דעם מאַכמעדאַניזם אַבי מען זאָל איהם אָפּלאָזען. און כאָטש, טראָץ אַלע פייניגונגען, האָט קיין איינער פון די יודישע פיהרער זיך נישט מודה געווען אין וועלכער ס'איז שולד, האָבען דאָך שריף פּאַשאַ און דער פראַנצויזישער קאָנסול איינגעשטימט צו ערקלערען די געבליבענע אַרעסטירטע יודען שולדיג. דער פראַנצויזישער קאָנסול האָט צו דער זעלבער צייט אָנגעפיהרט דורך דער פּרעסע אַ ווילדע העצע פּאָדערענדיג, אַז מען זאָל היגריכטען די יודען פאַר ערמאָרדען דעם פאַרשוואונדענעם מאָנאַך. די דאָזיגע העצע אויף יודען האָט אויך אַרויסגערופען עקסצעסען, און אַ ווילדער המון איז בעפאַלען אַ סינאַגאָגע, זי מחלל געווען און מען האָט צושטערט אין איהר די ספרי תורה.

די האַרצרייסענדע הילף־געשרייען פון די געפייניגטע יודען אין דמשק האָבען אָבער געגרייכט צו די אויערען פון די דעמאָלטדיגע יודישע פיהרער אין די מעריב־אייראָפּעאישע לענדער. מען האָט אָרגאַניזירט פּראָטעסט־מיטינגען געגען דעם ווילדען בלבול און געגען די רציחות אויף יודען, אין לאָנדאָן, פּאַריז, ניו־יאָרק, און אין אַנדערע שטעט. אין לאָנדאָן איז פאָרגעקומען אַ פּראָטעסט־מיטינג דעם 3 יולי 1840. מען האָט זיך נישט צופרידענגעשטעלט בלויז מיט פּראָטעסטירען. ס'איז געשיקט געוואָרען אַ דעלעגאַציע צו ווירקען פאַר רעטען די בעשולדיגטע יודען און זיי בעפרייען. אין דער שפּיץ פון דער דעלעגאַציע זענען געשטאַנען איסאַק (יצחק) קרעמיע פון פראַנקרייך און סיר מאָזעס מאָנטעפיאָרע פון ענגלאַנד. זיי זענען צוערשט געפאָהרען קיין אַלעקסאַנדריען און דאָרט געהאַט אייניגע אודיענצען ביים קהעדיוו (גובערנאַטאָר) מעהאַמעט אַלי, און זיי האָבען ביי איהם גע'פּועל'ט, אַז ער זאָל בעפרייען די 9 אַרעסטירטע יודען פון דמשק, וועלכע זענען נאָך געבליבען לעבעדיג. דורך די פאַקטען וואָס מ'האָט איהם פאָרגעלעגט, איז פאַר דעם קהעדיוו געווען קלאָר, אַז די יודען זענען אומשולדיג.

די דערמאָהנטע דעלעגאַציע איז דאַן אַוועקגעפאָהרען קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל און דאָרט גע'האַט אַנ'אודיענץ מיט דעם סולטאַן זעלבסט אַבדול מעדזשיד. אויך איהם האָבען זיי איבערצייגט, אין דער אומשולדיגקייט פון די יודען. און ביי איהם גע'פּועל'ט, אַז ער זאָל דאָס עפענטליך בעשטעטיגען. דעם 6־טען נאָוועמבער 1840 האָט דער סולטאַן אַרויסגעלאָזען דעם דעקרעט, אין וועלכען די בעשולדיגטע יודען ווערען ערקלערט ריין פון יעדער שולד. דער עלילת דם געגען יודען ווערט בכלל אין דעם דעקרעט פאַרדאַמט אַלס פאַלש און אומזיניג. און עס ווערט אויך ערקלערט, אַז די יודישע פאַרמעגען און זייער גלויבען זענען אומבערירבאַר אין דעם אָטאָמאַנישען רייך. דאָס איז געווען איינער פון די וויכטיגסטע דאָקומענטען וואָס יודישע פיהרער האָבען בעקומען פון זיי הער שער לטובה יודען.

היסטאַריקוס

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער רעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 11 ט"ו מרחשון תרצו

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.49

זון-אונטערגאנג 3.51

וואס פארא פאדערונגען האבן געשטעלט די לאדזשערווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס

דער צווישען-מיניסטעריאלער קאמיסיע

ווי מיר האבן שוין מיטגעטיילט, האט אין לאדז געווײלט א צווישען-מיניסטעריאלע קאמיסיע, וועלכע האט אויסגעהערט פון די פארשטעהער פון די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס אין לאדז אלע פאדערונגען און פאסטולאטען פון לאדזער וואיעוואדזשווע.

די קאמיסיע איז בעשטאנען פון פארשטעהער פון פאלגענדע מיניסטעריומס, פינאנץ, האנדעל, קאמוניקאציע, אגראר, סאציאלע שוץ און אינערן.

שבת א גאנצען פארמיטאג האט זיך די קאמיסיע בעראטען מיט די פארשטעהער פון דער האנדעלס-קאמער, האנדווערקער-קאמער און אגראר-קאמער, אויף דער דאזיגער קאנפערענץ זענען געהאלטען געווארען די אלגעמיינע רעפעראטען מצד די פארשטעהער פון די ווירטשאפטליכע זעלבסטפערוואלטונגען.

נאכמיטאג איז די ארבייט פונאנדערגעטיילט געווארען אין פערשידענע סעקציעס. ס'זענען געשאפען געווארען א האנדעלס-און אינדוסטריע-סעקציע, סאציאלע קאמוניקאציע און שטייער-סעקציע.

אין דער האנדעלס-אינדוסטריע-סעקציע, זענען געוועזען פארטרעטען פאלגענדע יודען: ע. באביאצקי, י. לעווענשטיין, ד"ר שונאגעל, בירענצווייג, זאקס, פ. כארי און ל. ראזענבערג.

דעם ערשטען רעפעראט האט געהאלטען אין דער קאמיסיע ה' עדוואַרד באביאצקי, ער האט זיך הויפטזעכליך אפגעשטעלט אויף דער פראגע פון קאנטיגענט פון וואל, וועלכער איז ערלויבט אריינצופיהרען קיין לאדז, ער האלט, אז דער קליינער קאנטיגענט איז שעדליך פאר דער לאדזער אינדוסטריע, דאן פאדערט ער אויך קלענער צו מאכען דעם צאל אויף קונסט-זייד, כדי נישט צו מאנאפאליזירען דעם ארטיקעל אין לאנד, ה' באביאצקי זאגט זיך אויך ארויס געגען פעראלגעמיי נערען (סצאלירען) דעם אומזאץ-שטייער צוליב עם וואס דאס וואלט לייכטער געמאכט דער אנא נימער אינדוסטריע, פאדערט ער אויך, אז היות ווי צו די פאטענטען ווערט צוגעצאהלט א ספעציעלען אפצאהל אויפ'ן פראפעסיאנעלן שול-וועזע, זאלען די האנדעלס-קאמערן האבען א דעה אין דעם שול-וועזען.

דאן האלט א גרויסען רעפעראט ד"ר מיעטשיס לאוו הערץ, ער איז דוקא פאר פעראיינהייטליכען דעם אומזאץ-שטייער, דאן טרעט ער ארויס געגען פאר. 54 פון האנדעלס-געזעץ.

ראטמ. כארי רעפערירט די פאדערונגען פון די קליינהענדלער, ער ווייזט אן, אז די שטייער-אמטען האלטען די קליינהענדלער פאר גבירים ביים נעהמען שטייער, אבער די רעגירונג ביי געבען קרעדיטען האלט זיי פאר ארימעלייט, די האנדווערקער האבען שוין בעקומען רעגירונגס-קרעדיטען, די קליינהענדלער נאך נישט, ער ווייזט אן ווייטער אויף די טויזענדער פראטאקאלען פון די סאניטארע קאמיסיעס און פאר נישט פער־עפענטליכען די מאקסימאלע פרייזען, ער טרעט ארויס געגען דעם מאנאפאליזירען דעם האנדעל פון אלט-אייזען און פון די צייטונגען, ער ווייזט אויך אן אויף די פארשריפטען וועגען די האנדעלס-שעה'ן, וועלכע זענען נישט ענטשפרעכענד פאר לאדז.

אין דער סאציאלער קאמיסיע האבען די האנד ווערקער פארשטעהער אנגעוויזען אויף דער טע־טיגקייט פון אינדוסטריע-אמט פון דער ערשטער אינסטאנץ, וועלכער מאכט שוועריגקייט די האנד־ווערקער. ס'איז אויך ארויסגערוקט געווארען פא־דערונגען בנוגע דער קראנקען-קאסע.

אין דער שטייער-סעקציע זענען געווען פאל־גענדע יודען: וואלמאן, כארי, גלאטמאן, ד"ר. הײמאן, פרעזעס יאשונסקי א. א.

קודם-כל איז דארט ארומגערעדט געווארען די פראגע פון פאטענטען, ס'איז אנגעוויזען גע־ווארען אז ס'זאל ערלויבט ווערען אויסצוקויפען האלב-יעהרליכע פאטענטען, די צאהל קאטעגאריעס זאל פערגרעסערט ווערען, דאן איז פיל גערעדט געווארען וועגען דער טעטיגקייט פון די סעקוועסטרא־טארען, וועלכע פערקויפען אויף ליציטאציעס סחו־רות און חפצים פאר גראשענס.

אין דער קאמוניקאציע האט רעפערירט די לאדזער פאדערונגען ראטמ. קאראל. די קאנפערענ־צען האבען געדויערט א גאנצען טאג.

געוועהלט א פרעזידיום פון איבער-ראט

פון די יודישע קליינהענדלער-פעראיינען אין לאדז

נעכטען איז אין לאקאל פון דעטאליסטען-פערבאנד. פיעטריקאווער 90 פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון געשאפענעם איבער-ראט פון די יודישע קליינהענדלער-פעראיינען אין לאדז, אלע יודישע קליינהענדלער-פעראיינען האבען צוגעשיקט צו 3 פארשטעהער אינ'ם איבער-ראט.

דער קליינהענדלער-פעראיין פאמארסקא 15 האט קיין פארשטעהער נישט צוגעשיקט צוליב דעם וואס דער דערמאהנטער פער איין האלט, אז מ'האט נישט געדארפט שאפען קיין שום איבער-ראטען, נאר פולשטענדיג פעראייניגען אלע יודישע קליינ־הענדלער-פעראיינען אין לאדז.

דער איבער-ראט האט זיך קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן: פארזיצער—פרנס ל. ראזענ־בערג, וויצע-פארזיצערס—דאבזשינסקי און גאטליב, סעקרעטאר—עפשטיין, קאסיר—רייכמאן.

דאן איז אויסגעהערט געווארען א בעריכט פון די ראטמענער אין ז'ער האנדעלס-קאמער ראזענ־בערג און וואלמאן וועגען די קאנפערענצען מיט דער צווישען-מיניסטעריעלער קאמיסיע, וועלכע האט געוויילט אין לאדז.

ס'איז אויסגעארבייט געווארען אן'אייגנהייט־ליכע שטעלונג בנוגע דעם נייעם פראיעקט פון פינאנץ-מיניסטעריום וועגען „ריטשאלט"-שטייער פון אומזאץ.

צום סוף האבען די אדוואקאטען גאטליב, גאלדבערג און מאג. פרעהליך רעפערירט דעם רע־גולאמין פון איבער-ראט, וועלכער איז איינשטימיג אנגענומען און ס'איז בעשלאסען געווארען אויסצו־ארבייטען סטאטוטען, כדי צו לעגאליזירען דעם איבער-ראט.

געהיימנישפולער באנדיטען-אנפאל

דורכגעשאסען א יודען ביידע הענד

(א) אין קארידאר אויף סמוגאווא 12 איז פאר־געקומען אנ'אויסטערלישער און געהיימנישפולער אנפאל.

אין דער וואוינונג פון דעם דארטיגען לאקאטאר משה שפייזמאן איז אריינגעקומען עפעס א פארשוין און איהם אוועקגערופען אין קארידאר, וואו ער האט איהם אהן שום ווארנונג ארויסגעכאפט פון טאש א רעוואלווער און צוויי מאל אויסגעשאסען, פערוואונ־דענדיג שפייזמאנ'ען אין ביידע הענט.

באלד דערנאך איז דער אנפאלער אנטלאפען.

פאגאטאוויע האט דעם שווער-פערוואונדעטען אפ־געפיהרט אין שפיטאל.

פאליציי זוכט דעם אנפאלער.

„ווארטא"

די לאדזער גאסען זענען נעכטען און עהער־נעכטען פערפלייצט געווארען מיט א כוליגאנישע עקסטרא-אויסגאבע א. נ. „ווארטא". אין דעם דא־זיגען „בלאט" איז אפגעדרוקט געווארען א לאנגען מאמער וועגען דעם ווי אזוי „יודען האבען ער־קלעהרט מלחמה דער גאנצער וועלט", דאס בלע־טעל שפייט מיט גיפט און אונגעהויערע העצע געגען יודען און איז פערשפרייט געווארען אונ־געשטערט.

פארפאלען

צוביסען פון א הונט

(א) אויף פרוסא-גאס 17 איז שטארק צוביסען גע־ווארען פון א הונט דער 14־יעהריגער ארטור ראדקע. פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

איבערגעפאהרען

(א) אויף זשגאווער, נעבען נומער 105 האט אג'ענ־ט'ס אויטא איבערגעפאהרען דעם 13־יעהריגען עדווארד בראמערטשוק (פון קארפיא 19). פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

זעלבסטמארד

(א) אויף זאווישא 19 האט זיך גע'סמ'ט מיט א געמיש פון סובלימאט און יאדינע דער ארבייטסלאזער און היימלאזער גרשון קאץ.

פאגאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין קרייז-שפיטאל.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא 20

היינט, מאנטאג, 9.15 אווענד

(גרויסע סענסאציע!) (שטורמישער ערפאלג!)

פון אונזער ליבען גאסט, דעם שענסטען בוף-קאמיקער

דזשעק רעכטציט

אין זיין סוקסעספולער שלאגער-אפערעטע

„איציקל גנב"

אין 3 אקטען פון י. פרידמאן. מוזיק רעזשי ד. רעכטציי'ט מיט אנטייל פון א גאנץ ניי אנגאזשירט אנסאמבל. אדמיניסטראטאר: ש. הערשקאוויטש.

געשלעגען, מעסער-שטעכעריי, אנפאלען, א. א. וו.

(א) אויף פשענדזאלניאנע 30 זענען בעת א געשלעג צוהרגעט געווארען: דער 21-יאהריגער וולאדיסלאוו לעמבינסקי און דער 28-יאהריגער יוזעף מארטשינקאווסקי.

* * *

(א) אויף זשגאווער 37 איז, בעת א געשלעג צווישען שכנים פערוואונדעט געווארען מיט א מע־סער דער 39-יאהריגער שלאסער קאזשימיעזש שיקארסקי.

* * *

(א) אויף זגערזשער 100 איז בעפאלען גע־ווארען דורך אונבעקאנטע פערשוינען און איז שטארק צושלאגען און פערוואונדעט געווארען דער 43-יאהריגער נטע ליבערמאן (פון זגערזשער 118). די אנפאלער זענען ענטלאפען.

* * *

(א) אויף סקארבאווא 28 איז נעכטען פאר־טאג ארויסגערופען געווארען פאגאטאוויע צו עטליכע אומבעקאנטע פערשוינען, וואס זענען פערוואונדעט געווארען בעת א געשלעג. איידער אבער פאגא־טאוויע איז געקומען, האבען וואהרשיינליך דיזעלבע שלעגער אוועקגערומט די פערוואונדעטע. פאליציי זוכט די גאנצע „פרעהליכע" קאמפאניע.

* * *

(א) נעכטען איז אויך ארויסגערופען געווא־רען פאגאטאוויע אויף יאנינא-גאס 11, וואו ס'זענען „צורעכטגעמאכט-געווארען" מיט מעסער די ברידער וולאדיסלאוו און יאן סטעמפיען.

* * *

(א) אויף קארפאצקא 23 איז פערוואונדעט געווארען דער לאקאטאר פון דעמזעלבען הויז, בראניסלאוו קוליזאווסקי.

* * *

(א) אויף לאגעווניצקא 47 איז צושלאגען און צושטאכען געווארען דער 47-יאהריגער סטעפאן פאלטשעווסקי.

Doktór

Z. Henrykowski

ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע

9 טראוגוטא 9

טעל. 262-98

נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד. זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל. פאר אונבעמיטעלטע רעדוצירטע-פרייזן

פאבאר - רשימה פון יאהרגאנג 1915

היינט, מאנטאג, דעם 11. איז דאס מיליטער-ביורא, מחמת דעם אונאפהענגיגקייטס-יום-טוב נישט טעטיג.

מארגען, דינסטאג, ד. 12-טען פון 5-טען קאמיסאריאט:

R S Sz

און פון 14-טען קאמיסאריאט:

A B C D E F

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) דעם 15 ד. ח. וועט אין לאקאל אויף פעט־ריקאווער 165 אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ. ק. או. לאדז-שטאט 1.

עס דארפען זיך מעלדען די יונגעלייט פונם יאהרגאנג 1914 און עלטער, וועלכע האבען זיך לעת־עתה נישט צוגעשטעלט צו א מיליטער-איבערזיכט, האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט, וואוינען אויפ'ן שטח פ: 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליצייקאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער לאדזער שטאטישער סטא־ראסטווע.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפ־טייקען: פאטאש, (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כא־רעמזא, (פאמארסקא 12), ע. מילער, (פעטריקאווער 46), מ. עפשטיין (פעטריקאווער 225), ז. גארטשינ־סקי, (פשעיאזד 59), ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצ־קא 56).

אויסצייכנונגען פאר אדוואקאט פיאטר קאן און אינזש. וואיעוואדזקי

(א) לויט ווי מ'אינפארמירט אונז וועט היינט דערשיינען א פעראָרדענונג פונ'ם מלוכה-פרעזידענט אין וועלכער עס וועט זיך, ווי יאהר-יעהרליך, גע־פינען א ליסטע פון אפגעצייכנטע.

צווישען אנדערען איז בעשאנקען געווארען מיט'ן קאוואלער-קרייץ „פאלאניא רעסטיטוטא" דער אדוו. פיאטר קאן, אין שייכות מיט זיינע פערדינס־טען ביים פערטיידיגען פאליטישע ארעסטאנטען, בעת די קאמפען פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט.

גלייכצייטיג איז בעשאנקען געווארען מיט א גאלדענעם פערדינסט-קרייץ דער געוועזענער שטאט-קאמיסאר און איצטיגער לייטער פון די קא־נאליזאציע-און-וואסערלייטונג-ארבייטען, אינזש. וואצלאוו וואיעוואדזקי.

פאלשע אביסיני'שע פאסט-מארקען

אין צוזאמענהאנג מיט דער איטאליעניש-אביסינישער מלחמה האבען בעקומען א תיקון ביי די פילאטעליסטען אביסינישע פאסט-מארקעס. באלד האבען זיך אויפ'ן מארק בעוויזען פאלשע אביסי־נישע מארקען. די פילאטעליסטען ווערען געווא־רענט פאר זיי.

KINO TEATR

MIRAŻ

11 LISTOPADA 16

היינט פרעמיערע!

Harry BAUR

האט געשאפען א פרעכטיגע קרעאציע, וואס איבערשטייגט „דוד גאלדער"

אין פילם

שפיל פון לידענשאפטן

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע פון P.A.T.

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייט.

דאנק פון ארגאניזיר־קאמיטעט פון דאקטוירים-צוזאמענפאהר אין לאדז

דער ארגאניזיר - קאמיטעט פון דעם מיקראביאלאגען־צוזאמענפאהר אין לאדז, דאנקט אלע, וואס האבען מיטגעהאלפען צום ארגאניזירען דעם צוזאמענפאהר הויפטזעכליך דעם וואיעוואדע ה' האוקעדנאוואק, געג. לאנגער, שטאט־פרעזידענט אינזש. גלאזעק. דעם קאמיטעט פון דער אויסשטעלונג א. נ. „שוץ פון קינד“, דיר. אינזש. וואיעוואודזקי. דעם דיר. פון דער „ווידזעווער מאנופאקטור“ וול. עבאראוויטש. דעם ראט פון קינדער־שפיטאל אננא מאריא און דער פרעסע.

א קאכאנקע האט אויסגעברענט די אויגען איהר פריינד

(א) פאסירט האט די טרויעריגע געשיכטע אויף פאלנאצנא 53.

דארט האט, זייט א לענגערע צייט, געוואוינט דער 48-יאהריגער ארבייטער אסוואלד בראדאטש צוזאמען מיט זיין „קאכאנקע“ עלזא ראט און זיינע קינדער פונ'ם לעגאלען ווייב.

לעצטענס זענען די בעציהונגען צווישען אסוואלד'ן און עלזא'ן שטארק קאליע געווארען, און אזוי ווי די לעצטע האט חושד געווען, אז שולדיג דערין איז דאס, וואס משפחה לייגט זיך אריין אין מאכען שלום צווישען מאן און ווייב — האט זי נעכטען, אין שטארקער אויפרעגונג, בעגאסען אסוואלד'ן מיט זאלץ־זויער...

מיט אן'אפגעבריהט פנים און אויגען האט איהם פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

עלזע ראט איז ארעסטירט.

פון עלעקט ראטעכניקער־פאראיין

אין לאקאל פון פעראיין פון קאנצעסיאנירטע אונטערנעמונגען אין לאדז, איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע מיטגלידער - פערזאמלונג, אויף וועלכער ס'איז געוועהלט געווארען אן ארגאניזיר־קאמיסיע פון 5 פערזאן. יוזעף קונצע — פרעזעס, אברהם ווייסוואהל — וויצע־פרעזעס. הערש זשעכאנאווסקי סעקרעטאר, יוסף ליבראך — קאסיר, הערמאן ליבפעלד — ווירט.

די קאמיסיע האט שוין אפגעהאלטען עטליכע קאנפערענצען מיט מאסגעבענדע קרייזען מיט דעם צוועק צו פערבעסערן די לאגע אין פאך.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג מאנטאג און דאנערשטאג פון 7 ביז 9 אוועגד.

B. Robinzon

אינערליכע קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען

אויף 10 פאמארסקא 10

פראנט 11 שטאק, טעל. 86-131

נעמט אן פון 6 ביז 8 אווענד.

דאס יודישע שפיטאל אין לאדז

(פון א קורצען בעזוך)

מיט שטאלץ קענען מיר פעסטשטעלען, אז דאס יודישע שפיטאל אין לאדז (פאזנאנסקעס) איז איינע פון די מאדערנסטע הייל־אנשטאלטען נישט נאר אין לאדז, נישט נאר אין פוילען, נאר אפילו אין גאנץ אייראפע; מיט סאטיספאקציע שטעלען מיר פעסט, אז דאס יודישע שפיטאל אין לאדז שטעהט אויף דער הויך פון איהר אויפגאבע אין דער ריין מעדיצינישער הינזיכט און סיי אין דער איינארדענונג. שווער איז דער פינאנציעלער קאמף, וועלכער דאס שפיטאל פיהרט, גרויסע קרבנות דארפען ברענגען אין דער ערשטער רייה, די יודישע דאקטוירים, אויף וועמענס פלייצע עס ליגט דאס דערהאלטען דאס שפיטאל אויף אזא הויך ווי איצט און נישט לאזען צום אנהויב פון זינקען.

די שלעכטע מאטעריעלע לאגע פון שפיטאל איז קודם כל געקומען דערפון, וואס סיי דער מאגיסטראט סיי די קראנקען־קאסע האבען אויפגעהערט צו שיקען קראנקע אין יודישען שפיטאל צוליב „אפשפארונגס - סיבות“, ס'וועט געווען זיין צו זאגען, אז די קראנקען־קאסע האלט איצט אויס אין פאדנאנסקים שפיטאל..... 5 קראנקע.

דאס הייסט נישט, אז ס'פעהלען אויס קראנקע, וועלכע דארפען שפיטאל־היילונג, די נויט צווישען די מאסען איז אבער אזוי גרויס, אז אפילו ביי שווערע קראנקהייטען קען מען זיך נישט פערגינען דעם פערהעלטנישמעסיג קליינעם אפצאהל אין שפיטאל. די שפיטאל - פערוואלטונג גיט אבער הנחות די קראנקע, וועלכע מוזען בלייבען א לענגערע צייט אין שפיטאל, אבער די קאטעגאריע קען בשום אופן נישט זיכערען דעם בודזשעט פון שפיטאל און קיין מנדבים וועלכע זאלען האבען פערשטענדעניש פאר דער גרויסער זאך פון אויסהאלטען דאס איינציגע יודישע שפיטאל זענען אויך נישט פארהאן. אזוי אז די, וועלכע זענען פעראנטווארטליך פארן גורל פון שפיטאל מוזען זוכען די פאסיגע מיטלען, ווי אזוי צו דערהאלטען דעם קיום און די הויך פון דעם דאזיגען הייל - אנשטאלט.

כדי אנצוקוקען און זיך איבערצייגען וועגען די נייע אויפטוען פונם יודישען שפיטאל זענען אהין איינגעלאדען געווארען די פארשטעהער פון דער פרעסע אויף א קורצען בעזוך. אויף וויפיל די דאקטוירים שיפמאן, אייזנער, קורצאן און ווייספרעם האבען זיך בעמיהט צו ווייזען און צו געבען צו פערשטעהען די אלע איינריכטונגען אין שפיטאל האבען מיר די „נישט פאכמענער“ געזעהען פיל מעהר, ווייל מיר האבען אינסטינקטיוו געפיהלט וויפיל ליידען און וועהטאגען עס זענען בכוח די דאזיגע איינריכטונגען צו קירצען און צו מילדערען.

מיר בעזוכען די אפעראציע־זאלען, באלד נאכדעם ווי ס'זענען דארט פארגעקומען עטליכע שווערע אפעראציעס און ד"ר אייזנער מיט זיינע אסיסטענטען האבען נאך נישט בעוויזען צו פערשפילען די ארמעל, אבער דער זאל איז שוין פולשטענדיג ריין און ציכטיג, געלופטערט און די כלים געקאכט און גערייניגט, ווי מען אינפארמירט אונז, איז דער אפעראציע־זאל אין יודישען שפיטאל איינער פון די מאדערנסטע אין אייראפא און דאס אין אלע הינזיכט סיי אין ליכט, אין בעהייצונג, אין לופטיגען, און וואטען, אין סטעריליזירען און אפעראציע - אינסטרומענטען. דא זעהען מיר וואונדער פון דער טעכניק און מעדיצין. און מיר קענען קוים אונזערע אויגען גלויבען, ווען מיר זעהען ווי אזוי עס פאלט די אהןשאטענדיגע ליכט אויפן אפעראציאנס טיש, ווי אזוי אין זאל קומט אריין אנגעווארימטע פרישע לופט, ווי אזוי ס'ווערען סטעריליזירט די אינסטרומענטען און וועש, ווי די גאנצע פארלאגע ווערט אין פערלויף פון סעקונדען אויטאמאטיש געוואשען, ווי אזוי די דאקטוירים רייניגען אויטאמאטיש די הענד פאר די אפעראציע און בכלל אלץ וואס „אנ'עם־הארץ“ קען גאר נישט בעוואונדערען און משיג זיין.

פון דעם דאזיגען אפעראציע - זאל געהען מיר וועיטער און ד"ר שיפמאן פיהרט אונז אריין אין דער ספעציעלער אפטיילונג פאר שווינדזוכט־קראנקע, דער נייער אויפטו אין דער הינזיכט איז דער, וואס די דאזיגע אפטיילונג איז אינגאנצען איזאלירט געווארען פון דעם רעשט שפיטאל. אז די שווינד - זוכט־קראנקע קענען זיך אויף קיין שום אופן נישט צוזאמענטרעפען מיט קראנקע, וועלכע געפינען זיך אין די אנדערע זאלען, אפילו א בעזונדערע רענטגען אפטיילונג געפינט זיך, כדי די שווינדזוכטיגע זאלען נישט דארפען בעקומען אין בעריהרונג מיט די אנדערע. א חוץ דעם געפינט זיך נאך אן אפאראט פאר רענטגען - אויפנאהמען לויט דעם נייעסטען מאדעל, וועלכער מאכט פילם־אויפנאהמען.

אבער דער נייעסטער אויפטו פון יודישען שפיטאל איז די איינפיהרונג פון דער פריוואטער־אפטיילונג אין שפיטאל, וואו בעסער - סיטואירטע קראנקע, וועלכע ווילען לוקסוס, מעהר רוה, דאקטוירים־הילף לויטן אויסוואהל און האבען רעכט אויף בעזוך פון זייערע קרובים. מיט איין ווארט אזא ערשטע קלאס אין שפיטאל. די דאזיגע אפטיילונג איז איינגעארדענט געווארען פון דעם דריטען שטאק, וועלכער איז פולשטענדיג איבערגעארבייט געווארען מיט בעזונדערע צימערן, ערשטקלאסיג איינגעארדענטע דאס איז א גרויסער אויפטו פאר די „פריוואטע“ קראנקע, וועלכע ווילען זיך היילען אין דעם יודישען שפיטאל.

בעזוכענדיג נאך אלע אנדערע איינארדענונגען פון שפיטאל, געהען מיר אוועק מיט דער גרעסטער צופרידענהייט, אז מיר פערמאגען אזא הערליכען הייל־אנשטאלט. מען זאל איהם נישט ברויכען, אין אונזער שטאט און בעוואונדערען די ארבייט פון די דאקטוירים, וועלכע ברענגען אזוי פיל מאטעריעלע קרבנות צו דערהאלטען די דאזיגע פאזיציע.

י. ד.

גוט מארגען!

א מעשה פון שושן ראבירע...

ליבער לעזער, זיי מוחל, וואס מיר דערצעהלען דיר א המן־מעשה'לע אין א פראסטען מאנטאג, דאס מעשה'לע איז נישט פון המן בן המדתא, נאר פון א המן בן כאם־דאס־דא.

אט איז דאס מעשה'לע — און האט נחת:

המן האט זיינע „בנים“ כסדר געהעצט געגען יודען. להשמיד ולהרוג ולאבד, און ווען המן איז געווארען „פיהרער“ מהודו ביז כוש, האט ער אדורכגעפיהרט געזעצען. מ'איז איבערגעגאנגען פון ווערטער צו מעשים. מ'האט יודען געמארדעט, געראבעוועט, די „בני המן“ האבען אין מיטען העלען טאג, פריי און פראנק אויסגעפיהרט שחיטות אויף יודען. דער „טאטע“, המן, האט געהאלטען דרשות, זיך געריסען דעם גארגעל, ביז... ביז דעם „טאטען“ האט זיך געמאכט א מכה אין האלז.

נו האט מען געהייסען שווענקען מיט קוואסבארנע. האט איינער פון די „בני המן“ ויזתא, געכאפט, אז דעם קוואס־בארנע מאכערס זיידעס אן'עלטער־באבע, האט געהאנגען וועש אויף א יודישען בוידעם.

איז געקומען א צווייטער פון די „בנים“, דלפון, און געהייסען שווענקען מיט כינאזאל, האט זיך ווידער ארויסגעשטעלט, אז דער כינאזאל־מאכער איז א געוועזענער שמש פון פאביאניץ... א סימן, אז דאס איז א יודישער ארטיקעל, אז אין ראשי־תיבות שטעהט בפירוש: חינא וחסדא (שקורין בלע"ז כינאזאל).

וואס טוט מען ווייטער? האט מען צוזאמענגערופען די חכמים פון פרס און מאדע. מ'האט געטראכט, וואס טוט מען מיט דעם „טאטענס“ האלז־מכה? איז געבליבען בהסכם, צו שיקען א שליח קיין ווין הבירה צום פראפעסאר נייזמאנתא, א בעקאנטער גארגעל־ספעציאליסט.

איז דאך אבער אויפגעלענט אן'אומגליק, שטעלט זיך ארויס, אז דער פראפעסאר נייזמאנתא, איז לא עליכם א יוד, ער הייסט מרדכי, א זוהן פון קיש, נו האט ער זיך אבער געהייסען קושען...

דער סוף פון דער מעשה:

נייזמאנתא וויל נישט זאגען: „חייל המן“, און המן זיצט אין שושן־ראבירע, און קישט...

סוף פון דער מעשה.

אב—נעק

Dr. med.

HALTRECHT

ספעציעל־ארצט פאר הויט,- געשלעכטס־קראנקהייטען און מענער־שוועכע

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג און פון 5 ביז 9 אוו.

זונטאג פון 10—1 מיטאג. אלס ארט אנאליזען

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן

א ספעציעלער ווארטע־זאל פאר פרויען.

שטורמדיגע צייטען

ראמאן

24

— געגנעכטיגט האב איך ביי דזשאפאר'ן אויפ'ן בוידעם. אויף דער וואך זענען געווען אלי און עסאד. אבער זעהט אויס, אז זיי האבען געמוזט איינדרימלען, ווייל ווען איך האב דערהערט דאס געבילערייע פון די הינד און בין ארונטערגעלאפען אונטען, זענען ערשט אלי און עסאד ארויסגעלאפען אין דרויסען זעהן, וואס עס טוט זיך דארט. איך האב זיך באלד געכאפט, אז מ'האט דערשנאפט, וואו איך בין און מ'האט ארומגערינגעלט דאס דארף די לאגע איז געווען זעהר א שווערע. דאס ערשטע האב איך בעפוילען אלי'ן און עסיד'ן, אז זיי זאלען שטעלען א ווידערשטאנד יעדען איינעם, וואס וועט זיך וועלען אריינרייסען אין דער סאקלע; אין דער וועלבער צייט וועל איך קאנען דערווייל אנטלויפען איבער, דזשיגיטען, ווי אזוי אנטלויפט מען, אז ארום די סאקלעס פליהען ארום קאזאקען און רייסען זיך אריין אין די שטובען? שטעה איך א רגע און טראכט און ווי איך טראכט אזוי, דערמאהן איך זיך, אז א סאלדאטישער שינעל און א סאלדאטיש היטעל האבען מיך שוין נישט איינמאל אפגעראטעוועט פון דער תליה.

— זאג איך צו דזשאפאר'ן: שאף מיר היכף א סאלדאטישען שינעל, א היטעל און א ביקס אויך. דו הערסט? ענטפערט ער מיר, אז ער האט נישט. שאף, כ'וויל גארנישט וויסען! — גיב איך א געשריי, — שלאג דיר קאפ אין דער וואנד און א שינעל זאל זיין אויפ'ן שטעל, דו הערסט?! — לויפט ער ארויס, דזשאפאר, צו א שכן, און ברענגט מיר בלויז א ביקס. זאג איך צו איהם, אז א שינעל מוז זיין! איך וויל פון גארנישט וויסען! זעהט אויס, אז דזשאפאר האט פערשטאנען, אז נאר דאס קען מיך ראטעווען — און באלד האט ער פון ערגעץ געבראכט אן'אלטען סאלדאטישען שינעל און א היטעל.

— ווען איך טו מיר אן אין מיין סאלדאטישער קליידונג, הער איך, שוין פון דער ווייטענס ווי עס דערנעהנטערט זיך צו אונזער סאקלע א באנדע קאזאקען. איך געה שנעל ארויס און נעם לויפען מיט דער ביקס אנטקעגען די קאזאקען.

איך זאג זיי, אז זיי זאלען גוט זוכען אין דער סאקלע, וואס געפינט זיך אין עק דארף, ווייל דארטען מוז אוודאי זיין סעלים־כאן... זיי פרעגען מיך נישט פון וואנען איך וויים, ווער איך בין, דער שינעל און די ביקס אין מיין האנד פערטרייבט ביי זיי יעדען חשד!...

— איך נעם ווייטער לויפען, ביז איך זעה גרופקעס סאלדאטען אויסגעשטעלט אין א רייהע. ס'איז פינסטער — און אט שטעה איך שוין אויך מיט דער ביקס אין דער האנד צווישען די סאלדאטען. שטעה איך אזוי און טראכט: „פונדעסטוועגען דארף מען זיך פון דאנען וואס שנעלער אפטראגען. פארטאג קענען זיי מיך אפשר דערקענען“. און ווי איך שטעה אזוי, פרעגט מיך דער סאלדאט, וואס שטעהט אפגערוקט פון מיר אויף א צעהן־צוועלף טריט:

— נו, ווי הייסט ער דארטען, סעלים־כאנ'ען פאקען?

— „וועמען? — מאך איך זיך המ'עוואטע.

— נו, ווי הייסט ער דארטען, סעלימם־כאנ'ען דעם געפעהרליכען רויבען.

— „פארוואס זאל מען איהם נישט פאקען, אוודאי וועט מען איהם פאקען! — ענטפער איך.

דערווייל רוק איך מיך ארויס פון דער רייהע, מיין שכן, דער סאלדאט, פרעגט מיך, וואו איך געה און זאגט מיר, אז איך זאל מיך היטען, ווייל דער אפיציר קאן בעמערקען.... מילא, זאג איך איהם, אז ער זאל אכטונג געבען, ווייל כ'קום באלד צוריק. און איך געה מיר דערווייל אין דער פינסטער.

כ'מיין, אז איך בין שוין פטור, כ'וויל מיך לאזען צום וואלד, אבער איך טרעף ווידער אן אויף סאלדאטען. איך מיש זיך שנעל אויס מיט זיי. קיינער בעמערקט גארנישט, ווייל די פינסטערניש איז א געדיכטע. איך שטעה א ווייל צווישען די סאלדאטען און שווייג. דערנאך לאז איך מיך ווידער געהן. פלוצלונג הער איך א געשריי: „העי, סאלדאטיק, וואוהין קריכסטו? שטעה אויפ'ן ארט!“ איך מאך זיך נישט הערענדיג און קריך אריין צווישען די קשאקעס. דא דערהער איך הינטער מיר טריט און איך דערזעה כמעט נאהענט נעבען מיר אן'אפיציר. כאטש ס'איז שטארק פינסטער, דערזעה איך, ווי ער כאפט ארויס ארעוואלווער און שרייט צו מיר: „נו, סאלדאטיק, בלייב שטעהען, אז נישט שיס איך!“ איך פערשטעה באלד, אז ער מוז זיך עפעס כאפען, אז די זאך איז דא עפעס נישט גלאטיג, אנדערש וואלט ער נישט ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער. איך כאפ דאן ארויס מיין רעוואלווער און שיס אויס גלייך אין זיין קאפ אריין. דער חברה־מאן האט אפילו קיין קרעכץ נישט געטון. צווישען די קשאקעס האט מען דעם שאס שוואך געהערט און ער איז דעריבער אדורך אונבעמערקט. איך בין ווייטער געגאנגען מיין וועג דורכ'ן וואלד און קיינער האט מיך מעהר נישט פערפאלגט. — האט סעלים כאן פערענדיגט זיין ערצעהלונג.

אין דער הייל האט דערווייל געהערשט א שטילשווייגען. אלע זענען געווען אונטער'ן איינדרוק פון סעלים־כאנ'ס ערצעהלונג. פלוצלונג האבען זיך נישט ווייט פון דער הייל דערהערט מענשליכע טריט, וואס האבען הילכיג אפגעקלונגען אויפ'ן מאסיווען גראניט־פעלד.

סעלים־כאן און זיינע מענשען זענען ראש אויפגעשפרונגען און האבען זיך א כאפ געטון צו די ביקסען.

— נישט ארויסגעהן פון דער הייל! — האט סעלים־כאן ארויסגעגעבען א בעפעהל, — דאס קאן איך איצטיגען מאמענט זיין געפעהרליך!

די טריט האבען זיך אלץ מעהר דערנעהנטערט. אבער קיין שטימען האט מען נישט געהערט. עס האט אויסגעזעהן, ווי די, וואס זענען געגאנגען וואלטען מורא געהאט, אז די שטימען קאנען זיי פערראטען.

— ווער קאן דאס זיין, — האט זיך סעלים־כאן געוואונדערט, — ווער האט געקאנט פערבלאנדזשען אין אזא פערווארפען ארט אין די בערג?

— כאן, כ'וועל ארויסשטעקען דעם קאפ און זעהן — האט ערקלערט דער יונגיטשקער טשעטשעניעץ מיט די שמייכלענדע אויגען.

— א, שאמיל, ביזט דרייסט ווי אן'אדלער!

— האט סעלים־כאן אויסגערופען, האבענדיג הנאה פון דער אונערשראקענקייט פון זיינע מענשען. — נו, קוק ארויס, אבער זעה, מ'זאל דיך נישט בעמערקען, אז נישט וועט זיין שלעכט סיי פאר דיר, סיי פאר אונז.

שאמיל האט פארזיכטיג ארויסגעשטעקט דעם קאפ און איהם באלד צוריק אריינגעכאפט.

— א פאטרול פון צעהן סאלדאטען מיט אן'אפיציר! — האט ער א שעפטשע געטון, — זיי געהען אויף דער צווייטער זייט פון טאל, אויף דער הויכער וואנד.

— קוקען זיי נישט אראפ אהער. — האט סעלים־כאן געפרעגט.

— שווער צו בעמערקען

— גיב נאכאמאל א קוק, אבער שטעק נישט צופיל ארויס דעם קאפ, זיי פארזיכטיג.

שאמיל האט נאכאמאל ארויסגעשטעקט דעם קאפ. ער האט דייטליך געזעהן, ווי דער אפיציר קוקט אראפ אין טאל. אט איז זיין בליק געפאלען אויף דער שווארצער עפענונג פון דער הייל. שאמיל האט שנעל אריינגעכאפט צוריק דעם קאפ.

— נו? — האט סעלים־כאן געפרעגט.

— דוכט זיך, אז זיי בעטראכטען די הייל.

— כ'וועל אליין א קוק טון, — האט סעלים־כאן א זאג געטון.

— כאן, זיי קאנען שיסען און דיך טרעפען!

— האבען איהם זיינע געטרייע מענשען נישט געלאזט ארויסשטעקען דעם קאפ — שאמיל וועט נאכאמאל ארויסקוקען.

— לאזט אפ, דזשיגיטען, סעלים־כאן מוז זיך אליין איבערצייגען, צי די געפאהר איז גרויס!

די שטים איז געווען אזוי פעסט און בעפעהלעריש, אז זיינע מענשען האבען מעהר קיין ווארט נישט ארויסגערעדט. זיי האבען איהם נאר ארומגערינגעלט, ווי זיי וואלטען איהם געוואלט פערשטעלען פון דער קויל, וואס וואלט איהם געקאנט טרעפען.

און די לאגע איז באמת געווען א געפעהרליכע. דער טאל איז געווען א גענוג שמאלער, אנטקעגען איבער דער הייל, אויף א הויכקייט פון הונדערט מעטער איבער'ן טאל איז געגאנגען א פאטרול פון א צעהן סאלדאטען. די סאלדאטען האבען געקאנט בעמערקען, ווי א קאפ שטעקט ארויס פון דער הייל און נעמען שיסען. די קוילען האבען געקאנט טרעפען סעלים־כאנ'ען גלייך אין קאפ אריין און איהם אוועקלייגען א טויטען אויפ'ן ארט. אבער סעלים־כאן האט זיך נישט אפגעשראקען פאר קיין שום געפאהר. ער האט פארזיכטיג ארויסגעשטעקט דעם קאפ און מיט זיינע שארפע אויגען בעטראכט דעם פאטרול.

(ווייטער מארגען)

הספארט-בעוועגונג

אפשר איצט?

מיר נעמען היינט ווידער א וואָרט אין דער פראגע פון דער קומענדער אָלימפּיאדע, וועלכע דאַרף פּאָרקומען אין דייטשלאנד.

מיר האָבען גערופּען די יודישע ספּאָרט-טוער און די יודישע ספּאָרט-אינסטאנצען, אַז זיי זאָלען אין נאָמען פון דער ברייטער יודישער ספּאָרט-עפּענטליכקייט, אויפהויבען די פּראגע אין די געהעריגע קערפּערשאַפטען פ ן אָפּר. פען די נאָהענטסטע אָלימפּיאדע פון היטלער-לאנד.

מיר האָבען דערוואַרט, אַז דעם ערשטען שטויס דערצו, וועט געבען דער וועלט-פּערבאַנד „מכבי“, ליידער הערען מיר נאָך ביז איצט גאָרנישט, אַז אין דער הינזיכט זאָל עפּעס געטון ווערען. עס איז דאָך שוין די העכסטע צייט דערצו, ואויב מ׳וויל ערנסט, אַז די אַקציע זאָל האָבען דערפּאָלג.

דורך ספּאָרט דאַרף דערגרייכט ווערען פעלקער-פּערברידערונג. ספּאָרט שאַפט אַ געזונטען און דרייסטען מענש, וועלכער קאָן שפּעטער ווירדיג קעמפּפען פאַר זיינע צילען.

ווי האַנדלען איצט אונזערע ספּאָרט-טוער? ווערען דאָך די עלעמענטאַרסטע בעגריפּען פון ספּאָרט ברוטאַל געטרעטען מיט די פיס. אַנשטאָט פעלקער-פּערברידערונג, — איז געקומען די שענדליכע גלייכשאַלטונג פון „נישט אַרישע“ ספּאָרטלער.

צי קאָנען מיר דערלאָזען, אַז אין לאנד וואו יודישע ספּאָר׳טלער ווערען בעגעגענט מיט אַזוי פיל ביטול און חוזק, זאָלען טויזענטער ספּאָרטלער פון דער גאַנצער וועלט און צווישען זיי אויך יודען דעמאָנסטרירען די ספּאָרט-דערגרייכונג און קולט פון קערפּער. אפשר קומט זיי דאָס אַלס דאַנק פון די כוליגאַנישע נירענבערגער געזעצען?

צי קאָנען מיר גלייכגילטיג פּערבייגעהן אַרום אַלעם, וואָס עס קומט פאָר אין יענעם לאַנד?

איז דאָך די ערשטע פּליכט פון די יודישע ספּאָרט-אינסטאַנצען אויפצוהויבען די שטים פון יודישען ספּאָרטלער — די שטים פון מעכטיגען פּראָטעסט און דערביי פּערלאַנגען, אַז די אָלימפּיאַדע זאָל באין-אופן נישט פּאָרקומען אין דייטשלאַנד. די יודישע ספּאָרטלער, ספּעציעל ביי אונז אין לאַנד האָבען די פולסטע רעכט, ווייל — נישט קיין קליינעם חלק האָבען זיי צוגעטראָגען צו דער ספּאָרט-בעוועגונג.

דאָס וואָס עס האָבען נישט געוואָהען און געזאָגט אונזערע ספּאָרט-טוער, האָט געטון די פוילישע וועלט-רעקאָרדיסטען פּרל. סטעלאַ וואלאַשעוויטש.

די וועלט-מייסטערין, האָט נעמליך אין אַ אָפיציעלען געשפּרעך דערקלערט, וואָס דאַרף זיין אַ דערמאָנונג און גילטען אַלס רוף פאַר די יודישע ספּאָרט-טוער.

פּרל. וואלאַשעוויטש, איז אויפגעטרעטען כמעט אין אַלע הויפּט-שטעט פון ערד-קוגעל, וואו זי האָט דערגרייכט דעם העכסטען שטאַפּעל אין ספּאָרט-לעבען. דאָס, וואָס זי האָט געזעהען אין דער לעצטער צייט אין דייטשלאַנד, האָט ביי איהר געשאַפען די ענטשלאָסענע מיינונג, אַז די קומענדע אָלימפּיאַדע טאָר נישט פּאָרקומען אין היטלער-לאַנד.

די וועלט-מייסטערין בעגרינדעט איהר שטעלונג מיט אַ רייהע אַלגעמיינע זעהר בעלערענדע ארגומענטען, דערביי גיט זי איבער אַ פאַקט, וועלכען זי האָט אַליין איבערגעלעבט.

ווען אין דייטשלאַנד — אין אַ אינטערנאַציאָנאַלער פּערמעסטונג, איז אויך אויפגעטרעטען די יודישע לייכט-אַטלעטין פּרל. פּרייוואלד פון קראקאָווער „מכבי“ האָבען די היטלערלייט זי בעוואָרפען מיט שטיינער, אויסגעהאַקט די שויבען אין אויטאָ אין וועלכען זי איז געפאָהרען און די ספּאָרטלערין שענדליך בעליידיגט.

די איינציגע סיבה פון די כוליגאַנישע אַרויסטרעטונגען איז געווען — איהר ראַסען-אַנגעהעריגקייט.

פּרל. וואלאשעוויטש, האַלט אַז אַזוי לאַנג ווי עס וועט אין דייטשלאַנד הערשען די איצטיגע שטימונגען איז דאָרט קיין אָרט פאַר אַ אָלימפּיאַדע נישטאָ.

עס מוז זיך איצט אָנהויבען אַ פּלאַנמעסיגע אַקציע פון דער גאַנצער קולטורעלער וועלט, אַז די נאָהענטסטע אָלימפּיאַדע זאָל אַריבערגעטראָגען ווערען אין אַ אַנדער לאַנד. אין דער דאָזיגער אַקציע מוזען זיך אָבער אין דער ערשטער רייהע אַנגאַזשירען די יודישע ספּאָרט-אינסטאַנצען.

די אָלימפּיאַדע טאָר נישט פּאָרקומען אין דייטשלאַנד! דאָס מוז ווערען די שלאָג אויפגאַבע פון דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג.

אונזערע ספּאָרט-טוער האָבען דערווייל אָנגענומען אַ מויל מיט וואַסער און... שווייגען.

ווי לאַנג וועט עס אָנהאַלטען?

D.

ווען ראטהאלץ איז א פאלאק און ווען ראטהאלץ ווערט א יוד...

ווי אזוי מ׳זוכט א פערטרעטער אויף ראטהאלצ׳ס ארט

(ד) פאר אונזערע אויגען שטעהען שטענדיג די אַלע שיקאַנעס, וועלכע עס האָבען אויסצושטעהן אויף זייער וועג די יודישע ספּאָרטלער. צו אונז דערגעהן תמיד די אַלע צרות, וואָס עס ליידען די יודישע ספּאָרטלער, ספּעציעל דעמאָלט ווען עס האַנדעלט זיך, אז א נישט-יודישער ספּאָרטלער, קאָן האָבען א געלעגענהייט צו פייערן טריאומפען אויפ׳ן חשבון פון א יוד. צי דאַרפען מיר דערמאָנען די אַלע עוולות, וועלכע עס זענען אויסגעשטאַנען און שטעהן אויס די יודישע ספּאָרטלער, ווען עס „דראָהט די געפאהר“, אז א יודישער ספּאָרטלער זאָל מיט זיינע לייסטונגען דערגרייכען א אָנזעהן אין דער ספּאָרט-וועלט.

צי איז דען נישט איבריג אָנצעווייזען אויף פאַקטען, ווען ארום יודישע ספּאָרטלער איז פון פריהער אויס אַ פּאַרהאַן א „בעשטימטער“ צוגאַנג, ווען ביי די קאָמפּעטענטע ספּאָרט-מאַכער הערשט א גערייניגטע איבערצייגונג, אז עס וואָלט געווען א חרפה און עס איז „שעדליך“, אז יודישע ספּאָרטלער זאָלען זיך דערשלאָגען אין זייער ספּאָרט-לעבען צו דער העכסטער מדרגה פון ספּאָרט דערגרייכונגען.

מיר האָבען דאָס בסדר געפיהלט, ווייל די לייט, האָבען עס אונז געגעבען צו פיהלען. מיר האָבען אָבער געגלויבט, אז עס איז פאַרהאַן אין פוילען איין ספּאָרטלער, וועלכער, האָט שוין די מענשען איבערצייגט און האָט אמת, דורך שווערע אַרבייט אויסגעקעמפּט א לאָיאַלע און עהרליכע בעציהונג צו איהם. קודם כל א דאַנק זיינע פּערדינסטען פאַר׳ן פוילישען ספּאָרט אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער ארענא.

מיר מיינען דעם טאַלאַנטפולען יודישען באָקסער שבתאי ראָטהאָלץ. ווער נאָך ווי ראָטהאָלץ, האָט אזוי דערהויבען דעם אָנזעהן פון פוילישען באָקס? מעכטיגע, וועלט בעריהמטע פּויסטלער, וואָס האָבען אָנגעוואָרפען א לאַנגע צייט א מורא פאַר די פוילישע באָקסער, האָט דער יודישער באָקסער ראָטהאָלץ געצוואונגען צו בעקומען רעספּעקט פאַר׳ן פוילישען באָקסער. אז דאָס פוילישע אויסדערוועהלטע אכטעל פון דער באָקס - אַריסטאָקראַטיע איז געפאָהרען נאָך אַמעריקא זיך פּערמעסטען מיט די דאָרטיגע באָקסער, האָבען זיבען פון זיי געמוזט קאַפּיטולירען פאַר די שטאַרקע אַמעריקאַנער פויסטען, בלויז איינער פון זיי האָט אין א געוויסער מאָס גראַטעוועט דעם אָנזעהן פון פוילישען באָקס — דאָס איז געווען — שבתאי ראָטהאָלץ.

ראָטהאָלץ׳ס בסדרדיגע נצחונות איבער די אָנערקענטע שטאַרקע וועלט-ספּאָרטלער פון אונגאַרן, טשעכיען, דייטשלאַנד א. א. האָבען דערהויבען דעם אָנזעהן פון פוילישען באָקס אין א נישט אָפּשעצבאַרער מאָס. דאָס האָבען דאָך מודה געווען אַלע ספּאָרט פיהרער פון דער וועלט, וועלכע האָבען שוין נישט איינמאָל בעשטעטיגט, אז פוילען, האָט בעקומען מעגליכקייטען צו דערגרייכען וועלט-טיטולען טאַקע א דאַנק דעם נישט פּערגלייכליכען ראָטהאָלץ. ביז היינט האָט נאָך ראָטהאָלץ נישט פּערשפּילט אין צווישען-מלוכה מעטשען קיין איין קאַמף, האָבענדיג געגען זיך אפילו ביז איהם נישט בעזיגטע באָקסער.

ביי אונז אין לאַנד אָבער, איז ראָטהאָלץ נישט ביי איינעם א דאָרן אין אויג. ראָטהאָלץ איז א יוד און דאָס איז גענוג, אז ער זאָל נישט געפונען קיין חן אין די אויגען פון א רייה „אויסדערוועהלטע“ ספּאָרט-טוער, די זעלבע מענשען, וועלכע האָבען אזוי פיל מאָל ווען ראָטהאָלץ האָט געפייערט טריאומפען אויף אינטערנאַציאָנאַלע רינגען געשריען „בראַוואָ שאַפּשאַ“, „נאַש ראָטהאָלץ“. אָדער, ווען דער פוילישער באָקס איז געשטאַנען נאָהענט פאַר א שווערען אינטערנאַציאָנאַלען קאַמף, געזוכט ראָטהאָלצ׳ן אין דער פּרעסע „שאַפּשאַ, וואו ביזטו?“ האָבען זיי אין לאַנד נופא געזוכט א וועג ווי אזוי שנעל פּטור צו ווערען פון ראָטהאָלצ׳ן און בסדר געפּרובט איהם קלאָר צו מאַכען. דעמאָלט איז ער שוין נישט געווען דער פּאָלאַק ראָטהאָלץ, נאָר ראָטהאָלץ — דער יוד.

שוין אין יאָהר 1933 ווען דער וועניג בעקאַנטער באָקסער ראָטהאָלץ, האָט זיך געשטעלט צו די מייסטערשאַפטס-מעטשען פון וואַרשא און ער האָט בעזיגט ביים פינאַל דעם געגנער, האָט מען אָבער דעם מייסטערשאַפטס-נצחון אָנערקענט א פיל שוואַכערן באָקסער וואָיסלאָווסקי׳ן. דורך א צופאַל האָט זיך ראָטהאָלץ געפונען ביי די קאַמפּען ווענען דער מייסטערשאַפט פון פוילען און דער נישט מייסטער ראָטהאָלץ האָט אַלע געוויזען, וואָס ער קאָן און שלאָגענדיג אַלע מייסטערס — גענומען די מייסטערשאַפט פון פוילען.

א יאָהר שפּעטער זענען די מייסטערשאַפטס-פּערמעסטונגען פּאָרגעקומען אין פּויזען. ראָטהאָלץ איז געווען דער זיכערסטער קאַנדידאַט צום מייסטער-טיטול. האָט זיך ווידער אָנגעהויבען א יללה, די פּויזנער פּרעסע האָט צוגעזאָגט, אז פּויזען וועט נישט דערלאָזען, אז א יוד זאָל דאָרט ווערען מייסטער. דער נס איז טאַקע דעמאָלט געשעהן ראָטהאָלץ האָט בעזיגט דריי געגנער אָבער דעם מייסטער-טיטול האָט בעקומען א פיל שוואַכערער באָקסער טשאַרטעק.

עס זענען אָבער פּאַרגעשטאַנען א רייה שווערע פאַר׳ן פוילישען באָקס אינטערנאַציאָנאַלע מעטשען. און די אייראָפּעאישע מייסטערשאַפט. ארויסשיקען די נייע מייסטערס און אויף ראָטהאָלצ׳ס אָרט טשאַרטעק׳ן, איז פון פריהער אויס געווען צוגעגרייט א מפּלה. דאָ דאַרף מען שוין האָבען ראָטהאָלצ׳ן דעם פּאָלאַק. איז בעשטימט געוואָרען א עלימינאַציע-קאַמף צווישען טשאַרטעק׳ן דעם „מייסטער“ פון פוילען און ראָטהאָלצ׳ן. דער מעטש איז פּאָרגעקומען ביי פּערמאַכטע טירען אין פּויזען און ראָטהאָלץ האָט צוטראָגען דעם מייסטער טשאַרטעק, וועלכער איז אין דעם קאַמף געווען אזש 5 מאָל אויף די ברעטער.

ראָטהאָלץ האָט פון דעמאָלט אָן בסדר געקעמפּט אין די אינטערנאַציאָנאַלע מעטשען און נישט פּערשפּילט קיין איין מעטש, אין פוילען אָבער, האָט מען נישט איין מאָל „געטון“ דערצו, אז ער זאָל נישט געוואונען ביי פוילישע באָקסער, אָבער מען האָט זיך נישט געקענט ביי איהם קיין עצה געבען. צוויי מאָל איז עפּעס געלונגען צו טון. דאָס איז געווען אין לעמבערג און אין לאָדז ווי מ׳האָט צוגעפּסקנ׳ט די בעזיגטע באָקסער געגנער רעמי-רעזולטאַטען.

דאָס איז אָבער געווען וועניג איהם צו טרעפען. דעם היינטיגען שבת האָבען די לייט ענדליך דערגרייכט זייערע צילען. ראָטהאָלץ האָט זיך ווידער געטראָפען מיט דעם זעלבען טשאַרטעק, ביי וועמען ער האָט שוין צוויי מאָל געוואונען.

דער קאַמף איז געשטאַנען אויף א גאָר הויכער מדרגה. ווי עס שרייבען אפילו די נישט-יודישע צייטונגען, האָט ראָטהאָלץ דעמאָנסטרירט א הויכען קלאַס. אין דער ערשטער רונדע האָט ראָטהאָלץ ממש צוטראָגען טשאַרטעק׳ן און איהם געשלײדערט אויף די ברעטער. די צווייטע און דריטע רונדע זענען געוועז גלייכע: די לעצטע רונדע איז ווידער געווען ראָטהאָלצ׳ס איבערמאַכט. דורך דער גאַנצער צייט פון מעטש, האָט ראָטהאָלץ געהאַט די איניציאַטיוו אָבער געוואונען האָט... טשאַרטעק. אזוי האָבען געוואָלט די ריכטער.

ראָטהאָלץ האָט שוין נישט איינמאָל בעוויזען צו בעזיגען אפילו אויך די „נייטראַלע“ ריכטער און מיט זיינע הויכע קענטעניסען און זיגען אָפּגעווישט זייערע אורטיילען. ער וועט עס זיכער ווייטער טון.

דאָס מאָל האָט געוואונען טשאַרטעק ביים יוד ראָטהאָלץ, ווייל אזוי האָט געדאַרפט זיין...

דאָס פּובליקום, וועלכעס האָט געזעהן דעם מעטש, האָט שאַרף רעאַגירט, געפאָדערט א גערעכטען אורטייל, אָבער דאָס איז דאָך נאָר די מיינונגען פון גרויען המון...

באָקס-מעטש

פּויזען — לאָדז 6:10

די בעזונדערע רעזולטאַטען זענען געווען פאָלגענדע: סאָבקאָוויאַק (פּ) האָט בעזיגט קאַרשניאַק׳ן (לאָדז) אויף פּונקטען; יאַנאָווסקי (פּ) האָט בעזיגט גאָטסריד׳ן (ל) אויף פּונקטען, דורזשאַק (פּ) האָט בעזיגט וואָלפּאָוויטש (ל) אויף פּונקטען, וואָזשניאַקעוויטש (ל) האָט בעזיגט יאַרעצקי (פּ) אויף פּונקטען, שופּינסקי (פּ) האָט בעזיגט טאַבאַרעק׳ן (ל) אויף פּונקטען, כמיעלעווסקי (ל) האָט בעזיגט דורך א טעכנישען ק. א. צאַנקאָווסקי (פּ), פּיעטזשאַק (ל) האָט בעזיגט דורך א טעכנישען ק. א. לעוואַנדאָווסקי (פּ) און פּילאַט (פּ) האָט בעזיגט דורך א טעכנישען ק. א. בובליק׳ן (ל).

וואַרשא

מכבי — צ. וו. 7:9

סקאַדראַ — גוויאַזדאַ 2:14

פוסבאָל-מעטשעז אין לאָדז

ל. ק. ס. II — הוראַגאַן 0:5

אוניאַן - טורינג — פּ. ט. צ. 0:3

קרושענדער — פּ. ט. צ. II 1:2

לאָדזער „מכבי“ — מייסטער אין קויש-באָל פאַר מענער

מכבי — ארלען 12:18.

אין פינאַל-מעטש ווענען דער לאָדזער מייסטערשאַפט אין קויש-באָל פאַר מענער האָט מכבי בעזיגט אַרלען מיט 12:18 און דערגרייכט די מייסטערשאַפט פון „ב“ קלאַס.

טייפון — הכח 8:11

„טייפון“ איז ארויסגעטרעטען מיט א פּערויערטער מאַנשאַפט און געזיגט 8:11

נעכטיגע ליגע-מעטשעז

פּאָגאָניאַ — גאַרבאַרניאַ 0:3

קראַקאָוויאַ — וואַרטאַ 1:3

ווי‎סלאַ — לעגיאַ 0:5

ל. ק. ס. — פּאָלאָניאַ 0:3

וואַרשאַוויאַנקאַ — רוך 1:1

די טאַבעלע שטעלט זיך איצט פאַר אויף פאָלגענדען אופן: פּאָגאָן, רוך, וואַרטאַ, ל. ק. ס. וויסלאַ, וואַרשאַוויאַנקאַ, לעגיאַ, שלאָנסק, גאַרבאַרניאַ קראַקאָוויאַ פּאָלאָניאַ.

אינטערנאַציאָנאַלע מעטשעז

אונגאַרן — שווייץ 1:6

פראַנקרייך — שוועדען 1:3

פראַנקרייך — לוקסעמבורג 2:2

„ראַמב“ ארויס אין דער ליגע

ראַמב — פּאָדגוזשע 0:0

דער נעכטיגער פינאַל-מעטש ווענען אריינגעהן אין דער ליגע צווישען ראַמב און פּאָדגוזשע האָט זיך פּערענדיגט אָהן רעזולטאַט. צוליב דעם האָט דער שלעזישער „ראַמב“ אַוואַנסירט אין דער ליגע אַריין.

ראַדיאָ - ווינקעל

ראַדיאָ אויפן אַביסינישען פראָנט

די בעדייטונג פון ראַדיאָ בעת אַ מלחמה — מען קאָן הערען אין פוילען דעם אַביסינישען ראַדיאָ

שוין עטליכע חדשים צייט, בענוצען זיך די איטאַליענער מיט דער ראַדיאָ - סטאַציע אין כארי אויף קריגס-פּראָפּאַגאַנדע. אויך דערויף האָט ענגלאַנד רעאַגירט מיט דער הילף פון דער ראַדיאָ-סטאַציע אין מאַלטאַ. לעצטענס זענען אין אַלע ירושלים׳ער עפענטליכע לאָקאַלען געקומען פּאָליציי פונקציאָנערען מיטן בעפעהל צו פּערמאַכען די הילבערס, ווייל די ראַדיאָ-סטאַציע אין כארי האָט אויפגענעבען אודיציע אין אַראַביש — געווענדעט געגען די ענגלענדער. אויף די עטער-כוואַליעס האָבען דער קייזער און קייזערין פון אַביסיניען אַפּעלירט צום געוויסען פון דער גאַנצער וועלט.

דעם 2. אָקטאָבער האָט דער איטאַליענישער ראַדיאָ איבערגעלעבט דעם גרויסען טאָג זיינעם: ער האָט ערמעגליכט די פּרעכטיגע דעמאָנסטראַציע פון 20 מיליאָן פאַשיסטען אין איטאַליע — פון די אַלפּען ביז סיציליע.

אינטערעסאַנטע ידיעות פאַר ראַדיאָ-הערער אין פוילען, וועלכע בעזיצען שטאַרקע אַפּאַראַטען, אז די איינציגע אַביסינישע שטאַרקע, קורץ-כוואַליגע ראַדיאָ-סטאַציע אין אדיס-אַבעבאַ, קאָן מען ביי גוטע אַטמאָספערישע בעדינגונגען הערען אויך דאָ די האָזיגע ראַדיאָ-סטאַציע אַרבייט אויף א כוואַליע פון 257 מעטער (צוויי קילאָוואַט), ד. ה. אויף דער זעלבער כוואַליע, ווי די שווייצארישע סטאַציע אין מאָנטע צענערי. אדיס-אַבעבאַ בענוצט זיך איצט מיט דער פראַנצויזישער שפּראַך.

אממייסטען אינטערעסאַנט וואָלטען אָבער אויס געקומען די דירעקטע רעפּאָרטאַזשען פונם שלאַכטפעלד, וואָס עס פּראָיעקטירען די ענגלענדער און אַמעריקאַנער. די ענגלישע ראַדיאָ-געזעלשאַפט זאָל אָט די אויפגאַבע דערפילען מיט דער הילף פון א קליינער, בעוועגליכער, קורץ-כוואַליענדיגער סטאַציע, וועמעס אודיציעס זאָלען טראַנסמיטירט ווערען דורך איינע פון די ענגלישע ראַדיאָ-סטאַציעס אין צפון-אפריקע. פון אדיס-אַבעבאַ, האָט מען שוין אין פאַרינגען ביולעטין אינפאָרמירט, אז עס איז דאָרט אָהינגעקומען אַן עקספּעדיציע ראַדיאָ - רעפּאָרטערען, וועמענס אויפגאַבע איז צו געבען בעריכטען פונם שלאַכט-פעלד, אָדער איינער פון די רעפּאָרטערען פּערמאָגט זיך א קליין אַפּאַראַטעל, מיט וועלכען ער מוז זיך אהינקריגען צו די ערשטע קאַמפּס-רייהען. אין די בעריכטען דאַרפען אויפגעגעבען ווערען אויף א קורצער כוואַליע און מיט דער הילף פון דער עגיפּטישער פּערמיטלונגס - סטאַציע — טראַנסמיטירט גלייך קיין אַמעריקאַ.

אינטערעסאַנט, אויב דאָס וועט זיך זיי איינגעבען, דאָס איז פּערבונדען נישט בלויז מיט געוואַלדיגע הוצאות, נאָר אויך מיט א גאַנצער רייהע אַנדערע שוועריגקייטען. למשל: די נעפּלאָנישע אייגענשאַפטען פון יענעם לאַנד, די אומגעהויערע מרחקים, וועלכע מען מוז דורכגעהן. דאָס אַלץ שטעלט אָט די געוואַגטע אונטערנעהמער אונטער א פראַגע - צייכען.

די געשיכטע פון בענוצען זיך מיט ראַדיאָ פאַר קריגס - צילען ווייזט אָן, אז שוין אין יאָהר 1904 איז טאַקי אין אפריקאַ גופא, בעת דעם הערעראָ אויפשטאַנד אין די דייטשע קאָלאָניעס, בענוצט געוואָרען דער טעלעגראַף אָהן דראָהטען, אינם זעלבען יאָהר און אין א יאָהר דערנאָך האָבען אין זייער מלחמה מיט רוסלאַנד פּראָבירט אויסנוצען אָט דאָס נייע מיטעל פון פּערשטענדיגען זיך פון דערווייטענס. אין דער בעריהמטער שלאַכט ביי טשושימא האָט מען ראַדיאָ בענוצט נישט נאָר איבערצושיקען ראַפּאָרטען, נאָר אויך צום געבען בעפעהלען די בעזונדערע קרייזען — אזוינס, וואָס האָט זעהר פיל מיטגעהאָלפען דעם גרויסען נצחון פונם יאַפּאַנישען פלאָט, אזוי נאָך האָט זיך פאַר דער גאַנצער וועלט ענטדעקט די גרויסע בעדייטונג פון אָט דעם נייעם קאָמוניקאַציע - מיטעל פאַר קריגס-צוועקען.

דעטאַליכען האָט מען בשעת דער רוסיש-יאַפּאַנישער מלחמה צום ערשטען-מאָל בענוצט ראַדיאָ פאַר רעפּאָרטערישע צייטונגס - צילען. א געוויסער ענגלישער זשורנאַליסט האָט מיט דער הילף פון א שיף ראַדיאָ-סטאַציע איבערגעשיקט דעפּעשען צו דער נאָהענטסטער יבשה - סטאַציע.

דאָך זענען דירעקט איבערגעשיקט געוואָרען אויף די כוואַליע פון עטער קריגס - רעפּאָרטאַזשען, ערשט בעת דער לעצטער מלחמה אין מאַנדזשוריען. די אַמעריקאַנער און ענגלענדער זענען עס געווען די ערשטע, וועלכע האָבען אָנגעווענדעט ראַדיאָ אויף אזא הויכער מדרגה, אז זיי זענען איבערגעשיקט פונם קריגס-פּלאַץ.

די צאָהל אַבאָנענטען פון פוילישען ראַדיאָ וואַקסט בסדר

די צאָהל אַבאָנענטען פון פוילישען ראַדיאָ וואַקסט בסדר, די ברייטע שיכטען פון דער פוילישער געזעלשאַפט פּעראינטערעסירט זיך מיט ראַדיאָ אַלץ מעהר און מעהר.

אויפן 1-טען אָקטאָבער ה. י. האָט דער ראַדיאָ פּערמאָגט 417.954 אַבאָנענטען, ד. ה. מיט 11.000 אַבאָנענטען מעהר, ווי אין פאַריגען חודש, דאָרפישע אַבאָנענטען פון פוילישע ראַדיאָ מאַכען איצט אויס בערך 47.000

מוזיקאלישע נאָטיצען

ראָטשילדס-קווארטעט

אונזער „מוזיקאלישער עולם" איז גאָרנישט נייגעריג געווען, ווען נישט צו הערען „ראָטשילד'ס קווארטעט", וועניגסטענסצו זעהן ראָטשילד'ן? אמת איז, אז דאָס איז נישט דער פראנקפורטער, נישט דער לאָנדאָנער, נישט דער פאריזער און נישט אפילו דער ווינער ראָטשילד, אָבער אויך רייך אין... קונסט. אין דער בעגליקענדיגער קונסט, וואָס מאַכט פערגעסען אָן גרויען לעבען...

„ראָטשילד'ס קווארטעט" זאָגט פיל און גאָרנישט, אָבער ווען מען הערט איהם, הערט מען עכטע קונסט, וואָס דער זשאַנער שטרייך-קווארטעט, דורך פיער אויספיהרענדיגע קינסטלער, קען מען הערען, די אינטימסטע, און דערביי העכסטע געדאַנקען און געפיהלען פון אזעלכע מוזיק-גאונים ווי היידען, בעטהאָווען, שובערט, ראַוועל א. ד. גל.

פיר קינסטלער בלויז, און שפּילען אויס א גרויסע קונסט, וואָס בעגליקט דעם צוהערער.

קאַמער-מוזיק איז די אינטימסטע אונטערהאַלטונג פון גרויסע מוזיקער, און נאָר דאַן, איז די אינטימסטע אונטערהאַלטונג פערשטענדליך אפילו פארן ברייטערן עולם, ווען עס שפּילען אזעלכע קינסטלער, ווי ראָטשילד, קויפמאַן, קריינער און טשענקאָ.

מיר האָבען שוין געהערט שטרייך-קווארטעטען פון דעם גראַד, ווי דאָזע, דרעזדנער, גלאַזאָנאָוו-קווארטעטען — ראָטשילד'ס קווארטעט שטייגט זיי איבער. די הארציג - וויבּרירענדיגע טענער פון די ערשטעפידעל, די סאַמעטווייכע קלאַנגען פון די טשעלאָ און קלינגענדיגע נאָך זיי, די איבּריגע צוויי אינסטרומענטען מיט זייער אונגעהויער טעכנישע מיטלען, איז אין לשער.

און מיט די מיטלען, אז מען שפּילט די ליכטיגהייטערע מוזיק פון א בעטהאָווען, איז דאָס נישט א בעגליקענדיגער מאָמענט פאר מוזיק-ליבענדיגע און אנדעכטיגע צוהערער?

דעריבּער דריקען מיר אייך אויס אונזער מיטלייד ליבער „מוזיקאלישער" עולם, וואָס איהר האָט אזא בעגליקענדיגען מאָמענט אדורכגעלאָזען...

D—ski

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג, ד. 11-טען נאָוועמבער

9 צייט-סיגנאַל, 9.03 קאָנצערט. 9.40 מאָרגען ידיעות. 10.45 פוילישע מוזיק. 11.57 צייט-סיגנאַל. 12.03 געשפּרעך. 12.15 מוזיק. פריהמאָרגען. 1 הערשפּיל. 1.20 פוילישע מוזיק. 2.20 מוזיק. אוידיציע. 3 שמועס. 3.15 קאַמעראַל-קאָנצערט. 4 „דער היינטיגער יום-טוב אין פוילען" — ידיעות פון אַלע ראַדיאָ-סטאַציעס פון פוילען. 4.15 קאָנצערט. 4.45 אוידיציע פון קראָקאָ. 5 „וואָס איז טעאַטער?" 5.18 „נאָוועמבער 1818. 5.20 רעפּרעזענטאַנץ-קאָנצערט. 5.50 „אויף דער גרעניץ פון אַבּיסיניען" 6 פידעל-קאָנצערט. 6.30 „דער לאָדזער 11-טער נאָוועמבער" — רעפעראַט פון יאַן וואָיטינסקי. 6.45 פליטען. 7.20 רעקלאַמע-קאָנצערט. 7.35 ספּאָרט. 7.50 אַקטועלער שמועס. 8 סאָליסטען - קאָנצערט. 8.40 אָווענד-ידיעות. 9 רעפּאָרטאַזש. 10 קאָנצערט פון מאַטראָזען - אָרקעסטער (פון גדיניען דורך טאָרן). בעת דער פויזע 11 אָווענד ידיעות און קאָמוניקאַטען.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג

(קאָמוניקאַטען)

גרויסער ערפאָלג פון דינה האַלפערן אין דער פּיעסע „אַ חתונה אין תּפיסה"

די פאָרשטעלונג „אַ חתונה אין תּפיסה" אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" מיט דער בעגאַבטער קינסטלערין דינה האַלפערן אין דער הויפּט-ראָל האָט אַרויסגערופען אַ גאָר גרויסען אינטערעס. דאָס וואונדערליכע שפּילען פון דער קינסטלערין דינה האַלפערן רופט אַרויס ענטוזיאַזם און יעדען טאָג איז דער טעאַטער איבערפולט.

היינט און יעדען טאָג 9.15 אָווענד ווערט געשפּילט „אַ חתונה אין תּפיסה" מיט דינה האַלפערן און איהר פּאַרטנער סעם בראָנעצקי אינדי הויפּט-ראָלען.

גרויסער ערפאָלג פון דזשעק רעכטציוט אין פילהאַרמאָניע טעאַטער

די אויפטריטען פון דעם אַמעריקאַנער סטאַר דזשעק רעכטציוט ציהען טאָג-טעגליך צו אַ געוואַלדיג גרויס פּובליקום. רעכטציוט האָט נישט געדאַרפט זיך ערשט ערווערבען אַ נאָמען ביים לאָדזער טעאַטער-עולם, ווייל ער איז שוין בעקאַנט פון זיין אַמאָליגען אויפטרעטען, וועלכע האָבען איבערגעלאָזען דעם בעסטען און שענסטען איינדרוק.

רעכטציוט איז איינער פון די אָנגעזעהענסטע ערשיינונגען אויף דער יודישער ביהנע און דאָס אין יעדער הינזיכט. רעכטציוט און זיין צוגעקליבענער אַנסאַמבל גאַראַנטירט פאַר'ן ערפאָלג פון די פאָרשטעלונגען אין פילהאַרמאָניע.

היינט ווערט געשפּילט „איציקל גנב"!

נידריגע פּרייזען — די העכסטע סאָרטען איז קאָנסום

ס'איז אַ בעקאַנט ווערטל — מיר זענען צו אָרים, כדי צו קויפען שלעכטע סחורות. דער דאָזיגער פּרינציפּ דאַרף דינען יעדען איינציגען לאָדזער בירגער.

דעריבער דאַרף מען געדענקען, אַז דער ערשטער אין אונזער שטאָט וואַרען-הויז „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור. ראָקיטשינער 54 נישט נור, וואָס ער פערקויפט צו רעוואָלוציאָנס-ניהדריגע פּרייזען, נור אויך סחורות פון העכסטער קוואַליטעט. ס'איז גענוג צו בעטראַכטען די עלעגאַנטע הערען- און דאַמען-וועש פון ווידזעווער אויסאַרבייטונגען ווי אויך קאָנפעקציע און שיכוואַרג זענען אויסשליסליך פון העכסטער קוואַליטעט.

דער דעוויז פון קאָנסום איז — נידריגע פּרייזען נישט פאַר קיין טאַנדייט, נור פאַר הויכווערטיגע סחורות.

Dr. REICHER

פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93

ספּעציאַליסט פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג

סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזען

נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָווענד.

SHIRLEY TEMPLE אין הערליכען פילם

רעוואָלוציע פון עקראַן אויף דער גאַנצער וועלט

היינט און פאָלג. טעג!

„דער קליינער פּאָלקאָווניק"

אין דער הויפּטראָלע: Lionel Barymore

אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבען און אַקטואַליטעטען פון „פּאַט". אָנהויב פון די סעאַנסען אין געוו. טעג 4 אַ זייגער נאָכמ., שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

קלאַנג-קינאָ CAPITOL זאַוואַדזקאָ 16

אַלע אַרט גאַרדינען

און קאַפּען, טיולענע און קאַרענקאָווע, ווי אויך אַ גרויסען אויסוואַהל פון טיול און שאַטקע פון מעטער. פערשידענע קאַפּעס פון פּלוש, גאַבּעלין, בראָקאַט און זיידענע. צו בעקומען ביי

L. Elbaum, Łódź, Nowomiejska 26

פראָנט 1-טער שטאָק

ס'ווערען אָנגענומען אַלע אַרט בעשטעלונגען פון די נייעסטע פאַסאָנען.

סעקציע צייטונגס-פערקויפער

ביים קליינהענדלער-פעראיין. פּריהייטס-פּלאַץ 3

די פערזאַמלונג, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 9-טען נאָוועמבער, דריקט אויס איינשטימיג דער פערוואַלטונג דעם פולסטען צוטרוי און גלייכצייטיג דאַנקט די פערזאַמלונג דער פערוואַלטונג פאַר איהר אַרבייט פאַר דעם וואויל פון איהרע מיטגלידער.

די פערזאַמלונג פאָדערט אויף די פערוואַלטונג, אַז זי זאָל מיט אַלע מיטלען, וואָס זי בעזיצט אויספאָדערן די וואַרשאָווער יודישע רעדאַקציעס זיי זאָלען נישט שיקען קיין לאָדז קיין נעכטיגע צייטונגען אויך נישט אָפּצושטעלען דעם קאַמף וועגען די אַרויסגעוואָרפענע ביז צו אַ נצחון. אויך צו גרינדען וואָס פריהער די לייה-קאַסע.

די פערוואַלטונג מאַכט אויך בעקאַנט, אַז זי האָט זיך אינפאָרמירט ביי מאַסגעבענדע פערזאָנען, אַז די קלאַנגען וועגען אַ נייער רעגיסטראַציע פון צייטונגס-פערקויפער איז נישט אמת.

די פערוואַלטונג

וויכטיג פאַר יעדער פירמע!

ווילט איהר אייער געשעפט זאָל האָבען די געהעריגע רעקלאַמע! בעשטעלט אייערע דרוק-אַרבייט אין דער בעוואוסטער שנעל-דרוקעריי בּראַמבּערג

8 צעגעלניאַנאַ 8 פראָנט, טעל. 255-09.

שעהן, מאָדערן, פּינקטליך. שעהן און פּינקטליך אויסגעפערטיגט. — בּיליגע פּרייזען. —

צו דער עפענטליכקייט!

אזוי ווי ה' שמואל יוסף קושער (יעראָזאָלימסקאַ 9) איז געווען שוין עטליכע מאָל אויפגעפאָדערט צו קומען צו אַ דין תּורה צום הרב סעגאַל און דאָך האָט ער קיין דין תּורה נישט געוואָלט האַלטען, פאָדערן מיר איהם אויף צום לעצטען מאָל, אַז ער זאָל אין משך פון 3 טעג ערלעדיגען דעם ענין, אין געגענפאַל וועלן מיר געצוואונגען זיין דעם ענין איבערציגעבען דעם געריכט און וועלען נישט פעראַנטוואָרטליך זיין פאַר די קאָנסעקווענצען.

די יורשים פון ר' יוסף ז"ל בעכער

פּאַראַפין-אַפּאַראַטן, פּאַדען-פיהרער און טיילען פאַר שטריק-מאַשינען בעקומט מען אין דער מעכאַנישער שלאָסעריי

י. רעדער

לאָדז, 11-טער ליסטאָפּאַדאַ 11/13

שיימלעז

מים פּעריזער שרינדען צו בעקומען ביי קערש, סקווערוואַ 15

Dr. med. M. Wejs

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

לאַגעווניצקאַ 25 טעל. 215-18

ביים קאַבינעט: בעלייכטונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען און עלעקטריזאַציעס.

קליינע אַנאָנסען

1 זלאָטי אַנ'אַנאָנס ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

צו פערקויפען אַ סוועטער-מאַשין 10—90-ער אין בעסטען צושטאַנד. זיך ערקונדיגען מאַרישינסקאַ 25, וו. 11.

אַ דרוק-מאַשין

פאָרמאַט 70x100 אין גוטען צושטאַנד, פון זאַפּאַרט פּרייזווירדיג, צו פערקויפען

אָפּערטען אונטער „דרוק-מאַשין" אין אַדמינ. פון דער צייטונג.

Rutynowany buchalter poszukuje posady, ewentualnie na godziny. Zgłoszenia do admin. pod „Rutynowany".

Języka polskiego, arytmetyki handlowej szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą. Piotrkowska 37, m. 11, front, III piętro, godz. 6—9 wiecz.

ס'זענען געפונען געוואָרן שליסלען. אָבצונעהמען געגען אַנאָנס-קאָסטען אין אדמינ. פון דער צייטונג.

פּרייזע פּאַסטענס

מיט אייגענע מאַשינען אַ האַנדרענדערמאַכער אויף 120-ער און $84^2/_2$-ער ווערט געזוכט זאַפּאָרט. זאַכאָדניאַ 66, וואָהנונג 18. 2422

אַ קוואַליפיצירטער שניידער-געזעלען ווערט געזוכט רזשגאָווסקאַ 35, ביי א. פריר. 2423

ראַקאַלען

צו פערדינגען אַ לעצט צימער מיט אַלע בעקוועהמליכקייטען סאָלידע מענשען פאַר 2 פערזאָן צו שלאָפען אָדער פאַר אַ יונג פּאָר-פּאָלק. פּאָלודניאָווע 11, וו. 5A

פערשידענעס

אַכטונג, שלאָסער!

גאַזאָוויע-קאָקס בעקומט מען אין קויהלען-סקלאַד זאַכאָדניאַ 32, ווינ-אַ-ווי דעם לאָמבאַרד.

Dr. med. J. Nadel

ספּעציאַליסט פון אַקושעריע- און פרויען-קראַנקהייטען

אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92

נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.

Dr. med. P. Braun

ספּעציאַליסט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען

וואוינט יעצט פּיאָטריקאָווער 81 טעל. 100-57.

נעמט אָן פון 8—1 און פון 4—8 אָוונט

Dr. med. G. Wegmajstrowa

18 Śródmiejska 18

tel. 246-58

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

נעמט אָן טעגליך פון 5—7 נאָכמיטאָג.

Lekarz-dentysta S. Babad

פּאָמאָרסקאַ 22, וו. 6

נעמט אָן טעגליך פון 10—2 און 3—8 אָוו.

קינסטליכע ציינער ווערן אויסגעפערטיגט פּינקטליך אויפ'ן אָרט

Dr. med. Z. DATYNER

אוראָלאָג

ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנק.

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95,

נעמט אָן פון 9—11 און פון 6—8 אָוונט

לעטשניצע

פאַר וועגעריש קראַנקע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1

טעל. 122-73

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונט.

וועגעריש-קראַנקע, מענער שוועכע און הויט-קראַנקהייטען

אַנאַליזען פון בלוט און אורין די פערהיטונגס-סטאַציע

איז טעטיג א גאַנצען מעת לעת

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

אַ בעראַטונג 3 זל.

לעטשניצע

פאַר וועגעריש-קראַנקע מענער-שוועכע און הויט-קראַנקהייטען

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

פּיעטריקאָווער 45

טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט.

פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוי דאָקטאָר פון 11—1 און פון 5—7 אָוונד.

אַ בעראַטונג 3 זל.

Dr. med. M. TAUBENHAUS

ספּעציאַליסט

פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

פערהיטונג נעגען שוואַנגערשאַפט

זגערזשער 11, טעל. 246-09

נעמט אָן פון 4—8 אָוונד.

Dr. med. G. GERSZTAJN

ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

Traugutta 12, tel. 175-10

נעמט אָן פון 11—2 און פון 5 ביז 8.30

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

11 בזשעזשינער 11

טעל. 137-63

עס נעהמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:

ד"ר קויפמאַן, ד"ר דינענזאָן, ד"ר רויטער, ד"ר שפּירא, ד"ר שמערלאָווסקי, ד"ר י. איציקזאָן, ד"ר סטופּאַי, ד"ר שמירגעלד, נערוועז-קראַנקה. און דענטיסטין סטאַראַפּאָלסקאַ

וויזיטען אין שטאָט.

אַלע אַרט מעדיצינישע הילף.

קאַבינעט פאַר פיזיקאַלישער טעראַפּיע.

אַ וויזיט 3 זל.

Dr. med. Niewiażski

ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

פּראָנט, 1-טער שטאָק.

נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמיטאָג. בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Laboratorjum analiz lekarskich „SANITAS"

Wólczańska 41, tel. 232-94

פיהרט אויס אַלע אַרט אַנאַליזען פון בלוט, אורין, פלעגמע א. אַ.

אויפ'ן טעלעפאָנישען פערלאַנג שיקען מיר נאָך מאַטעריאַל און שיקען אָפּ די אַנאַליזען אַהיים

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub   Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

די לעצטע יאהרען פון קאפּיטאן דרייפוס
געשילדערט פון זיין זוהן פיער דרייפוס

פון ב. פראנק

מיר ווייסען זעהר ווייניג, ווי אזוי קאפּיטאן דרייפוס האט געלעבט די לעצטע יאהרען פון זיין לעבען. וועגען דעם האב איך געהאט א שמועס מיט פיער דרייפוס, דעם זוהן פון בעקאנטען קאפּיטאן דרייפוס, וועלכער האט מיך אויפגענומען מיט זיין שטענדיגער ליבשאפט.

גירוש - דייטשלאנד האט נאך מעהר צושמעטערט דרייפוס'ן

— מיין פאטער — הויבט אן דאס געשפרעך פיער דרייפוס — האט זיך פאר די לעצטע יאהרען געהאלטען ווייט פון יעדער געזעלשאפטליכער טעטיגקייט. ער האט זיך געפיהלט שוואך און צובראכען, און מיר האבען איהם געוואלט בעהיטען יעדע אויפרעגונג. ער איז געגאנגען שווערליך און האט זיך געפיהלט מיד. איהר זאגט אז ער איז געווען א שווייגער? אמת, ער איז קיינמאל נישט געווען פון די, וואס „טראגען זיך ארויס אין דרויסען". ער איז געווען אלע זיינע יאהרען אן איבערליכע נאטור. ווי איהר זאגט, א שווייגער. די פינף יאהר, וועלכע ער האט פארבראכט אויפ'ן „טייוועלס-אינזעל", האבען איהם נאך מעהר אפגעוואוינט פון צו רעדען. דארט איז נישטא מיט וועמען צו רעדען. קומענדיג צוריק, איז דעריבער מיין פאטער געקומען נאך א גרעסערער שווייגער, ווי ער איז אוועקגעפאהרען. ער האט זיך אלץ מעהר און מעהר קאנצענטרירט זיך פארטיפט אין זיך אליין און האט נאך מעהר פארגרעסערט די אינערליכקייט אויפ'ן חשבון פון זיין אויסערליכקייט.

ער פלעגט אבער זעהר פיל לייענען און זיך פיל דאקומענטירען. שעהנווייז פלעגט ער זיך זיצען מיט א בוך אין דער האנד און רויכערען זיין פייפקע. ער האט געוואוסט, וואס עס טוט זיך אויף דער וועלט און ווי עס לעבט זיך יודען אומעטום.

די געשעהענישען אין דייטשלאנד האבען איהם געגעבען א שטארקען קלאפּ איבער'ן קאפּ. ער האט גערעדט וועגען דער יודישער לאגע אין דייטשלאנד מיט דער גרעסטער פערביטערונג און פראטעסט. ער אליין האט שוין לײדער גארנישט געקענט טון, איז ער אבער געווען צופרידען, צוזעהענדיג, ווי איך, זיין זוהן, ווארף זיך אריין אין דער אקציע לטובת די דייטשע פליטים און אינטערוועניר פאר זיי. ער האט געוואוסט אלץ, וואס איך טו אויף דעם געביט און ער האט מיר צוגעגעבען מוט אויף דעם וועג. זיין הארץ האט געבלוטיגט צוזעהענדיג, ווי עס ווערט אויסגעריסען דאס יודישע לעבען פון דייטשלאנד. דער דייטשער גירוש האט נאך מעהר פארזאומערט זיינע אלטע לעצטע יאהרען.

לעאן בלום האט נישט פארשטאנען מיין פאטער

— יא, ווי יעדער איינער האב איך געלייענט אין „מאריאן" די זכרונות פון לעאן בלום וועגען דער דרייפוס-אפערע. איך מוז אייך גלייך זאגען, אז זיי זענען אין אלגעמיין גלענצענד געשריבען, בליצענד געדענקט און פארשטאנען. בלום, ווייסען אלע, איז איינער פון די גרעסטע אינטעלעקטען פון לאנד. ער האט מייסטערהאפט רעסטאורירט די אטמאספערע פון דער גאנצער אפערע, דעם קלימאט. די זאכען, פערזאנען און געשעהענישן האט ער אוועקגעשטעלט אין זייער אמת'ער ליכט. לײדער איז דער פארטרעט, וועלכען ער גיט פון מיין פאטער, נישט אזא ווי ער איז געווען. ביי לעאן בלום'ען בעקומט זיך דער איינדרוק, אז מיין פאטער איז געווען א מיליטער-מאן, א מענש, וואס איז געוואוינט היעראַרכיש צו פאלגען, און איז דעריבער נישט געווען קיין מענש פון קאמף.

דאס שטימט נישט מיט'ן אמת. איך האב אגב פראטעסטירט שריפטליך צו בלום'ען פאר אזא אויסטייטשונג פון מיין פאטערס כאראקטער.

ווען מ'האט איהם אין יאהר 1899 געבראכט פון טייוועלס-אינזעל, האט ער געליטען די גרעסטע ענטוישונג, וועלכע מ'קען זיך נאר פארשטעלען. ער האט געמיינט, אז ער איז שוין פריי פון יעדען בלבול און זיין נאמען איז גערייניגט. ס'איז אבער נישט געווען אזוי. אויפ'ן טייוועלס-אינזעל האט ער געמיינט, אז ער וועט קומען קיין פראנקרייך א בעפרייטער. קומענדיג צוריק, האט ער דעריבער געמוזט אנהויבען א שווערען קאמף, וועלכער האט איהם נאך דערענדיגט צוברעכען. זיין ענדגילטיגע רעהאביליטאציע האט ער ערשט בעקומען אין יאהר 1906. דאס זענען געווען 7 שווערע יאהרען פון קאמף נאך זיין מארטירער-לעבען אויפ'ן טייוועלס-אינזעל. מיין פאטער האט דאן ענערגיש געקעמפט פאר זיין דעפיניטיווער רעהאביליטאציע. בלום זאגט, אז מיין פאטער האט שוין דאס אלץ געהאט פארגעסען. ניין! עס איז נישט אזוי! ער האט די יאהרען פון מאראלישען און פיזישען קאלווארעום קיינמאל נישט פארגעסען.

געגען אזוי פארגרייזטען פארטרעט, פון מיין פאטער האב איך, נאטירליך, פראטעסטירט, נאך אמאל: דאס שטערט מיר אבער נישט צו אנערקענען די דורכדרינגליכקייט און גייסט פון אנאליז, מיט וועלכע לעאן בלום'ס זכרונות זענען דורכגענומען.

ווי זשאזעף ריינאך האט געשילדערט דרייפוס'ן

און כדי צו בעווייזען, ווי אנדערע האבען פערשטאנען און געזעהען זיין פאטער, ברענגט פיער דרייפוס די געשיכטע פון דער דרייפוס-אפערע פון זשאזעף ריינאך, און מישט אויף א שטעל, וואו דער גרויסער שרייבער און פאלעמיסט שילדערט א בעגעגעניש מיט דרייפוס'ן. דאס ווערק פון זשאזעף ריינאך איז אין ווייסען לעדער געבונדען, מיט האהענטעל אין די פראנצויזישע קאלירען, וואס ווייזט אן, וואו מען האט זיך אפגעשטעלט. אין ווערק זענען אריינגעשטעלט פאפירלעך מיט נאטיצען. ווי עס ווייזט אויס, ארבייט דערביי פיער דרייפוס זעהר אפט. דאס ווערק איז א מתנה פון א פערעהרערין פון קאפיטאן דרייפוס. איצט איז עס געווארען דער צוקאפּענס-בוך פון קאפיטאן דרייפוס'עס זוהן.

אין דער בעגעגעניש, וואס זשאזעף ריינאך האט געהאט מיט דרייפוס'ן, ווערט דרייפוס געשילדערט אלס פשוט'ער, הארציגער מענש, וואס שווייגט פיל און רעדט ווייניג. דאס איז געווען די ערשטע בעגעגעניש, וואס זשאזעף ריינאך האט געהאט מיט דרייפוס'ן. און דאס איינציגע ווארט, וואס דרייפוס האט דאן געזאגט ריינאך'ן איז: „א דאנק".

אן'אנדערער אויף דרייפוס'עס ארט וואלט געווארען פאטעטיש, מליצה'דיג, סענטימענטאל, אפשר גאר טעאטראל, און וואלט געפאלען אויף ריינאך'ס האלז און זיך מיט איהם צוקושט, ווי עס פיהרט זיך מיט אלטע, גוטע פריינד, וועלכער האט אזוי ענערגיש און איבערגעגעבען געקעמפט פאר דרייפוס'עס בעפרייאונג. דרייפוס'ן איז אבער אלעמאל געווען פרעמד דער „השתפכות הנפש", דער נשמה-אויסגוס. ער האט געהאט, אין א גרויסער מאס, דאס, וואס מען האט דאן אנגערופען „די ווירדע פון ליידען". ער האט זיינע יסורים נישט ארויסגעטראגען אין דער גאס און האט זיין הארץ פאר קיינעם נישט געוואלט עפענען. ער האט בעטראכט, אז ס'איז נישט ווירדיג פאר א מענשען אויסצושרייען זיינע ליידען, זיי ארויסטראגען אויפ'ן מארק און פון זיי שלאגען א מטבע.

וואס מען פאדערט פון א „העלד"?

ער איז דערפאר טאקי שלעכט פערשטאנען געווארען, און מאנכע זענען איהם געווארען שונאים דערפאר. עס האט זיך זיי געוואלט, אז קאפיטאן דרייפוס זאל שפּילען די ראלע פון קאפיטאן דרייפוס, און דרייפוס האט דאס קיינמאל נישט געוואלט, עס איז איהם געווען דערווידער צו שפּילען דעם העלד, דעם מארטירער. מאנכע האט זיך זעהר געוואלט, אז פון קאפיטאן דרייפוס זאל ווערען א מין עקספלואטאטאר פון זיך אליין. דער עולם האט ליב טעאטראלישקייט, ער וויל, אז א העלד, א מארטירער, זאל שפּילען דעם העלד, דעם מארטירער.

קאפיטאן דרייפוס איז אבער אויף דער דאזיגער ראלע נישט איינגעגאנגען. זיין אינערליכע וועלט האט ער בשום אופן נישט געוואלט פערשוועכען אויפ'ן עפענטליכען מארק.

(סוף קומט)

ד״אס לעבען אין ארץ-ישראל
ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען אגענטור

מצב פון דער אינדוסטרי אין א״י
ד״ר פ. ראטענשטרייך ביי דער ארבייט

ירושלים. דער פינאנץ-לייטער פון דער א״י רעגירונג דזשאנסאן האט אפגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ מיט די פארשטעהער פון אינדוסטריעלער פערבאנד די ה״ה העכטמאן, מילער און פרייטאג, וועלכע האבען צוגעשטעלט א רייהע מאטעריאלען וועגען פערנעהם פון דעמפינג אין א״י. די דעלעגאציע פון אינדוסטריעלער האט פערלאנגט בעזונדערס שוץ-צאלען פאר דער טעקסטיל - אינדוסטרי, ה' דזשאנסאן האט ארויסגעוויזען פיל פערשטענדניש פאר די פאסטולאטען פון דער אינדוסטרי.

די אינדוסטרי אונטערנעהמונגען אין א״י ארבייטען גאנץ נארמאל, הגם די דיסקאנטא-שוועריגקייטען זענען נאך נישט פולשטענדיג בעזייטיגט געווארען, האבען די אינדוסטריעלער בעוויזען צו בעהערשען די לאגע. צו דער לינדערונג פון דער לאגע האט אויך מיטגעהאלפען די פערגרעסערטע נאכפראגע אויף א״י-סחורות אין סיריען צוליב די בעדייטענדע איטאליענישע בעשטעלונגען אין סיריען.

דער עקזעקוטיוו - מיטגליד ד״ר ראטענשטרייך איז שוין צוגעטרעטען צו זיינע אפיציעלע בעזוכען אלס לייטער פון רעסארט פון אינדוסטרי- און מיטעלשטאנד - קאלאניזאציע. די ערשטע קאנפערענץ האט ד״ר ראטענשטרייך אפגעהאלטען מיטן פארזיצער פון „אינדוסטריעלער פערבאנד" ה' שענקאר, אין משך פון דער קאנפערענץ זענען בעהאנדעלט געווארען די דעזידעראטען פון די אינדוסטרעלער בנוגע דער פינאנציעלער און פאליטישער טעטיגקייט פון דער יודישער אגענץ. ד״ר ראטענשטרייך וועט די טעג בעזוכען א רייהע גרעסערע אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען.

קוועסטיאנירטע עולים - דאקומענטען

ירושלים. די דאקומענטען פון 4 משפחות פון פוילען (9 פערזאן) וועלכע זענען אנגעקומען קיין יפו מיטן שיף „פאלאניא" זענען קוועסטיאנירט געווארען דורך דעם רעגירונגס - בעאמטען פון אימיגראציע-דעפארטאמענט. דער גורל פון די דאזיגע עולים, וועלכע געהערען צו דער קאפיטאליסטען - קאטעגאריע, וועט ענטשידען ווערען אין חיפה.

די רעגירונגס - בעאמטע האבען נישט ערלויבט אויסצושטייגען פון רומענישען שיף „קעניג קאראל" דריי יודישע יונגעליט, וועמענס דאקומענטען זענען קוועסטיאנירט געווארען.

מיט'ן שיף „פאלאניא" איז צוריקגעפאהרען קיין טריעסט אן עלטערע פאר-פאלק פון פוילען, ווייל מען האט זיי נישט ערלויבט צו לאנדען אין א״י. דעם זעלבען גורל האט געטיילט אן'עולה פון פוילען, וואס איז געקומען מיטן שיף „ירושלים".

נייע צייטשריפטען אין א״י

ירושלים. אין דער „אפישעל גאזעט" זענען פערעפענטליכט ערלויבענישען ארויסצוגעבען צוויי נייע וואכענבלעטער. אונטער דער רעדאקציע פון ש. וויינבערג וועט ערשיינען די צייטשריפט „הכלכלה בארץ ישראל" און מ. גרינבערג וועט ארויסגעבען א צייטשריפט „לעוואנט-ראדיא" אין העברעאישער ענגלישער און אראבישער שפראך.

אראבער אין יאהר - טאג פון דער באלפור - דעקלאראציע

ירושלים. דער יאהר-טאג פון דער באלפור-דעקלאראציע איז — ווי יט״א האט שוין זיינערצייט טעלעגראפיש מיטגעטיילט — אריבער רוהיג אין גאנצען לאנד. די אראבישע צייטונגען „פעלעסטין" און „אל איסלאמיא" זענען ערשינען אין שווארצע ראהמען און מיט ענטשפרעכענדע ארטיקלען. חוץ איין פערזאמלונג אין חיפה, וואס איז ארגאניזירט געווארען דורך דער מופטי-פארטיי, איז דעם יאהר טאג פון דער באלפור - דעקלאראציע געווידמעט געווארען אן'אראבישע פערזאמלונג אין שכם. אויף דער פערזאמלונג אין שכם זענען פארגעלעזען געווארען בעגריסונגס - דעפעשען פון אראבישע ארגאניזאציעס אין סיריען, איראק און עגיפטען. אויף דער פערזאמלונג זענען אנגענומען געווארען 2 בעשלוסען, וואס צייכענען זיך אויס מיט זייער שארפען טאן און זענען ארויסגעשיקט געווארען צום הויך-קאמיסאר אין א״י און צום ענגלישען קאלאניעס - מיניסטער. די ערשטע רעזאלוציע איז געווידמעט די „יודישע בעוואפענונגען און מאכט די רעגירונג פעראנטווארטליך פאר אלע פאלגען. די צווייטע רעזאלוציע איז פול מיט האס צו ענגלאנד, „וועלכע האנדעלט אין א״י ערגער ווי איטאליען אין אביסיניען" צום סוף ווערט בעטאנט, אז דער הויך-קאמיסאר „פערדינט אויף אפענער שנאה מצד די אראבער".

אראבער און דער געפלאנטער לעגיסלאטיוו - ראט אין א״י

ירושלים. די עגיפטישע צייטונג „אל באלאג" פערעפענטליכט אן'ארטיקעל וועגען דער פאליטישער לאגע אין א״י, אין וועלכען עס ווערט בעגריסט דער בעשלוס פון די אראבישע פארטייען צו פיהרען א געמיינזאמע פאליטישע אקציע. די עגיפטישע צייטונג האלט, אז די שטעלונג פון די אראבער צו דעם געפלאנטען לעגיסלאטיוו - ראט אין א״י דארף זיין דורכאויס א נעגאטיווע. ווען די אראבער וואלטען איינגעשטימט זיך צו בעטיילינגען אין לעגיסלאטיוו - ראט, וואלט דאס בעדייט די אנערקענונג פון מאנדאט, פון דער יודישער נאציאנאלער היים און פון דער באלפור - דעקלאראציע.

אין דעם זעלבען גייסט בעריכטעט אויך פון ירושלים די פרעסע-אגענטור „אריענט", וועלכע מיילט אויך מיט, אז די „אראבישע פארטיי (מופטים אנהעגגער) האט פארגעלעגט צו דעלעגירען דעם ירושלים'ער גרויס-מופטי אלס פארשטעהער, וואס זאל פיהרען פערהאנדלונגען וועגען דער אראבישער פראגע אין א״י מחוץ פון א פארלאמענטארישע סיסטעם

ראספוטין און זיין יודישע געליבטע
(שטוינענדע לעבענס - געשיכטע דערציילט פון איהר אליין)

איבערגעגעבען פון ה. אקערמאן.

און פארשטעהט זיך, אז א מענש, וועמען דער „נישט-גוטער" געהט נאך אויף פוס-טריט, וועט שוין אננעמען דאס שלעכטע פאר גוטען און איהם וועט זיך אויסווייזען, אז עס איז גוט.

און אזוי איז אויך געווען מיט נעמי'ן.

זי איז צו ראספוטינ'ען געגאנגען נאך הילף אבער וואס מעהר זי האט זיך מיט איהם געטראפען, אלץ אין א טיפערען זומפּ איז זי אריינגעפאלען.

און עס האט זיך אויך געמאכט א צופאל דערצו, אז נעמי זאל וואס טיפער איינזינקען אין זומפּ.

נעמי האט זיך מיט ראספוטינ'ען געקיינט ערשט א פיר וואכען און דורך דער צייט האט זי איהם געזעהען איינגאנצען פיר מאל, אלע שבת צו נאכט, ווען די סעקטאנטען פלעגען זיך צוזאמענקומען. אין די פיר מאל האט ראספוטין מיט איהר כמעט גארנישט גערעדט. ער איז געווען גענוג קלוג צו פערשטעהן, אז דערמיט, וואס ער וועט דער יונגער שעהנער מיידעל ארויסווייזען מעהר אויפמערקזאמקייט, ווי צו אנדערע, וועט פאלען אויף איהם א חשד, אז ער מיינט זינדיגע געדאנקען דערביי, האט ער דורך די פיר מאל, וואס ער האט זי געזעהן צו איהר גארנישט גערעדט, א חוץ די פאר ווערטער:

— א „נישט-גוטער" זיצט אין דיר, טאכטערל מיינע, אנ'אומריינער, אבער איך וועל איהם ארויסטרייבען פון דיר.

און זאגענדיג דאס פלעגט ער נאר ארויפלייגען זיין האנד אויף איהר קאפּ און איהר א גלעט טון — און ער פלעגט דערביי אריינקוקען נעמי'ן אין די אויגען אריין.

נעמי פלעגט זיך צוהערען צו יעדען ווארט וואס ער פלעגט רעדען צו די ארומיגע און זי פלעגט זיך גוט איינהערען אין זיינע רייד.

ווי נעמי זאגט איצט, האט זי זיך קיינמאל נישט אריינגעטראכט וועגען די „הייליגע" זאכען, דאס ער פלעגט רעדען; וועגען גאט, וועגען א גן-עדן אויף דער ערד און וועגען נאך אזעלכע זאכען. אבער נעמי איז זיך מודה, אז ווען זי פלעגט נאך אזעלכע „גאטעס-דינסטען" קומען צו זיך אהיים און זיך לייגען אין בעט שלאפען, פלעגען איהר זיינע ווערטער קלינגען אין די אויערען און זיין פנים האט געהאלטען אין איין שוועבען איהר פאר די אויגען. עס איז נישט געווען די ווערטער וואס ער האט גערעדט, נאר ווי אזוי ער האט זיי גערעדט, און די אויגען זיינע, ווי אזוי זיי האבען דערביי געקוקט ווען ער פלעגט רעדען פון גאט. א, די אויגען זיינע! זיי האט נעמי נישט געקענט פערגעסען, ליגענדיג ביינאכט אויף איהר בעט.

יא, וואס-זשע איז געווען דער צופאל, וואס האט נעמי'ן געשטופּט טיפער אין זומפּ אריין?

איז אט וואס דאס איז געווען:

די גויע ביי וועמען נעמי האט געוואוינט און וועלכע האט זי צום ערשטען מאל געבראכט צו ראספוטינ'ען, ווארוואַרא, איז קראנק געווארען און איז אין עטליכע טעג ארום געשטארבען. איז איצט נעמי איבערגעבליבען אליין. זי האט זיך שוין צו דער אלטער פויערטע געהאט צוגעוואוינט, און כאטש זי איז געווען אן'אלטע, אומוויסענדע פויערטע, פונדעסטוועגען האט זי א סך מאל מיט רייד, פשוט'ע פראסטע רייד, געטרייסט נעמי'ן און האט איהר אויסגערעדט.

קיינער אין דארף האט נישט געוואוסט ווער נעמי איז און פון וואנען זי קומט, א חוץ דער אלטער גויע, פאר וועלכער נעמי האט אויסגעגאסען איהר גאנץ הארץ און האט איהר אלץ דערצעהלט. זי האט איהר דערצעהלט פון אנהויב ביז'ן סוף וואס זי האט איבערגעלעבט אין די לעצטע עטליכע יאהר, און די אלטע פשוט'ע גויע האט דאס אלץ געהאלטען בסוד ביז'ן לעצטען טאג פון איהר לעבען.

פאר פרעמדע אין דארף האט עס געהייסען, אז נעמי איז אהינצו געקומען זוכען פעלד-ארבייט און איז שוין דארט פערבליבען. פאר דער וועלט האט עס אויך געהייסען, אז נעמי, וואס האט פאר אלעמען געהייסען נאדיא, איז א קריסטליך מיידעל און דעם אמת האט קיינער נישט געוואוסט.

אין די לאנגע ווינטער-נעכט פלעגען זיי ביידע זיצען (נעמי מיט דער אלטיטשקער) און די אלטע פלעגט א ווייגענדיגע אויסדערצעהלען נעמי'ן איהרע אלע צרות, וואס זי האט דורכגעלעבט, און נעמי'ן האט אויך קיין צרות — ווי מיר ווייסען שוין — נישט געפעהלט. האבען זיי די צרות אזוי צוזאמענגעבונדען, אז מען האט געקאנט מיינען, (ווער עס האט נישט געוואוסט), אז דאס זענען א טאכטער מיט א מוטער.

און אט איז די אלטיטשקע געשטארבען און נעמי איז איבערגעבליבען אליין.

ביי דער אלטער פויערטעס לויה איז אויך נאכגעגאנגען ראספוטין, און דעם גאנצען וועג פון דעם קלויסטער ביז צום צמענטארזש האט ער געהאלטען אין איין רעדען צו נעמי'ן (נאדיע'ן) הימלישע רייד האט ער צו איהר גערעדט.

ער האט גערעדט וועגען לעבען און וועגען טויט און וועגען א לעבען נאכ'ן טויט און פון יענער וועלט, א בעסערער און א שענערער.

און אזוי רעדענדיג, האט איהר ראספוטין אריינגעווארפען א ווארט וועגען איהר „אנדערשקייט" פון אלעמען, וועגען איהרע שעהנע אויגען, און ער האט נעמי'ן אפילו צוגעגליכען צו דער הייליגער „מאטקא באזיסקא"...

נעמי'ן האט זיך נאך קי'ן זאך נישט געחלומ'ט, אז פון די אומשולדיגע רייד, וואס דער מאדנער גלח רעדט צו איהר, פון זיינע רייד, וואס ער האט נאר גערעדט וועגען גאט און וועגען הימלישע זאכען — אז מיט אט דעם מענשען וועט זיך גיך דאס לעבען אזוי שטארק צוזאמענבינדען, און פון יענער פויערטעס לויה האט זיך צווישען ראספוטינען און נעמי'ן אנגעהויבען אן'אינטימע פריינדשאפט.

(ווייטער מארגען)

דראמאטישע סצענעס

אויפ'ן סטאוויסקי-פראצעס

די אנגעקלאגטע הויבען אן אויפצודעקען די שווינדלען. — איינער ווארפט די שולד אויפ'ן צווייטען

פאריז. נאך די ערשטע טעג פון די עדות וועלכע האבען כסדר געשוויגען, גערעדט וועגען סטאוויסקיס דעפוטאטען, סענאטארען, מיניסטארען — און אז מען האט זיי געפרעגט:

— קענט איהרע זייערע נעמען?

זענען זיי פלוצלינג געווארען שווייגענדיגע.

איז געקומען א נייע סעריע אנגעקלאגטע: די וועלכע זאגען אפען:

— יא, מיר ווייסען!

און זיי בעשולדיגען.

ווערט דער פראצעס אלזא צוריק די גרויסע „אפערע".

דער אמאליגער גענעראל באַרדי דע פורטו האט אנגערופען דעם ערשטען נאמען:

— א הויכער מענש, וועלכער פארנעהמט נאך איצט א העכערען פאסטען האט גע'עצה'ט...

— ווער?

דער גענעראל באַרדי דע פורטו, וועלכער איז שוין אזוי געפאלען, אז ער איז איצט צו זיינע 69 יאהר אויסגעשטראכען פון דער ארמעע, אז מען האט צוגענומען ביי איהם צוליב פערשידענע שווינדלען אלע זיינע אויסצייכנונגען, זיין הויכען גראד פון קאמאנדיר פון עהרען לעגיאן האט געענטפערט:

— פיער לאוואל!

אין זאל איז געווארען א געשפאנטע שטיל-קייט. קיין בעווייזען האט דער גענעראל נישט געגעבען.

אין זיינע רייד גלויבט מען נישט.

דער סאציאליסטישער „פאפולער" האט דאס נעכטען איבערגעגעבען מיט א בעמערקונג, אז זיי ווילען דערפון קיין געוועהר נישט מאכען, אבער ווען לאוואל איז א מענש פון לינקס...

די גאנצע פרעסע ווייזט אן, אז די פארלא-מענטארישע אויספארשונגס-קאמיסיע האט בעשטע-טיגט, אז לאוואל האט קיין שום שייכות נישט צו די אלע שווינדלערייען.

פון קליינעם שווינדעל צום גרויסען....

אבער די גרויסע סענסאציע פון נעכטיגען טאג איז טיסיע דער דירעקטאר פון דעם באיאנער לאמבארד ווארפט פון זיך אראפ די שולד:

— מיין שעף האט געהייסען פעלשען!

און ער רופט אן זיין שעף נישט סטאוויסקי:

— דעפוטאט גארא!

נאך דעם שווינדעל אין ארלעאנער לאמבארד איז מען אריבער צום גרויסען שווינדעל פון באיאן. די גאנצע ארלעאנער קאמבינאציעס זעהען אויס ווי אמין צוגרייטונגס-קורס צו דעם גרויסען סיס-טעם פון באיאן, וועלכער איז שוין אריין נישט אין עטליכע צעהנדליג מיליאנען, נאר אין הונדערטער מיליאנען. עס הויבט זיך שוין באיאן... מען האט אייך דעריבער צוגעקליבען אן דער שווינדעל פון די ריזיגע סומען, מען זאגט ווייניג ארויס דאס ווארט אין גערויש:

— 90 מיליאן

מען הערט:

— 100 „אוניטע", 150 „אוניטע"...

סטאוויסקיס „רבי"

אבער איידער מען געהט אנאליזירען גענוי די שולדען און דעם שווינדעל פון באיאנער לאמ-בארד, רופט דער פרעזידענט בארנא פריהער דעם בעשולדיגטען דעבראם, וועלכען ער האט שוין איינמאל אויסגעפרעגט. דער פרעזידענט האט פון דעבראסן דאמאלסט פשוט א תל געמאכט. אמת, דער אמאליגער דירעקטאר פון ארלעאנער לאמ-בארד איז געוועזען אזוי צו זאגען סטאוויסקיס „רבי" אין די לאמבארד-געזעלשאפטען.

דער פרעזידענט: — הער דעבראס, היינט וועל איך אייך נישט צודריקען... אלעקסאנדער (סטאַ-וויסקי) האט אייך פארגעשטעלט אלס דעם וועלכער וועט קענען פארזעצען די פיליע אין באיאן... מען האט אייך דעריבער צוגעקליבען דעם ה' טיסיע, וועלכען איהר האט געדארפט אויסלערנען...

דעבראס: — קיינמאל אין לעבען נישט, פון באיאן ווייס איך גארנישט!

דער פרעזידענט: — איהר ווייסט גארנישט? אבער צום אומגליק האט איהר נאך דארט אונ-טערגעשריבען פאר 21 מיליאן פאלשע באנעס.

דעבראס דרעהט זיך.

— איך ווייס גארנישט, איך האב געוואלט רא-טעווען מיין אדמיניסטראציע.

דער פרעזידענט: — אין אייערע אפטע וויזי-טען אין באיאן? — און דער בילעט פון דער באהן אהין, וועלכען סטאוויסקי האט פאר אייך בעצאהלט?

דעבראס ענטפערט כסדר.

— איך בין נישט שולדיג. איך האב געהאט צוטרוי.

צום סוף פערענדיגט ער:

— אח, ווען איך קען פאר אייך באקעט ארויס ברענגען מיין געוויסען.

אבער שווער צו זאגען, צי דאברעסאס ארגו-מענט מיט'ן געוויסען ווירקט. פאר אלעמען בלייבט דער איינדרוק, אז דער דאזיגער קליינער בעאמטער פון א לאמבארד איז טאקע געוועזען דער „רבי" פריהער פון סטאוויסקין אין ארלעאן, און שפעטער פון טיסיע, דער דירעקטאר פון באיאנער לאמבארד וועמען ער האט אויפגעקלערט די „תורה" פון ארויס לאזען באנעס אויף די פערזעצטע חפצים און שריי-בען אויף זיי ווי פאר א ריזיגע סומען מען וויל נאר.

טיסיע בעשולדיגט

נאך אט הויבט מען אן אויספרעגען דעם די-רעקטאר פון באיאנער לאמבארד טיסיע. דער גרוי-סער שווינדעל אליין איז אנגעריהרט. טיסיע הויבט זיך אויף. רעדט שטיל און לאנג, מען הערט בלויז אבגעריסענע פראזען — סטאוויסקי... — גרויסער פינאנסיסט... מיניסטארען... אמבאסאדארען, הוי-כע מלוכה-לייט,

און א פראגע:

— ווי אזוי האב איך נישט געקענט האבען קיין צוטרוי...

קיין נייעס נישט ביז איצט.

אבער מיטאמאל רייסט דער פרעזידענט איהם איבער:

— עס איז אין אייער אינטערעס ה' טיסיע צו רעדען הויך... איך וועל אייך העלפען.

און טיסיע הויבט אן רעדען און ענטפערען מיט א הויכער שטימע און ער הויבט פלוצלינג אן צו זאגען נייע זאכען. ער בעשולדיגט זיין שעף, דעם געוו. מער פון באיאן, דעם דעפוטאט גארא.

מעהר ווי 200 מיליאן...

טענסאציאנעלע ווערטער דערהערט מען:

דער פרעזידענט: — ביז דער אפערע פון באַ-יאן איז אייער פארגאנגענהייט אנ'אונבעפלעקבארע. איצט ווארפט מען אייך פאר שווערע זאכען. אייער קאנטראלער איז געוועזען ה' פיע?

טיסיע מאכט א זשעסט. ער ענטפערט נישט.

דער פרעזידענט זעצט פאר:

— פונקט ווי אין ארלעאן, אזוי האט דער קאנטראלער פון באיאן נישט קאנטראלירט... לא-מיר איצט נישט רעדען וועגען'עם. א דאנק אייך און אייער מיטהילף האט איהר וויפיל צוגעשטעלט סטאוויסקין? — מעהר ווי 200 מיליאן.

טיסיע: — איך האב גארנישט געטון אין דער אדמיניסטראציע. גארא, וועלכער איז געוועזען פרע-זידענט פון לאמבארד האט מיר אנגעזאגט: „איהר זאלט גארנישט טון נישט אנפרעגענדיג ביי מיר"...

גארא שאקעלט מיט'ן קאפ.

טיסיע רעדט ווייטער.

— גארא האט מיר געזאגט: „איהר וועט אנ-שרייבען אזא סומע אויף דער אברייס-קוויטונג ווי איך וועל אייך הייסען. די קוויטונג וועט דיסקאנטירט ווערען דורך דער קאמפאני „פאנסיער", אבער מען דארף עס נישט פערשרייבען אין די ביכער.

דער פרעזידענט: — אנערקענט איהר, אז איהר האט געמאכט אונרעגעלמעסיגקייטען?

טיסיע: — איך האב געפאלגט די בעפעהלען פון מיין פאטראן

דאס הייסט דעם דעפוטאט-מער גארא.

דער פרעזידענט: — יא, איך ווייס, איך וועל אייך נאך קאנפראנטירען מיט גארא. אלזא, איהר טיסיע האט אויך באאיוו געגלויבט?

טיסיע: — זיכער! איך האב קיין סאנטים נישט געקריגען דערפאר. מיר אליין האט דער באיאנער לאמבארד געקאסט 118 טויזענד פראנק... און איך שטרייך אונטער, אז איך האב נישט גע-גרינדעט דעם באיאנער לאמבארד.

דער פרעזידענט: — יא, אבער איהר האט אנגעפיהרט די אלע אפעראציעס און געמאכט די באנעס.

טיסיע זאגט אויך, אז ער איז נישט שולדיג אין די פאלשע אבשאצונגען.

דער פרעזידענט: — קאהען זאגט, אז ער האט איבערגעשאצט דאס ציהרונג אויף אייער בעפעהל. 600 טויזענד פראנק ציהרונג האט דער עקס-פערט קאהען אפגעשאצט אויף 15 מיליאן).

טיסיע: — יא, קאהען האט דאס געזאגט שוין לאנג, נאך זיין ארעסט. ער וויל אזוי ארום פער-קלענערען זיין שולד.

דער מער האט מיר געהייסען פעלשען..

אבער אמשטארקסטען ווירקט דער סוף פון טיסיעס ערקלערונגען. דעפוטאט גארא האלט די גאנ-צע צייט פון טיסיעס רייד אין איין שאקלען מיט'ן קאפ אויף „ניין".

דער פרעזידענט: — האט גארא זיך פיל פערנומען מיט דעם לאמבארד?

טיסיע: — אלעמאל.

דער פרעזידענט: — אייערע געפעלשטע באַ-נעס זענען נישט אינגאנצען ענליך צו די גע-פעלשטע פאפירען פון ארלעאן. איהר האט פער-בעסערט דעם מעכאניזם דערמיט, וואס איהר האט אויך נאכגעמאכט די אונטערשריפט פון קאנטראלער און דערמיט וואס איהר האט געמאכט פון צוויי אברייס קוויטונגען איינע. מיט א ריכטיגער סומע אין דעם צווייטען מיט אניארט אויף אנשרייבען וויפיל מען וויל נאר, ווער האט אויסגעטראכט דעם סיסטעם?

טיסיע: — איך.

דער פרעזידענט: — און די פאלשע אונטער-שריפטען?

טיסיע: — דער הער מער האט מיך געבעטען זיי צו מאכען.

דער פרעזידענט: — און ווען דער ה' גארא וואלט אייך געהייסען זיך דערהרגענען, צי וואלט איהר דאס אויך געטון?

טיסיע: — ווען ער בעט ביי מיר די קאסע, וואלט איך איהם זי געגעבען.

טיסיע לייקענט פערשידענע אנדערע זאכען.

דער פרעזידענט רופט אויס:

— טיסיע, איהר זענט אמאל געוועזען אניפהר-ליכער מענש. זאגט איצט ווייטער דעם אמת!

טיסיע (מיט א שטילער שטימע): איך זאג דעם אמת...

דער אפשאצער קאהען

מען הויבט אן אויספרעגען דעם באיאנער שא-צער האנרי קאהען. ער האט נישט אזא ליכטיגע פערגאנגענהייט. ער האט שוין געהאט פיל פראַ-צעסען פאר טשעקען אהן פראוויזיע, פאר געגענ-שטעלען זיך דער פאליציי. פאר שווינדעל.

נישט שווער געווען סטאוויסקין צו „צוברע-כען" זיין עהרען געפיהל.

קאהען דערצעהלט, אז ער האט געוואוינט אין א הויז לעבען סטאוויסקין. עטליכע מאל האט סטאוויסקי ביי איהם געקויפט פערשידענע ציהרונג.

— ער איז געווען א ביטערער קונה, פונקט ווי ער איז געווען ברייט.

קאהען דערצעהלט, אז ער האט סטאוויסקין פארגעשטעלט זיין פאטער.

קאהענס פאטער איז געשטארבען. אויפ'ן בית עולם זענען צוגעקומען צו איהם סטאוויסקי און טיסיע און פארגעלעגט צו ווערען דער שאצער פון לאמבארד. עס האט מיך שטארק אויפגערעגט.

— אויפ'ן בית עולם מיר דאס פארלייגען.

סטאוויסקי און טיסיע האבען איהם צוגעזאגט צו בעזארגען זיינע אורטיילען.

אין א געוויסען מאמענט רופט קאהען אויס:

— איך וועל אייך נאך דערצעהלען וועגען סטאוויסקין.

דער זאל איז צופרידען.

דער פרעזידענט: איהר האט איבערגעשאצט ציהרונג אויף 22 מיליאן.

קאהען: — ניין, אויף 15 מיליאן.

קאהען האט געוואלט דעמיסיאנירען. סטאַ-וויסקי האט איהם געבראכט קיין פאריז, פערבלע-דעט מיט זיין לוקסוס.

פאר זיינע איבערשאצונגען האט סעם קאהען געקריגען פון סטאוויסקין 229 טויזענד פראנק.

אביסעלע קיביץ

(הומאר פון טאג)

א יוד, וואס האט נישט קיין בילעט פרובט זיך אריינ-שטופען אין שוהל.

דער שומר, וואס שטעהט ביי דער טיר, לאזט איהם נישט אריין. בעט זיך ביי איהם דער יוד:

— לאזט מיך אריין, איך געה נישט אהער דאווענען, נאר איך דארף עפעס זאגן מיינעם א פריינד, וואס דא-ווענט דא.

— גוט, מאכט דער וועכטער, איך לאז אייך אריין, אבער געדענקט, אויב איהר דאווענט יא, זענט איהר א גנב!

* * *

א ישוב'ניק מיט זיין פאמיליע זענען געקומען אויף יום-טוב אין א שטעטעל. זייענדיג אין שוהל איז דעם ישוב'ניק געווארען ווארעם, איז ער ארויס אין דרויסען אפקיהלען זיך אביסעל. געהט ארויס דער זוהן און זאגט צום פאטער:

— טאטע, וואס דארפסטו שטעהן אין דרויסען און פריהרען ווי א הונט? קאנסט דאך אריינגעהן אין שוהל, עס איז דאך דארט ווארעם ווי אין א באד.

די גיפטיגע אנטיסעמיטישע רעדע פון ציוריך-מאהנער

אויפ'ן פראצעס געגען די דריי מאנציקאנער יודען

(פון אונזער גראדנער קארעספאנדענט)

מיר ברענגען איצט די גיפטיגע אנטיסעמיטישע רעדע, וואס דער צוויל-מאהנער אדוו. קורציוש האט געהאלטען אויפן פראצעס געגען די דריי מאנציקאנער יודען וועגען וואס מיר האבען נעכטען אויספיהרליך בעריכטעט:

דער צווייטער צוויל-מאהנער דער נארא-העלד קורציוש האט געהאלטען א גיפטיגע, אנטיסעמיטישע העצערישע מיטינג-רעדע, וואס אזוינס האט מען אין געריכט קיינמאל נישט געהערט.

מיר זענען נישט געקומען אויפן פראצעס — האט ער געזאגט — צו זוכען נקמה; מיר ווילען בלויז פערטיידיגען 2 קליינע פוילישע קינדער געגען 2 גרויסע עוולות: ערשטענס, וואס מען פרובט זיך בע שמוצען דעם כבוד פון זייער פאטער, פארשטעלענ-דיג איהם, אלס שכור און אוואנטורניק, און א צווייטע עוולה, וואס איז נאך מעהר שרעקליך — דאס איז די פערספעקטיוו, אז ביי היינטיגע בעדינגונגען פון דער פוילישער ווירטשאפט דראהט די יתומים אין דער צוקונפט געצוואונגען זיין צו דינגען ביי די, וואס האבען דער'הרג'עט זייער פאטער!

ס'איז א מאדנער פראצעס: לויט די פראגען פון די פערטיידיגער צו די עדות קומט אויס, אז אויף דער בעשולדיגונגס - באנק זיצען גארנישט קיין מער דער, נאר נעבעך קרבנות, בעפאלענע מיט א האק, מיט א מעסער, מיט שטיינער; קרבנות, וואס ב... שולדיגען גאר דעם דער'הרג'עטען מארקעוויטש, ... ער האט אויף זיי ארגאניזירט א פאגראם!

די עדות מוזען ווערען איינגעטיילט אין 2 גר... פען: קריסטען און יודען; איך שטרייך עס אונטע... ווייל לעצטענס האבען די געריכטען כסדר צו ט... מיט אזוינע ערשיינונגען, אפווארפענדיג די ערקל... רונגען פון יודישע עדות אונטערן מאטיוו, אז ... הערשט א פערברעכערישע סאלידאריטעט צוויש... יודען, צוליב וועלכער איין יוד טאר נישט ארויס... טרעטען געגען א צווייטען; דער רב האט געזאג... אז די בעשולדיגטע זענען רעליגיעזע יודען, אבו... טאקע **די יודישע רעליגיע ערלויבט ... זאגען ליגען**, ווען מען דארף פערטיידיגען יוד געגען א קריסט! אין תלמוד אין בבא-קמא ווע... געדראהט מיט חרם א יודען, וואס וועט זיך ארוי... ברעכען פון דער דאזיגער סאלידאריטעט!

חוץ דער מאראלישער און מאטעריעלער ע... לגבי דער משפחה פון מארקעוויטשן, האט דער פ... צעס א וויכטיגען, געזעלשאפטליכען כאראקטער; זוינע מארדען זענען אנשטעקענד און א בעוויז ... צו איז כאטש דער פאקט, וואס דער איצטיגער פ... צעס קומט פאר אין יאהרצייט נאכן סטודענט ו... לאווסקי, וועלכען יודען האבען ערמארדעט אין ו... נע.

אויב דער אורטייל פון געריכט וועט נישט ... כען קיין קאטעגארישען סוף צו אזוינע ערשיינונג... דאן ווער ווייס, צי אין א חודש צוויי ארום וועט ... אין געריכט ווידער נישט פארקומען אזא פראַ... פאר מארדן פאליאקען, וואס האבען מיט זייער בל... אויסגעקעמפט דאס פאטערלאנד!

די חוצפה'דיגע רעדע פון קורציושן האט גע... זעהר א שווערען איינדרוק; דער פארזיצער ... איהם קיין איין מאל נישט איבערגעריסען.

---

18 שטעט מיט'ן נאמען פאריז קריגען זיך

אויב זומער־וואוינונגען אונטער גלאווגע היי-סען נאווא-זאקאפאנע, נאווי-אטוואצק, נאווי-טשע-כאטשינעק — קאן דאן געמאלט זיין, אז אויף דער וועלט זאלען זיין 18 שטעט מיט'ן נאמען — פאריז...

דער גרעסטער טייל פון די „פאריזער" געפי-נען זיך אין אמעריקא.

„פאריז איוונינג ניוס" די צייטונג וואס געהט ארויס אין טעקסאסער פאריז, האט זעגעדרוקט אן אפענעם בריף צו אלע איבריגע פאריזען אין אמע-ריקא, וואו זי לייגט זיי פאר זיי זאלען זיך אפ-זוכען אנדערע נעמען, ווייל נאר דער טעקסאסער פאריז האט דאס רעכט אזוי זיך אנצורופען, קודם כל דערפאר, וואס ער טראגט, דעם דאזיגען נאמען שוין פון 1884, אין די אלע איבריגע זענען יונ-גערע פון דעם דאזיגען פאריז. א חוץ דעם איז דער פאריז אין דער טעקסאסער פראווינץ אויך אויסערליך ענליך צו דער אמת'ער פראנצויזישער הויפט-שטאט.

די איבריגע פאריזען האבען ערקלערט א פראַ-טעסט...

דער פאריז אין טענעסי דערוויזט, אז ער טראגט דעם נאמען פון 1823 און איז אזוי אנגע-רופען לכבוד לאפאיעטען, וועלכער האט געוואוינט אין דער דאזיגער שטאט.

דער דריטער פאריז טענה'ט, אז ער האט דאס רעכט זיך אזוי אנצורופען, ווייל ער, ווי דער ריכטיגער פאריז, פראדוצירט... קאסמעטיק.

איין פאריז קלערט ווידער אויף, אז ער הייסט אזוי-נישט צוליב פאריז, דער הויפטשטאט פון פראנקרייך, נאר לכבוד פאריס'ן דעם העלד פון טראיאנער קריג...

מיט איין ווארט — עס האבען זיך אפגע-רופען אלע 18 פאריזען, און די פאלעמיק האט זיך נאך נישט געענדיגט.